

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

Дізнайтесь більше про архівування сторінок (англійською)

» Актуальний

Увесь зміст блогу ▼

Professor Ponomariv

Усі дописи "Блог професора Пономарева" Авторство допису Professor Ponomariv

Чим відрізняється "Ігор" від "хабара" - [2011-07-07, 15:08](#)
 "Венеційський" і "венеціанський" - слова-дублети - [2011-06-30, 13:50](#)
 Займенник "їхній" - цілком літературний - [2011-06-20, 8:54](#)
 Без "меседжив" цілком можна обійтися - [2011-06-08, 11:19](#)
 "Фотографія" - незвично. Але по-українськи - [2011-05-26, 8:10](#)
 "Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" - [2011-05-11, 10:39](#)
 Перловою буває не лише каша - [2011-05-04, 16:37](#)
 У філіжанки лише одне значення - [2011-04-26, 11:05](#)
 Звідки пішли свійські птахи? - [2011-04-14, 13:42](#)
 "Папа, чому мама не п'є кави?" - [2011-04-08, 16:57](#)
 "Ізраїль - Ізраїлю", але "Лондон - Лондона" - [2011-04-01, 15:08](#)
 Чоловік - представник половини людства - [2011-03-25, 14:15](#)
 Перша й вічна столиця України - Київ - [2011-03-21, 13:03](#)
 Чим "прайм-тайм" кращий за "найкращий час"? - [2011-03-11, 13:40](#)
 Суржик - це хвороба, від якої треба лікуватись - [2011-03-02, 8:11](#)
 У слові "читаць" обидва "ч" - тверді - [2011-02-18, 13:34](#)
 Звідки беруться ґалафастови? - [2011-02-10, 14:21](#)
 Щасливі дні моєї юності - [2011-02-04, 14:09](#)
 Про різницю між сполучниками "І", "Й", "ТА" - [2011-01-19, 12:54](#)
 Як відмінювати дієслово "прати" - [2011-01-10, 8:20](#)
 Раніше ніяких Альон не було - [2010-12-29, 15:49](#)
 Як відмінювати прізвища типу "Соловей" та "Кіт"? - [2010-12-23, 12:05](#)
 Такий "правопис" нам накинули в 1933 році - [2010-12-08, 12:49](#)
 Слова "природний" у літературній мові немає - [2010-12-06, 11:34](#)
 Про те, що псує фонетичне обличчя мови - [2010-11-24, 11:49](#)
 Більшість імен прийшли в українську з інших мов - [2010-11-17, 11:51](#)
 "Вщерт" і "вщент" - це не те ж саме - [2010-11-11, 14:34](#)
 Наші класики писали "етер", "катедра", "Атени". - [2010-11-02, 13:23](#)
 Як правильно: "полька" чи "полячка"? - [2010-10-18, 13:30](#)
 Кришка, корок, віко - у чому різниця? - [2010-10-09, 17:09](#)
 "Січас" і "канешно" засмічують мову - [2010-10-04, 12:58](#)
 "По-українськи" чи "українською мовою"? - [2010-09-29, 14:08](#)
 Про відносини, відношення, ставлення і стосунки - [2010-09-16, 13:01](#)
 Якщо є звук, то має бути й літера - [2010-09-06, 13:14](#)
 Слова "учбовий" немає в українській мові - [2010-08-30, 15:27](#)
 Руський і російський - не одне і те ж - [2010-08-26, 16:07](#)
 Чому "Болі - нет!", а не "Болю - ні!"? - [2010-08-17, 13:36](#)
 Їздить потягами і літає літаками - [2010-08-10, 7:51](#)
 Як українізувати "костюл" і "гімнастюрку" - [2010-07-31, 17:00](#)
 Останній звук у слові "блог" - проривний "г" - [2010-07-29, 18:47](#)
 Вимова "ґюте" неможлива - [2010-07-22, 16:47](#)
 Про "пошлость" - як "вульгарність і банальність" - [2010-07-16, 13:45](#)
 Національний гімн не удосконалюють - [2010-07-12, 10:54](#)
 Інженер Гете. - [2010-06-17, 13:48](#)
 Потяг може йти без зупинок, але не слідувати. - [2010-06-17, 13:39](#)
 Поширення чи розповсюдження? - [2010-05-25, 13:44](#)
 Про Г і ґ в українській мові - [2010-05-14, 13:42](#)
 Про різницю між звільненням і визволенням - [2010-05-10, 13:24](#)
 Ожеледь і ожеледиця, підніжки і проліски... - [2010-04-19, 17:00](#)
 Пан професор Пономарів про звертання, хрещення і глобалізацію. - [2010-04-05, 13:15](#)
 Чи любите ви каву, чи любите ви кофе? - [2010-03-29, 14:03](#)
 Клопоти з числівниками. - [2010-03-19, 14:43](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- Блог професора Пономарева
- Блог Петра Куспися
- Новинний щоденник
- Блог Наталі Гуменюк
- Блог Алли Лазаревої
- Наталія Писанська
- Блог Світлани Пиркало
- Блог Олега Раца
- Блог Сергія Воропаєва
- Блог Ігоря Солов'я
- Блог Олександра Гриба

Підписатися

- Блог професора Пономарева - Підписатися (RSS)
- Блог професора Пономарева - Підписатися (ATOM)

Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут

Про двоїну, давноминутий час та кличну форму імені Олег. - [2010-03-16, 13:52](#)

Славку та Євгенію, який українською мав би бути Євгеном. - [2010-03-08, 22:48](#)

Будемо гулять, чи гуляти? - [2010-02-23, 22:35](#)

"Ваш допис передано авторові сторінки для перегляду" - [2010-02-08, 5:17](#)

 [Professor Ponomariv's Feed](#) (RSS)

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п"є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
[Повний архів](#)

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
[Зв'яжіться з BBC](#)

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)[« Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний »](#)[Увесь зміст блогу ▼](#)

Обережно - кальки

Богдан Цюпин | 2010-01-28, 14:37

Радіослухачка Таня з Києва запитує: „Як правильно перекласти українською мовою „столкнулся с проблемой"? Зіштовхнувся - це ж калька". По-перше, не все, що схоже за будовою, є калькою. Не можна ж казати, що „п'ю воду" - це калька з російської. Це спільні вислови у близькоспоріднених слов'янських мовах. Щодо вашого запитання, то українською мовою треба казати „зіткнувся з проблемою".

Слава з Ужгорода питає, як правильно писати повістку: „викликається на судові засідання" чи „викликається в судові засідання"? Повістка або виклик - на судові засідання, бо кажемо „питання порушувалось на засіданні", „справу слухали на засіданні". Тому треба казати „виклик чи повістка на засідання". Але „в судовому засіданні взяли участь". Це залежить від того, з чим „засідання" пов'язується в реченні.

Часто при відмінюванні неправильно наголошують слово „суд". Треба казати „суд", родовий відмінок - „суду", давальний - „суду" або „судові", орудний - „судом", у множині - „суди", „судів".

Крім того, запитують, як перекласти українською мовою „свернул шею". Це той випадок, коли не можна буквально перекласти. У нас є і слово „звернути", і слово „шия". Але це фразеологізм. Наприклад, росіяни кажуть „дело в шляпе", тобто якусь справу вже зроблено, закінчено. У нас є і „капелюх", і „діло", але коли ми скажемо „діло чи справа в капелюсі", то це не буде фразеологізм, а просто два слова. Тому треба шукати український відповідник фразеологічного типу. А по-нашому це буде „рибка в сітці", тобто ми зробили те, до чого прагнули. Отже, „свернуть шею" можна перекласти як „скрутити в'язи".

Хотілося б сказати кілька слів про словосполучення фразеологічного типу, які часто порушують, неправильно вживають у електронних і друкованих ЗМІ. Отже, замість „тримати слово" (це калька з російського „держать слово"), українською буде „дотримувати або додержувати слова".

Один з радіослухачів каже „величезне дякую". Це також груба калька з російського „огромное спасибо". А українською мовою кажемо: „велика або величезна подяка", „дуже дякую", „вельми вдячні", „широко дякуємо" тощо.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі [Залиште допис ▼](#)

1. Час допису **09:49** Дата допису 5 February 2010, Євген Написав:

Доброго дня, ББС!

Запитання до професора Пономаріва.

Моє прізвище має українське походження - Куслій (наголос на -ій).Ось хочу запитати - чи можна його взагалі відмінювати - сказати, наприклад, що немає Куслія на роботі. Чи це буде помилкою?

Дякую!

Усього найкращого!

Євген Куслій, Молдова, Кишинів.

2. Час допису **18:58** Дата допису 8 March 2010, jartat Написав:

Як правильно - хрищення, чи хрещення?

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за
зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)[« Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний »](#)[Увесь зміст блогу ▼](#)

"Ваш допис передано авторів сторінки для перегляду"

Professor Ponomariv | 2010-02-08, 5:17

Пан Пилип, який є активним нашим слухачем, запитує, чи правильний такий вислів "Ваш допис було отримано для перегляду автором блогу". Справді, "отримано автором" звучить не по-українському. У нас дуже поширені форми на -но, -то ("досягнуто", "отримано", "написано"). Але вони вживаються в безособових реченнях, коли не вказується діяч.

Наприклад, коли ми хочемо сказати: "В нашому університеті в цьому році захищено 50 кандидатських дисертацій". Коли нема автора, ми просто констатуємо факт, даємо результат "захищено стільки-то дисертацій". А коли хочемо конкретно вказати особу, то треба її ставити в називному відмінку, і тоді це вже буде не односкладне, а двоскладне речення.

Отже, це зауваження пана Пилипа цілком правильне, і я пропонував би названий ним вислів замінити так: "Ваш допис передано авторів сторінки для перегляду".

Колись Борис Антоненко-Давидович, відомий борець за культуру української мови, висміював вислів, який було написано в багатьох трамваях і тролейбусах у Києві "Двері відчиняються водієм". То Борис Дмитрович написав у "Літературній Україні" статтю "Доки відчинятимемо двері водієм?". Він пропонував цілком правильний варіант: "Двері відчиняє водій".

[Закладка links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

- [Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)
- [Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі [Залиште допис ▼](#)

1. Час допису [07:51](#) Дата допису 14 February 2010, Андрій Написав:

Пане професоре, я вперше зазвичай на ваш блог і у мене тут же виникло запитання. Чому Ви пишете "пан Пилип"? Це вже у Вас теж усталилося, що слово "пан" приставляється до імені? У Америці теж кажуть "Містер Філіп?" чи у Росії -- "господин Филипп?"

Наскільки я собі це завжди уявляв (ще від дитинства), то те теперішнє усталене "тупувате" західняцьке (не турбуйтеся, я сам західняк) звертання не відповідає "логіці" спілкування, якщо вже не культурі. Офіційне звертання "пан" пов'язується або з прізвищем або з професією. І якраз підкреслює офіційність і сухість. А якщо людина називає себе тільки на ім'я, то це може означати, що вона дозволяє себе так називати і повагу достатньо буде виявити звичним звертанням на "ви".

"Пилипе, ви..." "Андрію, ви..." І без по-батькові і з повагою... чи не так?

2. Час допису [17:31](#) Дата допису 12 April 2010, Ігор Написав:

Пане Професоре,
поясніть, прошу правильність написання
"згідно з [документом, фахівцем]..." чи
"згідно [документу, фахівцю]..."
я вживаю першу версію, проте у більшості документів і публікацій, які зустрічаю з такою конструкцією, пишуть "згідно [чому, кому]".
у нашому університеті практично всі документи мають цю другу версію.
Ігор, Луганськ

3. Час допису **19:53** Дата допису 7 May 2010, Надія Написав:
Пане професоре, останнім чсом стало дуже поплярним слово "городяни". Чи не є це калькою від російського "город" і чи не краще було б вживати слово "міщани"? І також, чи правильно. на вашу думку. вживають замість "базар" - "ринок"?
Дякую.

4. Час допису **16:20** Дата допису 11 January 2011, Ігор Написав:
Шановний пане професоре!
Я вже звертався до Вас з приводу того як правильно відмінювати назву міста Яремче. Можливо, Ви відповідали, а я не мав можливості послухати Вашу відповідь у радіожурналі "Слово". Вибачте! Як відомо, у 2006 році містечкові повернули історичну назву, про що було відповідне рішення Верховної Ради. Тобто "ЯРЕМЧА", яке накинули в радянські часи, переіменували знову у "ЯРЕМЧЕ". На мою думку, це слово потрібно відмінювати приблизно так, як відмінюється слово СЕРЦЕ. Так вживали старожили, так говорять і досі у розмовній мові, подібним чином ця назва відмінюється і у польській мові (Jaremcze). Однак, зараз чомусь у ЗМІ, вживавючи це слово, взагалі не відмінюють його, але вживають у всіх відмінка однаково, на кшталт іноземного: Ватерлоо, Тарту чи Гонолулу. На мою думку, це груба помилка. Інша крайність: деякі почали його відмінювати так як прикметник: у Яремчому, з Яремчого і т.п. Для мене це шок, адже тут я народився і виріс. І це просто, даруйте, ріже вухо. Яка Ваша думка з цього приводу? Спасибі Вам завчасно за відповідь!

Щиро Ваш Ігор Васишин

5. Час допису **21:06** Дата допису 28 March 2011, Микола Написав:
Прошу розповісти про походження давньоукраїнського слова "Ратище". Це назва давньої зброї; важкого списа.
Дякую.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами	Архіви	Категорії	Останні дописувачі
Займенник "їхній" - цілком літературний (2) Без "меседжів" цілком можна обійтися (5) "Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7) "Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8) Перловою буває не лише каша (2) У філіжанки лише одне значення (1) Звідки пішли свійські птахи? (1) "Папа, чому мама не п'є кави?" (8)	Останні 12 місяців July 2011 (1) June 2011 (3) May 2011 (3) April 2011 (4) March 2011 (4) February 2011 (3) January 2011 (2) December 2010 (4) November 2010 (4) October 2010 (3) September 2010 (3) August 2010 (4) Повний архів	Деякі популярні теми блогу	Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)[« Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний »](#)[Увесь зміст блогу ▼](#)

Чи потрібні "пули" і "борди"

Olexander Hryb | 2010-02-11, 15:44

Блог професора Пономарева

У своїх листах слухачі ставлять багато запитань щодо культури української мови. Пан Пилип пише: „Мене дуже турбує засилля в українській мові кальок з англійської. Українські депутати, не усміхнувшись, можуть заявити, що закон повинен бути „прозоро-транспарентним“.

Фуршети, пули, кастинги, фітнеси, тішорти і борди заповнили статті українських журналістів. Так, запозичення потрібні, особливо коли на позначення нових предметів чи явищ немає українських слів. Але часто проблемою є те, що українські журналісти просто не знають українських слів і тому калькують з англійської. Це соромно!" - каже пан Пилип.

Насамперед треба сказати, що ці слова - не кальки, а лексичні запозичення, це просто слова, які безконтрольно беруться з англійської мови.

Коли брати мову наших депутатів, то вона залишає бажати багато кращого, тому що переважна більшість депутатів не повністю засвоїла лексичні та інші норми української мови. „Прозоро-транспарентний" - це все одно, що „дерев'яне дерево", бо „транспарентний" - це і є прозорий.

„Фуршет" буквально у французькій мові означає виделка, але воно вживається в інших значеннях. Тому замість „фуршету" можна казати „частування".

„Пул" - це багатозначне слово, залежно від того, в якому контексті воно вживається. Це або група журналістів, або чийсь спільний фонд.

„Фітнес" - вправи, фізична зарядка.

„Борд" - це дошка, чит, а „біл" - оголошення. Отже, замість „білборд" треба казати „дошка оголошень".

Пан Пилип виступає цілком слушно проти засилля слів іншомовного походження. Останнім часом журналісти й інші часто вживають слово „слоган". Але ж у нас є здавна вживане в українській мові слово „гасло". Або замість притягнутого за вуха „меседж" з англійської мови маємо казати „послання" або „заклик", залежно від контексту.

Що ж стосується деяких кальок з російської мови, про які нас запитують слухачі, то слова „заключати" в українській мові немає взагалі. Тому вислови на кшталт „заключати договір, контракт, угоду" або „проблема заклучається в тому ...", що їх так полюбляють окремі політики, не мають жодного права на існування. Договір, контракт, угоду укладають, а не „заключають". Проблема не „заключається", а полягає в тому, що... і т. д.

Слово „відміняти", „відмінювати" в українській мові означає робити щось або когось іншим, змінювати. Наприклад, „слово відмінюється так". А коли йдеться про визнання чогось недійсним, незаконним, про припинення дії чогось, то кажемо: „скасовувати", „скасувати": скасувати закон, указ, вирок, заняття.

Замість „оточуюча дійсність" треба казати „навколишня дійсність". Замість „оточуюче середовище" - „навколишнє" або „довколишнє середовище", або ще коротше „довкілля".

Треба казати не „згідно чого", а „згідно з чим" або „відповідно до чого". Наприклад, „згідно з набраними балами".

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі [Залиште допис](#) ▼

1. Час допису **17:50** Дата допису 12 February 2010, Володимир Написав:

У своєму блозі професор Пономарів дає поради стосовно стандартів української мови, але нажаль із відмінюванням власного прізвища, як бачимо з оформлення блогу, професор не знайшов єдиного стандарту. Для родового відмінка знаходимо як «ПономарІва» так і «ПономарЕва». А якщо пригадати собі прізвище Федорів, що має таке саме закінчення -ів, то в родовому відмінку напрошеється сказати ФедорОва.
То як же все-таки правильно: ПономарІва, ПономарЕва, чи мже ПономарОва?

Читати цей блог

Дописи на блог за темами	Архіви	Категорії	Останні дописувачі
Займенник "їхній" - цілком літературний (2) Без "меседжів" цілком можна обійтися (5) "Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7) "Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8) Перловою буває не лише каша (2) У філіжанки лише одне значення (1) Звідки пішли свійські птахи? (1) "Папа, чому мама не п"є кави?" (8)	Останні 12 місяців July 2011 (1) June 2011 (3) May 2011 (3) April 2011 (4) March 2011 (4) February 2011 (3) January 2011 (2) December 2010 (4) November 2010 (4) October 2010 (3) September 2010 (3) August 2010 (4) Повний архів	Деякі популярні теми блогу	Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Будемо гулять, чи гуляти?

Professor Ponomariv | 2010-02-23, 22:35

У своїх листах радіослухачі часто запитують: „Чи закономірні наголоси типу будеш, будемо, підеш, підемо і т. д.?”

Незакономірні. Це наголоси діалектні.

В українській мові, оскільки вона має дуже велику територію поширення, є значні відмінності в наголошуванні слів. Тому треба посылатися на словники, там зазначено всі правильні наголоси.

Так от, дієслово „піти” відмінюється так: „я піду”, „ти підеш”, „він піде”, „ми підемо”, „ви підете”, „вони підуть”. Так само наголоси „будемо”, „будеш”, „будете” неправильні. Ці наголоси нелітературні, і х не варто вживати в офіційному мовленні.

Крім того, дуже часто роблять ту саму помилку, коли кажуть „наступає на ті самі граблі”. Українською мовою треба казати „граблі” і „наступати на ті самі граблі”.

Слухачі запитують, які закінчення дієслів в інфінітиві є правильними.

У нас дієслова в інфінітиві закінчуються на „ти”, не на „ть”. Українська мова - єдина зі слов'янських мов, яка зберегла цей інфінітив.

Колись на „ти” в інфінітиві закінчувалися дієслова у всіх слов'янських мовах. Потім поступово і в росіян, і словаків, і поляків вони стали закінчуватися на „ть”. Найдовше трималися чехи. У них ще в 70-х роках у словниках подавався інфінітив на „ті”, але тепер чехи теж перейшли на „ть”.

Тобто, українська мова залишилась єдина, де зберігся цей інфінітив на „ти”, і ми повинні берегти його, як зіницю ока. Наприклад, колись у всіх слов'янських мовах були носові голосні. Тепер їх немає ні в кого, тільки в поляків. Поляки їх бережуть і носять з ними, як з писаною торбою.

Тому хоч в усному мовленні в деяких говірках і поширені інфінітиви типу ходить, гулять, співають, і т.д., і вони допускаються в поезії з ритмомелодичних міркувань, але гарні поети цим не зловживають.

Особливо важко це зробити, коли перекладаєш вірші з російської чи з білоруської мови, де інфінітиви закінчуються на „ть” чи на „ць”, як у білоруській мові. Тому шукають такі поєднання слів, щоб усе ж літературний російський варіант замінити літературним українським варіантом. Отже, якщо в розмовному мовленні вони допустимі, то в офіційному їх треба уникати, і казати "писати, ходити, любити" і т. д.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (RSS)

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (ATOM)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису [14:57](#) Дата допису 25 February 2010, Володимир Написав:

А як бути з сербською (й хорватською) мовою, пане професоре?

І інфінітив там на -ти, й носові збереглися.

2. Час допису [12:47](#) Дата допису 26 February 2010, Юрко Написав:

Пане професоре!

Як ви ставитесь до нині модного порушення правопису — вживання займенника «ви» з великої літери у звертаннях (напр., «Хочемо Вас поінформувати про те, що Ви не виконали цієї роботи, а тому Ви будете за це покарані»)? Правопис однозначно стверджує, що з великої літери пишуться лише власні назви, однак займенник «ви» не є власною назвою. Чи вважаєте ви, що звертаючись до вас на «ви» з малої літери, я є менш ввічливим, ніж якби звертався на «Ви» з великої літери?

З повагою,
Юрко

3. Час допису **07:26** Дата допису 28 February 2010, Ksenia Maryniak Написав:

https://www.bbc.co.uk/ukrainian/press_review/2010/02/100226_economist_yanuk_is.shtml

Proshu dyvit'sia na zaholovok -- ce xtos' zovsim nepravyl'no zrozumiv i doslivno pereklav anhlijs'ku frazu, shcho oznachaie mensh-bil'sh "troxy dobre, troxy pohano". Napavno isnuie chy ne odna sokovyta ukrains'ka poslovytsia, kotra pravyl'no b peredala ce znachennia, tak chy ni?

Moi povazhannia, etc.

4. Час допису **12:34** Дата допису 5 March 2010, Микола Написав:

Добрий день! Шановний пане Олександрє.

В кн.: Островського В. І., Островської Г. Ф. А українською кажуть так... — Одеса: Астропринт, 2008. В розділі, Кава чи кофе? Написано.

Перший з цих іменників у нашій мові означає лише напій. Тому каву можна варити, можна її пити, але не можна молоти чи насипати в мішки для продажу чи перевезення, бо це робиться лише з кофе, тобто із зернами, що вирости на кущі (чи деревці). Отже, й ці кущі чи деревця звуться кофейними, бо вирощують на собі кофе (зерна), а не кавовими, ніби вирощують уже готовий напій. Та й відомий лікер зветься кофейним (а не кавовим, бо готують його таки із зерен кофе, а не з напою (кави).

В «Словнику української мови» т. IV ст. 65. написано.

Кава

1)Тропічне дерево, з насіння якого виготовляють ароматний тонізуючий напій; кавове дерево.

2)«Насіння цього дерева або порошок із цього насіння.

3) Поживний напій.

На ст. 67.

Кавовий, а, е. Прикм. До кава.

//Пригот. з кавою, - У мене є кавовий лікер,- сказала Брунтільда (Загреб., Європа 45,1959, 115.)

//Набравши в обидві руки кавових зерен, стала (мати) пересівати їх на пальцях. (Перв., Материн.. хліб, 1960, 101.//

В «Біологічному словнику» на ст. 257, написано «Кавове дерево (Coffea)».

Плід, кавові зерна.

В «Українській енциклопедії» ст. 490 . Кава — 1) Насіння кавового дерева (кавові зерна, або «боби»)

В книжці письменника і мовознавця Юрія Винничука «Таємниці Львівської кави» , написано «кавові зерно», «кавові зерна».

То як правильно, «кофейне дерево», «кофейні зерна», «кофейний лікер» чи «кавові зерно», «кавові зерна», «кавовий лікер»?

Микола.

5. Час допису **10:44** Дата допису 11 March 2010, Євген, Харків Написав:

Шановний пане професоре! Хочу поставити незручне запитання: як Ви реагуєте на ту обставину, що ЖУРНАЛІСТИ ВВС, ДЕ У ВАС БЛОГ, НЕ ЧИТАЮТЬ І НЕ ЧУЮТЬ ВАШИХ РОЗ'ЯСНЕНЬ? Я пам'ятаю, як Ви згадували "випАдок" зі своєю студенткою, коли не втримавшись, сказали: "Якщо ти ще раз скажеш "випАдок", я тебе вб'ю!" Я майже кожного дня слухаю ВВС і майже кожного дня чую — хай уже від гостей студії, але ж і від журналістів ВВС : "випАдок", "грошЕй", "цілА", "цілИЙ", можна почути "НОВий", "середИна"... До речі, якщо не помиляюсь, "Словник труднощів української мови" дає наголос на "е": "гостЕй", а на ВВС вважають, що "гОстей". Перифразовуючи старий анекдот, може, це через те, що журналісти не читачі, журналісти письменники? Я, до речі, звертався до декого з них з подібними зауваженнями, і навіть одного разу було визнання моєї правоти, але далі...

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Славку та Євгенію, який українською мав би бути Євгеном.

Professor Ponomariv | 2010-03-08, 22:48

Дописувач Славко пише, що його цікавить моя думка про слова „кросівки” та „дублянка”. Я не можу сказати нічого проти цих слів. Не треба боятися, що все це – росіянізми. У нас же є справді багато спільних слів з російською, польською, білоруською, іншими слов'янськими мовами. „Кросівки” – утворення від слова „крос”, тобто первісно це – легке спортивне взуття. Був спортивний біг з перешкодами і взувалися в кросівки. Потім воно набуло іншого значення. Отже слово „кросівки” створене за всіма словотвірними законами української мови.

„Дублянка” – це кожух із дублених шкір, що походить від дієприкметника „дублений”, утвореного від дієслова „дубити”, тобто обробляти шкіру або іншу сировину вимочуванням у спеціальному розчині або в настій з різних рослин, зокрема, з кори дуба. Тому цей вид одягу, кожух із дублених шкір, називаємо дублянка. Воно теж цілком відповідає законам словотвору української мови.

Дописувач Євгеній... Я хочу тут побіжно зауважити, що „Євгеній” – це не українська форма, а українською є форма „Євген”. Слово „Євгеній” у нас зберіг Максим Рильський тільки в перекладі роману Пушкіна „Євгеній Онегін”. Отож цей пан запитує, як правильно – „бюлетні” чи „бюлетені”. Тут треба сказати, що „о” і „е” при відмінюванні в українських словах випадають. Наприклад, ми кажемо „день”-„дня”, „садок”-„садка”. А в іншомовних словах вони не випадають, отже, ми кажемо, „бюлетень”-„бюлетеня”, „брелок”-„брелока”. Тому правильно казати „бюлетень”, „бюлетеня”, „бюлетеню” або „бюлетеневі”, „бюлетенем”, „у бюлетені”. Або „два бюлетені”, а не „два бюлетні” як кажуть деякі мовці.

Пані Богдана Мончак з Канади наводить приклад з твору Лесі Українки, де прислівник „зараз” має значення незабаром, хутко. Але це тільки одне зі значень цього слова. Основне значення – в цей час, у цю мить. Наведу два приклади. Один підтверджує те саме значення, як і в Лесі Українки: „Кіт на полицю зараз же стрибнув, бо там давно не був” (з байки Леоніда Глібова). Інший приклад підтверджує, що „зараз” означає у цю мить, у даний момент: „Я зараз віддав картину, цілий день з нею моровся” (Юрій Яновський). Ще одне значення цього прислівника – невдовзі після чогось, наприклад: „Зараз по Новому році приїздить до мене в гостину Боровик” (Михайло Коцюбинський).

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспія](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)

Архіви

Останні 12 місяців
July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Про двоїну, давноминулий час та кличну форму імені Олег.

Professor Ponomariv | 2010-03-16, 13:52

Ігор з Гусятина на Тернопільщині пише так: "Дві слові про двоїну. Кругом бачимо, чуємо: „два гуся", „два відра". Чи не пора відновити у правах двоїну? Двоїна - наш давній скарб, який нам заборонили комуністи-більшовики".

По-перше, „два гуся" - це взагалі не по-українському, бо треба було б казати „два гусаки". А двоїна - це граматична категорія числа на позначення двох або парних предметів. Двоїна протиставлялася однині (один предмет) і множині (багато предметів). Двоїна існувала ще в індоевропейській прамові. Її успадкувала спільна праслов'янська мова, а згодом - усі слов'янські мови. Потім поступово вона вийшла з ужитку, хоч зберігається й досі в багатьох українських діалектах, де кажуть „два руці", „два хаті", „два слові", „два відрі". Повністю, на жаль, відновити цю категорію і поширити її на всю українську мовну територію навряд чи можливо. Іноді бувають зворотні процеси, коли повертається якась застаріла форма, але в загальномовному вимірі цього зробити не можна.

Наприклад, у своїй книжці „Культура слова" я написав, що кличний відмінок від імені Олег буде „Олегу", а „Олеже" - застарілий варіант, хоч останнім часом почали знов віддавати перевагу цій формі, і, мабуть, вона витіснить „Олегу", бо природніша для української мови.

Закінчення „плечима", „дверима", „очима" - це залишки двоїни, що зберігаються в українській мові як морфологічна норма. Тому що казати „дверями" і „плечами" - це не по-українському.

Хочу ще сказати про часи дієслова. У нас тривалий час уважалося, що є теперішній, майбутній і минулий час: „я ходжу", „я ходитиму (буду ходити)", „я ходив". Але незаслужено відвели в пасивний запас ще одну форму - давноминулий час. А його якраз треба активізувати, бо він не вийшов з ужитку, зберігається і в розмовному мовленні, і в творах багатьох класиків української літератури. Це дія в минулому, яка відбулася перед іншою дією в минулому часі. І вона відтворюється за допомогою допоміжного дієслова „був", „була", „було". Наприклад: „Я хотів був поїхати до Одеси, але не встиг на потяг (Я не встиг, але перед тим я хотів)". Це - давноминулий час, він зберігся в українському живому мовленні, і тому його не треба витіснити з офіційної мови.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі

Залиште допис ▼

1. Час допису **12:48** Дата допису 22 March 2011, Олег Написав:

Віктор Міняйло (Вічний Іван) згадує, що правило двоїни, існувало до 33-го року, як норма, а не діалект.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)

Архіви

Останні 12 місяців
[July 2011 \(1\)](#)
[June 2011 \(3\)](#)

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

Клопоти з числівниками.

Professor Ponomariv | 2010-03-19, 14:43

Числівники - дуже своєрідна частина мови. Річ у тому, що нові числівники в мові не утворюються. Іменники, прикметники - утворюються, а числівники - ні. Але саме в числівниках мовці особливо часто припускаються помилок.

Почну з числівників, які йдуть після десятка: „одинадцять" та „чотирнадцять", як і решта подібних до них, наголошуємо на складі „на": одинадцять (а не одинадцять), дванадцять, тринадцять, чотирнадцять (а не чотирнадцять), п'ятнадцять і т. д.

Складні числівники на „-десят", і кількісні і порядкові, відмінюємо тільки в кінцевій частині: „п'ятдесят", „п'ятдесяти" („п'ятдесятьох"), „п'ятдесяти" („п'ятдесятьом"), „п'ятдесятьох", „п'ятдесятьма" і т. д. Так само «п'ятдесятий» (не п'ятидесятий), „шістдесятий" (не „шестидесятий"), „сімдесятий" тощо.

Числівники на „-сот" відмінювані в обох частинах: „вісімсот", „восьмисот" (але не „восьмиста"), „восьмистам", „вісьмастами" («вісьмомастами») і т. д.

Порядкові: „п'ятисотий", „шестисотий", „восьмисотий".

Складені числівники відмінювані в усіх частинах. Наприклад, „тисяча п'ятсот шістдесят вісім" - називний відмінок, „тисячі п'ятисот шістдесяти восьми" - родовий, „тисячі п'ятистам шістдесяти восьми (шістдесятьом вісьмом)" - давальний. Отже, у складених кількісних числівниках треба відмінювати всі компоненти.

У порядкових складених числівниках відмінювана тільки остання частина. Тут дуже часто трапляються помилки. Наприклад, треба казати „тисяча вісімсот чотирнадцятий рік", родовий відмінок - „тисяча вісімсот чотирнадцятого року", давальний - „тисяча вісімсот чотирнадцятому рокові", орудний - „тисяча вісімсот чотирнадцятим роком". Так само - „дві тисячі дев'ятий рік", „дві тисячі десятий рік", „дві тисячі десятого року", „дві тисячі десятим роком" і т. д., а не „двох тисяч десятим роком".

Закладка [links.i.ua](https://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/ponomariv/2010/03/post-14.html) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (RSS)

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (ATOM)

Допомога щодо потоків RSS англійською мовою [тут](#)

Коментарі

Залиште допис ▼

1. Час допису **19:21** Дата допису 19 March 2010, Тимофій Написав:
дякую вам, професоре,за потрібні статті!

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

Чи любите Ви каву, чи любите ви кофе?

Professor Ponomariv | 2010-03-29, 14:03

Радіослухач Юрко пише: „Пане професоре, як ви ставитеся до нині модного порушення правопису - вживання займенника Ви з великої літери у звертаннях? Наприклад, „хочемо Вас поінформувати“. Правопис однозначно стверджує, що з великої літери пишуться лише власні назви. Однак, займенник „ви“ не є власною назвою. Чи вважаєте ви, що, звертаючись до вас на „ви“ з малої літери, я є менш ввічливим, ніж якби звертався на Ви з великої літери?“

Отже, радіослухач вважає, що написання Ви з великої літери є порушенням правопису. Я ставлюся до такого написання позитивно, бо така практика спирається на традиції української, і не тільки, епістолярної спадщини. Ось уривок з листа Лесі Українки до українського композитора й літературознавця Філарета Колесси: „Високоповажаний добродію! Дуже-дуже дякую Вам за відповідь, та ще з такою доброю звісткою“. Думаю, що правопис має нарешті взаконити таке написання.

Ще один радіослухач Микола пише: „В книзі Островського та Островської (А українською кажуть так) у розділі „Кава чи кофе“ написано: „Перший з цих іменників у нашій мові означає напій. Тому „каву“ можна варити, можна її пити, але не можна молоти чи насипати в мішки для продажу чи перевезення, бо це робиться лише з „кофе“, тобто із зернами, що вирости на куші“.

Я не знаю, звідки в пана Островського та в пані Островської такі відомості. „Кава“ - здавна вживане в українській мові слово, а „кофе“ активізувалося в часи зближення мов у колишньому Радянському Союзі. Це запозичення з російської. Коли в мові існує два слова, які нічим не відрізняються одне від одного, то якомусь із них потрібно віддати перевагу, а друге - відіслати в пасивний запас. Яке слово краще? Звичайно, „кава“. „Кава“ й „кофе“ мають спільне джерело походження, але „кава“ стоїть ближче до оригіналу - через турецьке „kahve“, пов'язане з арабським „kahva“, утвореним від назви місцевості Kaffa в Етіопії в Африці, де вирощували цю рослину. По-друге, воно має чимале словотвірне гніздо: „кавник“ - посудина на каву, „кавниця“ або „кавничка“ - млинок для кави, „кавовий“ - кавовий лікер, кавове дерево, „кавувати“ - пити каву. По-третє, слово „кава“ має такі значення: тропічна рослина, з насіння якої виготовляють запашний напій; насіння цієї рослини; поживний напій. По-четверте, саме цьому слову віддавали й віддають перевагу класики українського письменства. Наприклад: „Кава запарувала в малих філіжанках у руках у гостей“ - Михайло Коцюбинський. „Ранком варилася кава, співала дудка горніста“ - Юрій Яновський. Отже, не „кофе“, а „кава“.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **10:28** Дата допису 7 Май 2010, Сергій Написав:

Шановний пане Олександр, я в Україні мешкаю не так давно, тому маю до Вас мабуть смішне питання, але важливе для мене.. Пояснить , будь ласка, в яких випадках в українських реченнях потрібно використовувати сполучники й, і, та.. коли наприклад можна писати й, а коли і..

2. Час допису **15:27** Дата допису 20 Май 2010, Галина Написав:

Щодо (В\в)и

У листах - з великої, так. Але звертання на "Ви" у рекламних оголошеннях чомусь страшенно дратує.

3. Час допису **10:56** Дата допису 4 July 2010, Яр Написав:

Пан Професор Пономарів пояснює (у коментарі від 25 05 10) утворення назви „священик” від „священний” із тим, що „...згодом утратило подовжену вимову «нн» під впливом „свячений”, тому пишеться з одним «н».. Звідси – чи не пора нам казати „свяченик”, замість „священик”?

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п"є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)[« Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Пан професор Пономарів про звертання, хрещення і глобалізацію.

Professor Ponomariv | 2010-04-05, 13:15

Радіослухач Андрій пише, що я на своїй сторінці вживаю словосполучення „пан Пилип". „Це вже усталилося, - запитує радіослухач - що слово „пан" приставляється до імені? В Америці теж кажуть „містер Філіп" чи в Росії „господин Филипп"? Я думаю, що ні в Америці, ні в Росії так не кажуть. Наскільки я завжди собі уявляв від дитинства, то теперішнє усталене тупувате західняцьке звертання (не турбуйтеся, я сам західняк) не відповідає логіці спілкування. Офіційне звертання „пан" пов'язується або з прізвищем або з професією, підкреслює офіційність і сухість".

Тут радіослухач має цілковиту рацію. Слова „пан", „пані" в офіційному мовленні слід уживати не з ім'ям, а з прізвищем, назвою посади або професією: „пане президенте", „пані вчителько", „пане редакторе" і т.д.

Радіослухач Євген Куспій запитує, чи можна відмінювати його прізвище. Якщо прізвище закінчується на приголосний і належить чоловікові, то його не тільки можна, а й потрібно відмінювати: „Іван Крутий", „Сергій Дерій", „Євген Куспій" - „Івана Крутія", „Сергія Дерія", „Євгена Куспія" і т.д. Коли таке прізвище має жінка, то воно невідмінюване: „Ганна Куспій", „Ганни Куспій", „Ганною Куспій" і т. д.

Ще один радіослухач запитує, як правильно „хрещення" чи „хрищення"? У різних виданнях богословської літератури можна зустріти і те, й те, але усталений варіант, уживаний у більшості видань і схвалений нормами української літературної мови, - „хрещення".

Дописувач Петро Щур пише: „Щодо слова „блог", то це слово іншомовне, а кожна мова перш, ніж запозичити якесь слово з чужої мови, повинна пошукати у своїх лексичних засобах. Може, щось є в нас, а може, якомусь слову надати нового значення. А може, спробувати нарешті вигадувати, витворювати щось нове?"

Ще один радіослухач пише: „Блог і сторінка - це дві різні речі і не можна замінити одне на інше. Слово „блог" уже набуло інтернаціонального вжитку. Може, і слова „Бі-Бі-Сі" чи „інтернет" перекладемо? Інтернаціоналізація мови - це глобальне явище, і не одна з країн, де є інтернет, не втратила своєї мови. А от бездумне запровадження і використання російської мови, і особливо російського кримінального суржика є чи не головною проблемою для України".

Відповідаю обом радіослухачам. Щодо інтернаціоналізації й глобалізації, то не варто їх переоцінювати. Можу вас запевнити, що, наприклад, у новогрецькій мові слова „блог" не існує. Греки навіть для таких понять, як „комп'ютер", „глобалізація", „інтернет" мають свої відповідники. Отже, мають рацію ті, хто вважає, що перш, ніж запозичити якесь слово з чужої мови, варто пошукати в своїй мові, створити нове слово або надати вже наявному слову нового значення.

Щодо суржика, я цілком згодний з вами. Суржик - це позанормативна суміш елементів з різних мов. У нас найпоширеніший суржик - суміш українських та російських слів. Це мовне сміття, від якого конче потрібно очищати мову.

Закладка links.i.ua | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспия](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі [Залиште допис](#) ▼1. Час допису **11:59** Дата допису 10 April 2010, Олег Написав:

Пане професоре,
вже тривалий час мені різьють вухо такі слова як
"проплатити"(ще вживають "плОтити" - це по-українськи?), "проробити",
"прорахувати" і т.п. Так виглядає, що порушень правил словотворення немає, але
чомусь маю до такого інтенсивного використання префікса "про" відразу. Яка Ваша
думка?

2. Час допису [12:21](#) Дата допису 11 April 2010, Володимир Написав:

Пане професоре,

в спробую в друге задати питання стосовно відмінювання вашого прізвища. Я вже
намагався звернути вашу увагу на те, що на сайті BBC в родовому відмінку можна
зустріти як «Помонарева» так і «Помонаріва», що виглядає принаймі не послідовно
і наводить читачів на погані роздуми.

Заглянувши в Український Правопис 2007, § 102. Відмінювання прізвищ читаємо
так:

3. Чоловічі прізвища прикметникового типу на -ов, -ев (-єв), -ів (-їв), -ин, -ін (-їн)
відмінюємо за такими зразками:

...

Р.В. Ковалєв-а (-лів-а) Прóкопов-а (-пів-а)

...

Тобто без особливих пояснень Ковалів отримує два можливі варіанти
відмінювання, а Прóкопів — лише один. Підозрюю, справа в тому що перше
прізвище похідна від коваль (м'який [л'] в кінці), а от Прокіп м'якого [п] не має.

Повертаючись до вашого прізвища розумію, що пономар (так само як паламар,
кобзар, лікар) м'якого [р'] також не містить, тому єдиний правильний варіант
«Помонаріва».

Альтернативний здогад, два варіанти відмінювання для Ковалєва, пов'язані з
наголосом на останньому складі. Нариклад, Івана Тетерів в родовому відмінку
перетворюється тільки Івана Тетеріва і аж ніяк не Тетерева або Тетерова.

Сподіваюсь, що в одному із своїх дописів ви роз'ясните чи є подвійне написання
вашого прізвища на сайті BBC помилкою, чи так все було задумано аби зайвий раз
звернути на це увагу читачів.

3. Час допису [21:35](#) Дата допису 14 April 2010, Яр Написав:

Високоповажаний Пане Професоре.

Дуже вдячний за Ваше визначення про ХРЕЩЕННЯ. Справді, при освяченні
новонародженого священник його осіняє знаком ХРЕСТА, звідси – хрестить,
хрещення. Не осіняти ж бо знаком ХРИСТА...

До приходу «визволителя», у Галичині писали, я й досі пишу – священник із двома
НН як у слові, скажімо, письменник. Тепер чогось пишуть з одним Н – священник.
Виглядає якось куцо. Яка думка Пана Професора?

4. Час допису [20:31](#) Дата допису 15 April 2010, Олег Написав:

Шановний пане професоре!

„Хрищення" походить від слова "Христос" (грецькою "помазаник"). Іван Христитель
саме хрестив, а не хрестив. Він не мав хреста, який став символом християнства
(не "християнства") лише після розп'яття Ісуса.

Слова "Христитель", "хрищення" використані у перекладах Біблії І. Огієнка та І.
Хоменка. Їх вживали такі вчені як Н. Полонська-Василенко та інші. Саме ці слова
вживаються українською діаспорою в Канаді. Докладніше див.

<https://www.proz.com/translation-articles/articles/2335/>

5. Час допису [17:54](#) Дата допису 18 April 2010, Тетяна Написав:

Пане професоре.

Мої друзі з Львівщини наполягають, що їхнє наголошення імені Ро/ман є
правильним. Я кажу, що Рома/н є правильним. Як ви скажете?

6. Час допису [13:30](#) Дата допису 5 May 2010, Костянтин Конь Написав:

Пане професору, скажіть будь-ласка, чи відмінюється моє прізвище - Конь?
Вчителька у школі казала, що ні, бо такого слова немає в українській мові, чи це правда?

7. Час допису **09:54** Дата допису 20 June 2010, Яр Написав:

Словник, чи слівник (від – багато слІв)?
Костьол (як у слівнику Голоскевича), чи усе-таки – костел?

8. Час допису **20:14** Дата допису 22 July 2010, Oksana N. Написав:

Пане професоре,
Маю декілька коментарів.
По-перше, не згодна із запереченням проти "Пана Пилипа". Можливо, звучить нелогічно, але вживається як в англійській (принаймні американській), так і в українській.
Інше, зараз чомусь дратує, коли погоду оголошують "із позначкою плюс".
Можливо, то просто професійна звичка, але в нас то є "знак".
А ще згодна із своїм свекром щодо такої собі кальки "очікування". Ми проти її існування, а за "чекання" і "сподівання".
Була б рада почути Ваш коментар.
З повагою,
Пані Оксана :)

9. Час допису **21:09** Дата допису 13 August 2010, Оксана Написав:

Доброго здоров'я, вельмишановний професоре! Давно думала і мріяла Вам написати. Будучи ще школяркою я із задоволенням слухала радіопередачі з Вашою участю. Тепер читаю книгу "культура слова". Але існує у мене одна дилема. Зараз я займаюсь науковим дослідженням, де я маю намір розрізнити два терміни "кольористична культура" і "колористична культура". Я вважаю, що за значенням це два різні терміни, хоча деякі сучасні науковці ототожнюють їх і взаємозамінюють одне одним. Скажіть, будь-ласка, що Ви думаєте з цього приводу? Як буде правильно? Дуже вдячна за Ваші думки.

10. Час допису **13:41** Дата допису 23 October 2010, Марічка Написав:

Скажіть, будь ласка, чим діалект відрізняється від говірки? Чи це одне й те саме?

11. Час допису **17:08** Дата допису 25 May 2011, Світлана Написав:

Шановний пане Професоре,
Останнім часом нормативні документи рясніють виразами на кшталт «після набрання чинності договором», де останнє слово стоїть в орудному відмінку. На мою думку, потрібно вживати родовий відмінок – «після набрання чинності договору», але я не змогла знайти відповідні правила. Скажіть, будь ласка, який відмінок потрібно вживати?

З повагою,
Світлана

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)

Архіви

Останні 12 місяців
July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Ожеледь і ожеледиця, підсніжники і проліски...

Professor Ponomariv | 2010-04-19, 17:00

Багато радіослухачів просять пояснити відмінність між паронімами, тобто словами, близькими за звучанням і відмінними значенням. Скажімо, яка різниця між словами „ожеледь” і „ожеледиця”?

Ожеледь - тонкий шар льоду на деревах. Наприклад: „В садках гірським кришталем блищала ожеледь. Бурульки іскрилися й мінилися діамантами”. Зінаїда Тулуб.

Ожеледиця - тонкий шар льоду на поверхні землі. Наприклад: „Прямуючи до волости, немов і не помічала ні вітру, ні снігу, ні слизької ожеледиці”. Любов Яновська.

Лікарський, лікарський, лікарняний - яка між ними відмінність?

Лікарський - стосовний до лікаря. Кажемо: „лікарська діяльність”, „лікарський халат”, „лікарська дільниця”, тобто дільниця, яку обслуговує певний лікар.

Лікарський - той, що має лікувальні властивості: „лікарські рослини”.

Лікарняний - пов'язаний з лікарнею: „лікарняний режим”, „лікарняне ліжко”.

Проліски й підсніжники.

Проліски - латинська назва *Galanthus L.*, рослина з родини лілійних з блакитними, синіми, рідше фіолетовими квітками на безлистому стеблі. Наприклад: „Нам глянув ніжно і ласкаво в очі весняних пролісків лілово-синій цвіт”. Любов Забашта.

Підсніжники - латинська назва *Scilla L.* білі проліски. Наприклад: „Білий росяний підсніжник раптом блиснув з-під листка”. Валентин Бичко.

Як правильно - учбовий чи навчальний?

Для позначення понять „стосовний до навчання”, „призначений для навчання, тренування” тощо маємо прикметник „навчальний”, утворений від іменника „навчання”. Наприклад: „Скоро закінчується навчальний рік і більшість студентів роз'їдуться по домівках”. Леонід Смілянський. „У бухті внизу стоїть кілька навчальних кораблів”. Юрій Яновський.

Учбовий - це зіпсоване російське „учебный”. Для вживання його в українській мові немає підстав. А замість звукової аббревіатури вуз (вищий учбовий заклад) треба використовувати власне українську аббревіатуру виш (вища школа): „Потім ми вступимо у виші. Я - в інститут авіації, а ти - в хімічний”. Іван Микитенко.

Останнім часом у дикторів радіо й телебачення з'явився непотрібний і невмотивований неологізм, яким закінчують окремі передачі. Кажуть: „Почуємося!” Мабуть, за зразком „побачимося”.

„Побачимося” - слово нормальне, бо бачитися означає зустрічатися, бачити одне одного. Наприклад: „Бачимося мало не щодня”. Михайло Коцюбинський.

А „чути” має такі значення: сприйматися на слух (наприклад: „Десь здалека ледве чувся гомін”. Олесь Досвітній), відчуватися („Вже чулося сонце за схилами гір”. Леонід Первомайський), почувати себе якимсь („Устино, чи ти не чуєшся, що ти вже вільна душа?” Марко Вовчок). Отже, на відміну від „бачитися”, „чути” не позначає взаємоперехідної дії. Тож „почуємося” в такому значенні винахід, м'яко кажучи, не дуже мудрий. Замість нього ліпше вживати „на все добре”, „бувайте здорові”, „до зустрічі” тощо.

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (RSS)

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (ATOM)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису [06:44](#) Дата допису 20 April 2010, Анатолій Сахнік Написав:

Ще якби наголоси було видно, то статті ціни не було б. А так спробуй розібратися, де лікарський, а де ліка́рський.

2. Час допису [21:53](#) Дата допису 21 April 2010, ігор Написав:

а чи можна пояснити відмінність слів "поширення" та "розповсюдження". я вивчаю ареали тварин, не зміни ареалів чи розселення видів, а власне географію знахідок. то це поширення видів чи розповсюдження? в різних редакціях мої тексти виправляють з точністю до навпаки.... дякую.

3. Час допису [10:52](#) Дата допису 25 April 2010, Олеся Написав:

Чи немає в тексті помилки? На зображеннях *Galanthus L.*, які названо пролісками, видно рослини з білими квітками. І навпаки, *Scilla L.*, тобто підсніжники, має синій або фіолетовий колір. Мабуть, треба поміняти місцями латинські назви...

4. Час допису [22:23](#) Дата допису 25 April 2010, Кобзар Написав:

Шановний пане професоре! У нашій рідній мові є принаймні два слова на позначення торговельної установи: крамниця та магазин. Мені до смаку більше припадає перше, яке, на мою скромну думку, має довшу історію вжитку в українській мові. Але роз'ясніть, будь ласка, чи будь-яка крамниця є магазином, а магазин — крамницею. Чомусь суто інтуїтивно мені здається, що крамницею є порівняно невеликий магазинчик у сільській місцевості, що спеціалізується виключно на товарах загально вживаних.

5. Час допису [21:15](#) Дата допису 6 May 2010, валерій Написав:

Дуже подобається. Але Ви маєте остаточно вирішити, чи Пономорів, чи Пономарев, а може Пономарьов. Розкажіть про нього більше.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

Про різницю між звільненням і визволенням

Professor Ponomariv | 2010-05-10, 13:24

В електронних та друкованих засобах масової інформації досить часто можна почути вислови: «звільнення України від фашистських загарбників», «організація звільнення Палестини», «звільнення міста від бойовиків» і т. д. Лексема «звільнення» походить від дієслова «звільняти», тобто випускати на волю, позбавляти чогось обтяжливого, вилучати. Наприклад: звільнення з-під арешту, з-під варті, від податків, із займаної посади. А коли йдеться про відвоювання захопленої ворогом території, про вигнання загарбників з якоїсь країни, про допомогу у виході зі складного становища, треба вживати слова «визволяти», «визволення».

Наведу кілька прикладів з української літератури: «Думка про звільнення Григорія Кмишука виникла в нього відразу, як тільки він почув про його арешт» (Леонід Смілянський), «Зібрав хлопців та й поїхав із турецької неволі братів визволяти» (Т.Шевченко), «Пропав би був вівчар, та визволив комар» (з байки Леоніда Глібова).

Багато хто з мовців на позначення грошової одиниці України не тільки помилково вживає «гривна» замість «гривня», а й неправильно відмінює це слово. Кажуть: «дві гривни» або навіть «два гривні». Для правильного користування, коли йдеться про гроші, можна орієнтуватися на іменник жіночого роду «вишня», за зразком якого відмінюємо і слово «гривня»: дві гривні, (а не «гривни»), п'ять гривень (а не «гривен»), двадцятьма шістьма гривнями (а не «гривнами»).

Грошова одиниця України зветься «гривня», а не «гривна». Гривна - це металева шийна прикраса у вигляді обруча. Наприклад: «Ніс - як за сім гривень сокира» (народна приказка), «Ченці дали йому скибку хліба, гривню грошей, та й вирядили од себе» (з книжки «Легенди та перекази»), «Темне волосся зачесане на проділ прикривала шовкова біла пов'язка, єдиний знак великокняжого роду - золота гривна»

Не завжди розрізняють мовці слова «змістовий» і «змістовний», гадаючи, що вони означають те саме. Наприклад, кажуть: «змістовні особливості слова», «змістова і цікава розповідь про розвиток села сподобалася всім». Тут треба було вжити навпаки, бо змістовий - це стосовний до змісту, пов'язаний зі змістом. Це відносний прикметник, від якого не можна утворити ступенів порівняння. А «змістовний» - це багатий, глибокий змістом, якісний прикметник, здатний до ступенювання: «змістовніший», «змістовніший», «найзмістовніший». Наприклад: «Мова перекладу вимагає змістової та формальної точності», «Змістовні та влучні спостереження наводить Іван Франко про відмінність сатири Щедрина від сатири Гоголя».

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)

Архіви

Останні 12 місяців
July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)[« Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний »](#)[Увесь зміст блогу ▼](#)

Про Г і Г в українській мові

Professor Ponomariv | 2010-05-14, 13:42

Українська мова належить до тих індоєвропейських мов, де проривний задньоязиковий приголосний «г» перейшов у глотковий, або фарингальний «ґ». Зі слов'янських мов такий процес відбувся також у білоруській, верхньолужицькій, словацькій та чеській мовах. Порівняймо українське слово «голова», як воно звучить в інших слов'янських мовах.

Польське, нижньолужицьке «ґлова», російське «ґалава», болгарське, македонське, сербське, словенське, хорватське «глава». Але білоруське «галава» українське «голова», верхньолужицьке «глова», словацьке, чеське «глава».

З неслов'янських мов «г» перейшов у «ґ» і в інших мовах, зокрема в грецькій. Тому в словах грецького походження немає жодних підстав уживати «ґ». Поривний звук «г» в українській мові використовується в порівняно невеликій кількості слів. Але для його позначення до 1933 року існувала літера «ґ», вилучення якої з української абетки спричинило розхитування вимовної норми. У виданні Українського правопису 1990 року літера «г» знову посіла належне їй п'яте місце, але деякі мовці почали вживати звук «г» де треба й де не треба. До сплутування спричинюється і російська мова, без якої досі не може обійтися багато українців при запозичанні чужих слів.

У російській мові немає фонем «г», тому цю фонему відтворюють або через проривний «г» або через глухий задньоязиковий «х». Наприклад, росіяни кажуть «ґумус», «ґендель», «ґамлет», «ґавел». В інших випадках той самий звук передають через «х»: «Ханс», «Йоханнесбург», «Хельмут».

Деякі з наших ЗМІ беруть матеріали з російських інформаційних джерел і копіюють непослідовність російського правопису. Українська мова має звуки «г», «ґ» і «х», якими відтворюємо звуки інших мов, позначувані літерами «h», «g», «ch».

У словах грецького походження послідовно вимовляємо і пишемо «г», бо, як я вже сказав, у грецькій фонетиці відбувся той самий процес, що й в українській: «галактика», «гармонія», «гегемон», «генеза», «геноцид», «гімн», «гіпотеза», «алегорія», «монографія», «олігархія», «програма» тощо.

У давно засвоєних словах з інших мов також вимовляємо й пишемо «г» замість «ґ»: «газета», «гвардія», «генерал», «геній», «інтелігенція». А в новіших запозиченнях «g» відтворюємо «ґ». Наприклад, «реґіон». Адже на місці латинського «g» в англійській мові вимовляють «дж», у французькій «ж», в іспанській «х», в італійській «дж». Тоді чому в слові англійського походження, де самі англійці вимовляють «дж» будемо вживати «ґ», як росіяни? Отже, українською мовою треба казати інтелігенція.

Те ж саме стосується і власних назв – топонімів. Український народ давно засвоїв їх зі звуком «г» і немає потреби цю традицію міняти. Тож, не лише «Багами», «Гаваї», «Гаїті», «Гельсинкі», а й «Англія», «Бельгія», «Генуя», «Грузія», «Мадагаскар», «Нікарагуа». А ось в антропонімах мусимо послідовно розрізняти «ґ», «г» і «х»: «ґріґ», «ґете», «ґюґо», «ґеґель», «ґайдеґґер», «ґемінґвей», «ґофман», «ґельмут», «ґанс», «ґіларі», «ґіоахім». Звук, позначуваний літерою «h» у загальних назвах передаємо тільки через «г»: «ґінді» (одна з мов Індії), «голоко́ст», «ґумус». «Ch» відтворюємо українським «х»: «харита», «хартія», «хорей».

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі [Залиште допис ▼](#)

1. Час допису **17:49** Дата допису 14 May 2010, Анатолій Сахнік Написав:

Скажіть, будь ласка, чому ми маємо казати Гете, а не Гьоте (нім.: Göthe)?

І ще про буквосполучення "ch". Для мене, мабуть, як і для більшості інших читачів воно твердо асоціюється зі звуком "ч", англійська-бо.

2. Час допису [23:10](#) Дата допису 15 Май 2010, Вячеслав Гордієнко Написав:

Добрий вечір,
прошу пояснити, який з варіантів:

Блог професора Пономаріва

Блог професора Пономарева

є вірним, чи обидва?

То може краще використовувати лише один з зазначених варіантів при оформленні блогу(-а, не знаю, як правильно. Може поясните, бо це правило українського правопису для мене занадто заплутане).

З повагою, Вячеслав Гордієнко

3. Час допису [07:48](#) Дата допису 18 Май 2010, Євгеній Написав:

Навіщо створювати дуже вузькі рамки. У прикладах, що наведено Вами вище, все не зовсім так явно. І англійську, й французьку, й італійську, й іспанську "G" вимовляють і як "Г". Той же приклад с Нікараґуа (Nicaragua) тому яскравий приклад. А також Мадаґаскар (MadaGascaг - французькою, MadaGasikara - малаґасійською) і там і там явний "Г". А ось нідерландський "G" як раз вимовляють саме "Г". Так й літера "h" не завжди буває звуком "Г". Так у румун це явне "х" тай у фінів, до речі, частіше "х" ніж "Г".

Все вкласти у рамки граматики навряд чи вдасться.

З повагою!

4. Час допису [18:44](#) Дата допису 19 Май 2010, Іван Котовенко Написав:

В російській мові є фонема [г] у словах "ага" (вигук), а також "Бог", "благо" та похідних від них.

5. Час допису [10:18](#) Дата допису 22 Май 2010, Іван Котовенко Написав:

Звинуватйте мене у колябораціонізмі, закаменуйте мене, забороніть мені читати твори Світлани Пиркало, але скажу таке: долучення до української абетки літери "г" було помилкою. Річ не в тім, що розширення абетки не завжди є плюсом для мови. Річ у тім, що воно призвело до суцільного "гекання", спотворило фонетичну структуру мови, її мелодійність (атрибут української мови). Крім того створило відразу до мови у пересічних її носів з нормальним українським слухом (у т.ч. потенційних) в Центральній, Південній та Лівобережній Україні, тобто тих, на яких тримається існування і розвиток мови, за певним рахунком спричинило до маргіналізації мови. Фонема "г" і "г'" - то питання фонетики, вимови, а не орфографії. За совєцьких часів ніхто не забороняв фонему "г'" (див. хоча б довідник "Українська літературна вимова і наголос" вид. "Наукова думка" 1973 р.). Тож спроби професора Пономаріва навести лад у цій ситуації не можна не вітати.

6. Час допису [14:35](#) Дата допису 23 Май 2010, Даниїл Написав:

Дякую за цю статтю. Коли нарешті Українські продавці "fast food" нарешті догадаються що це не "хот-дог" або "гамбургер," але "гот-дог" і "гамбург'ер"?

7. Час допису [11:10](#) Дата допису 25 Май 2010, Олег Написав:

Шановний професор хіба не зрозумів, що мова для людей, а не люди для мови. Кому потрібна ще одна безглузда літера. Нікому це в нічим не помагає, але "знавці мови" ще раз зможуть покрасуватися. У польській мові теж наробили по два варіанти у, ж, ш. Як малі діти у школі питають чому так - дорослі кажуть їм вчитися напам'ять, бо розуміють, що це безглуздя тільки як це змінити? А тут самі собі серпом по яйцях...

Дякую за увагу.

8. Час допису [03:09](#) Дата допису 26 Май 2010, Андрій Написав:

Шановний Олег хіба не зрозумів, або можливо недовчив українську мову, бо на відміну від польської, буква не безглузда, бо вона позначає зовсім інший наявний у

мові звук. І він доволі часто звучить, особливо в іншомовних антропонімах, на телебаченні й радіо. Зрозуміло, що для нього потрібна власна буква.

Івану Котовенку думаю можна сказати, що за советів звук якраз забороняли, але лише в нових запозиченнях. Він, звісно, у деяких словах зберігався, але його там не дозволяли. Особисто мені зі сходу наявність цього звука радує. Воно саме милозвучно, що є й такий звук і такий. А також [г] і [ф] є чудовими мірилами кількості запозичень у мові, саме запозичення найчастіше руйнують милозвучність української мови.

Урешті з шановним професором Пономаревим змушений не погодитися в питаннях засвоєності деяких слів мовою. Як на мене, слово «магазин» дійсно надійно засвоєно народною мовою зі звичайним для української мови [г], але слово «інтелігенція» — слово доволі рідке, і коли вживається, то нерідко звучить саме з [г], слово ж «регіон» останнім часом набуває поширення, але звучить навпаки, зі звичайним для української мови [г]. Гадаю мовцям треба просто нагадати в яких словах цей звук етимологічно обґрунтований, а в яких — ні, а рівень звичності й засвоєності всі зможуть вибрати самі й уживати в тих словах, у яких вважатимуть за потрібне, тобто триватиме природне ставлення до цього звука, який протягом історії в одних словах зберігався, а в інших — ні.

9. Час допису **10:47** Дата допису 26 Маю 2010, Іван Котовенко Написав:

1) Андрію, прислухайтесь до мови, почитайте фонологічні дослідження, Ви знайдете десятки звуків, які не відображені літерою абетки, але несуть своє смислове навантаження, до того ж з їхньою допомогою можна адекватно вимовляти (писати) запозичені слова. У нас з цим біда. Письменник Белль? Але ж німецькою bell (белль) - гавкай, bellen - гавкати. То чому ж не Бьолль, коли в укр мові є закритий [о], а в німецькій м'якого [б] в жодній ситуації немає? В Німеччині є і Шредер, і Шрьодер, а у нас дозволено писати ф вимовляти тільки Шредер, то як їх розрізняти? То, може, ще додати до абетки десяток літер? І проблему буде розв'язано? Так, але у що перетвориться наша абетка?

2) В українській мові питома укр. слів з фонемою [г] не більше кількох десятків (разом з вигуками), все інше у кожному випадку - запозичення, стосовно якого, як правильно вказує проф. Пономарів, правила укр. мови давно вироблено, міняти їх - дурниця (швидко поміняти можна шпалери в квартирі, мова - то інша сфера). І далі, хто забороняв фонему[г] у совєцькі часи? Брехня. Пробі, того, хто вимовляв ганок, гудзик чи Хемінгуей вважали недорозвинутим. Чи не на часі припинити спекуляції на ці теми? Втручання ідеології у мовні процеси чи брехня в оцій царині - мові не допомагає (оте пер ідеології у висвітленні мовних процесів більше, аніж за совєцьких часів, вже давно нудить).

3) Літера [г] хай залишається, адже її долучення до абетки стало найбільшим здобутком революційних мовних процесів за усі роки Незалежності (чи Незалежності?). Апофігей! (Чи апохвігей?). Адже так? Та й у всій визвольній боротьбі, бо нічого путнього за 20 років у мистецтві, культурі, літературі не з'явилося. Лише літера [г]. Чи розширилось фонічне і писемне поле укр. мови? Ні, звузилося до катастрофічного стану. Отже, слава героям!

4) Я народився і виріс на Південному Сході, 20 км від Гуляй-Поля. У наших краях (пам'ятаю по дитинству) говорити російською мовою вважалося однаково, як вправлятися в онанізмі. А з тих, хто повертався з міст і починав "какати" і "штокати", сміялися усі: від малечі до дідів. До речі, десь у 50-х роках до нас призначили 1-м секретарем РК КПУ галичанина Сапуна (він закінчив юрфак ЛДУ, працював у львівському обкомі КПУ), ми з його вимови сміялися, але досить швидко він навчився української мови і вимови. Його до цього часу у нас пам'ятають, він створив футбольну команду (і сам грав), яка стала чемпіоном Запорізької області і чемпіоном респ. товариства "Колос". Такого за усю історію нашого краю не було і вже не буде.

10. Час допису **22:08** Дата допису 1 Червня 2010, Іван Котовенко Написав:

От свіжий приклад: подаю початок статті автора Володимира Острова з сайту "Майдан". Лише початок, та звернімо увагу, скільки тут накручено того гекання! І в жодному випадку те гекання не відповідає вимогам української орфографії і вимови (перевірмо: Олександр Пономарів. - Культура слова: Мовностилістичні поради. - К., 2001. - С. 188-199). А от прізвисько німецьких казкарів братів Grimm подано Грімм (?!).

Володимир Острів:

Пророцтво помаранчевого Шрека

01-06-2010 // // URL: <https://maidan.org.ua/static/mai/1275397112.html>

• • •

...Зазвичай мене важко зтягти до кінотеатру, але деяким моїм знайомим це час від часу вдається. В даному конкретному випадку спрацював аргумент: «Скоро український дубляж зовсім ліквідують — може, сходимо наостанок?» Таку вбивчу логіку заперечити було важко. Хоч я і не уявляв собі, чого ж такого можна ще придумати оригінального про трохи навіть вже набридлого зеленого велетня-людоджера і його беззмінне оточення...

Виявляється, придумувати нічого й не треба. Досить просто взяти готовий сюжет із цілком сучасної політичної реальності. Наприклад, української.

...Ім'я головного негативного героя — відомого персонажа казок братів Грім — звичайно, ні на що б і не натякало, навіть незважаючи на те, що його перша частина органічно виглядала б у телефонному довіднику міста Дрездена, а закінчення характерне для значно більш східної Європи.

11. Час допису **10:00** Дата допису 16 June 2010, Євгеній, Одеса - Яськи. Написав:

А я можу привести масу прикладів саме фонетичного "г" в українській рохмовній мові.

Ось, наприклад, мати моєї тещі завжди каже "ґава", "ґанок", "ґедзь" - вона зовсім не розмовляє російською, родом з Полтавщини, 87 років, формально практично не грамотна. Що чула з дитинства, те й вимовляє.

А "суперграмотна" теща, доктор медичних наук, ніколи так не вимовляє. Коли вона навчалась, тієї літери не було, скрізь писали "гава", "ганок" й т.і.

А тут днями сусіди в селі, де моя "фазенда", ставили коли-опори для помідор (російською -тычки), які називали "гараґи", саме так. Я запитав, звідки таке дивне слово, а вони - усі так кажуть.

До речі у радянські часи село розмовляло українським суржилом, а зараз, чомусь, майже усі, російським суржилом.

Сам я росіянин родом з під Москви, але українська мова мені не байдужа.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п"є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за
зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

Дізнайтесь більше про архівування сторінок (англійською)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

Поширення чи розповсюдження?

Professor Ponomariv | 2010-05-25, 13:44

Радіослухач Олег просить дати оцінку словам "проплатити", "прорахувати", "проробити".

Попри однакову структуру, ці дієслова не належать до однаково поширених у нашій мові.

"Прорахувати" означає зробити підрахунок, перерахувати щось, переносно - перебрати всі обставини, щоб знайти найкращий результат.

"Проробити" має багато значень, зокрема такі: виконати, здійснити щось, пропрацювати певний час, покритикувати когось та інші.

Слова "проплатити" немає в жодному словнику української мови. Мабуть, це те саме, що оплатити, сплатити.

Ще один Олег, а, може, той самий радіослухач вважає, що з двох варіантів слів "хрещення" і "хрищення" треба віддати перевагу другому, бо пов'язує його не зі словом "хрест", а з ім'ям, яке мав засновник християнства Христос.

Справді, в українській мові тривалий час уживалося паралельно і "хрещення", і "хрищення". Але згодом усталилися два словотвірні гнізда. Від "Христос" (при відмінюванні цього імені ми наслідуюмо грецьку традицію відкидати закінчення "-ос" у непрямих відмінках, тому маємо не "Христоса", а "Христа", "Христом" тощо), тож від цього слова утворені слова "християнство", "християнин", "християнізація", "христолобність" тощо. А від "хрест" - "хрестити", "хрещений", "хрещення" і т.д. Хоч є і рідше вживані варіанти з "и" після "р": "хрищення", "христити" і т.д.

Радіослухач Яр запитує, чому слово "священик" пишемо з одним "н", адже воно походить від "священний", де маємо подвоєння.

У сучасній українській мові існують прикметники: "свячений" - той, над яким здійснено обряд освячення; і старослов'янський за походженням "священний" - божественний, глибокошанований, високий, шляхетний. Утворене від "священний" слово "священик" - служитель культу, який править у церкві, згодом утратило подовжену вимову "нн" під впливом "свячений", тому пишеться з одним "н".

Радіослухачка Тетяна пише, що її друзі - львів'яни вимовляють чоловіче ім'я РОман з наголосом на першому складі. «Але ж правильно РомАн?» - запитує радіослухачка і має рацію. У деяких говірках, крім РОман, кажуть ще Олесь, Орест (з наголосом на першому складі), але літературні наголоси в цих іменах ОлЕсь, ОрЕст, РомАн.

Радіослухач Олег, посилаючись на одну з праць пана Братка -Кутинського, "Феномен України", який пов'язує українське ім'я Дмитро не з загальновідомим іменем Димитрій, а з давньоарійським Митра. Насправді, це ім'я є українським фонетичним варіантом церковного імені Димитрій. У греків є ім'я Димитрійос, яке походить від давньогрецької богині Деметри, а в сучасній грецькій мові моно вимовляється як Димитир. У нас воно видозмінилося на Дмитро за зразком інших чоловічих імен, які закінчуються на "о": Гаврило, Кирило, Петро.

Радіослухач Ігор просить пояснити відмінність між словами "поширення" і "розповсюдження". Ці слова мають відмінне значення в українській мові, а їх плутають ті, хто перебуває під впливом російської мови, де слово "распространение" має два значення, які по-різному перекладаємо українською мовою.

Розповсюджувати можна щось конкретне, наприклад, квитки, книги. А абстрактне - "поширення": поширювати знання, ідеї і т.д. Тому в текстах про ареали тварин, яких вивчає цей пан, доречним буде слово "поширення", а не "розповсюдження".

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **18:12** Дата допису 25 May 2010, Іван Котовенко Написав:

Проплата - вузько спеціальне слово, стосується оплати за товари, послуги через систему електронних платежів (СЕП): клієнт1 - банк - клієнт2.

2. Час допису **15:03** Дата допису 31 May 2010, Євген, Харків Написав:

Можливо, деякі львів'яни вимовляють РОман з наголосом на першому-передостанньому! - складі, як це ведеться в польській мові? Чи не через це саме від деяких галичан частіше чути випАдок замість ВИпадок? Хоча слід зазначити, що й дехто з журналістів BBC у випАдку, коли їм ніколи читати блоги професора Пономаріва або слухати власні передачі, частенько віддають перевагу випАдкові...

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтись (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п"є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців
July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)[« Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний »](#)[Увесь зміст блогу ▼](#)

Потяг може йти без зупинок, але не слідувати.

Professor Ponomariv | 2010-06-17, 13:39

"Що ми отримали від того, що кілька років слідували відомим курсом?" - риторично запитує один із політиків. Дієслово «слідувати» в сучасній українській літературній мові застаріло і вживається досить рідко. Намагання збільшити частотність цього слова і розширити його семантику спричинена не внутрішніми законами української мови, а незнанням цих законів та впливом інших мов.

Основними українськими відповідниками російського «следовать» є «іти», «прямувати», «простувати» у просторі; «наставати», «наступати» у часі: «поезд следует без остановок» - «потяг іде без зупинок», «поезд дальнего следования» - «потяг далекого прямування», «за весной следует лето» - «за весною настає літо».

Не входить слово «слідувати», з огляду на звуженість його семантики, і до складу словосполучень фразеологічного і нефразеологічного типу. Те, що читаємо в газетах і часописах, чуємо в електронних засобах масової інформації - «слідувати такій логіці», «слідувати чиемусь прикладу», «із сказаного слідує» і подібне - не відповідає ні лексичним, ні фразеологічним нормам.

Ось кілька російських словосполучень, складниками яких є «следовать» та їхні відповідники в українській мові:

продолжение следует (при друкуванні матеріалу в кількох номерах видання) - далі буде;

следовать чьему-то примеру - наслідувати чийсь приклад;

следовать подобной логике - іти за такою логікою

следовать советам врача - виконувати поради або слухати порад лікаря;

следовать обычаем - додержуватися чи дотримуватися звичаїв;

из сказанного следует - із сказаного випливає

как и следовало ожидать - як і треба було сподіватися (чекати).

Заміна у всіх згаданих випадках дієслів однією лексемою «слідувати» в усному мовленні, а то й у пресі не тільки свідчить про недостатнє знання мови, а й спричинює збіднення її лексико-синтаксичних можливостей.

У зв'язку з викладеним вище, немає підстав для існування в українській мові дієприкметника «слідуючий». Натомість маємо прикметник «наступний», який уживаємо в часовому й просторовому значенні. Правильно казати: «наступний рік», «наступного четверга», «виходимо на наступні зупинці».

Але не завжди російське «следующий» треба перекладати словом «наступний». Перед переліком, як узагальнювальне слово використовуємо займенник «такий».

Наприклад: «На прес-конференції були висвітлені такі питання». Тож в уривку з публічного виступу «отже, пропонуємо наступні кроки» треба зробити виправлення - «пропонуємо такі кроки».

Кілька запитань поставив радіослухач Євген з Харкова. Не варто повертатися до давно розв'язаного питання про відтворення відсутніх в українській мові звуків, що містяться в словах іншомовного походження. Огублений «е» ми відтворюємо нашим неогубленим «є», а не «о», з пом'якшенням попереднього приголосного: інженер, режисер, антрепренер, Пастер, Шредер, Гете, Бем, Крегер, Белль тощо.

Сперечаються про це лише представники навколотовознавчої громадськості. А у фонетистів, знавців української та німецької мов думка з цього приводу єдина. Наприклад, 1989 року у видавництві «Дніпро» вийшов двотомник Генріха Белля, у виданні якого брали участь визначні українські перекладачі й літературознавці:

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Дмитро Затонський, Євген Попович, Олекса Синиченко та інші, і там написано саме «Белль», а не «Бьолль».

Цей дописувач категорично твердить, що в Радянському Союзі фонему «г» ніхто не забороняв. Фонему справді ніхто не забороняв, але літеру г, вживану ще з першої чверті сімнадцятого століття, вилучили з абетки 1933 року, чим розхитали вимовну норму, бо письмо впливало на вимову.

Інша річ, що після повернення цієї літери до абетки не розробили правил її використання. Тому деякі мовці заходилися вживати її де треба й де не треба, але глузування радіослухача, щодо, як він пише, «найбільшого здобутку за всі роки незалежності» позбавлене підстав, бо літеру г відновлено в українському алфавіті при перевиданні правопису в 1990 році, тобто ще до незалежності.

Щодо слова «випадок», то його неправильно наголошують - «випадо́к» - не тільки галичани, як думає радіослухач, а й багато наддніпрянців.

А приклад недоречного ґекання наводить Іван Котовенко, цитуючи початок статті Володимира Острова «Пророцтво помаранчевого Шрека» на сайті «Майдан».

У тому уривку містяться такі слова: «арґумент», «логі́ка», «оригіна́льний», «неґа́тивно», «орґа́нічно», але зате «брати Грі́мм».

У словах грецького походження «логі́ка» та «орґа́нічно» ґекати смішно, бо самі греки там вимовляють «г». Латинізми «арґумент», «неґа́тивний», «оригіна́льний» давно засвоєні в нас зі звуком «г», тож немає потреби ґекати й тут. А от антропонім «Грі́мм» слід вимовляти саме з «г».

Я знаю одного симпатичного мені політичного діяча, який каже «ґеноцид», але «обґрунтування», а треба навпаки - «ґеноцид», але «обґрунтування».

Закладка links.i.ua | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Коментарі Залиште допис

1. Час допису **09:47** Дата допису 18 June 2010, Олександр Написав:

Чи є різниця між "додержуватися" і "дотримуватися"? Дякую!

2. Час допису **14:19** Дата допису 19 June 2010, Іван Котовенко Написав:

Як на те пішло, то німецькою мовою ім'я та прізвище нобелівського призера пишеться так: Heinrich Böll, вимовляється (німецькою): Гайнріх Бьоль. Український правопис 1928 р. вимагав писати і вимовляти ім'я та прізвище німецького поета Генріха Гейне (Heinrich Heine) - Гайнріх Гайне. Але ж Белль і Гайне - тезки! Отже, треба бути послідовним: Белль повинен бути Гайнріх, а не Генріх (то хай у Росії кажуть - Генріх, Фрейд, Лейпціг, а ми будемо писати і говорити так, як треба: Гайнріх, Фройд, Ляйпціг).

Далі. 1969 р. у видавництві "Дніпро" вийшов однотомник Генріха Бе́ля "Біла ворона" (перекладач Євгенія Горева, редактор Євген Попович). Прізвище, як помітили уважні читачі, вказано з одним "л", тобто - Бель. 1989 р. той же Євген Попович таки зрозумів, що "інтелект" треба писати з одним "л", а "Белль" з двома. Правильно? Та не все так просто.

Той же Євген Попович 1978 р. переклав роман іншого нобелівського призера Германа Гессе "Гра в бісер". Помітили, ім'я письменника українською передано - Герман (з одним "н"). А німецькою пишеться Hermann (з двома "н")! Чому ж тоді Белль з двома "л", а Герман з одним "н"? Ясно, що писали і пишемо Герман так, як пишуть росіяни. Та не всі! Герой "Пікової дами" Олександра Пушкіна - Германн! Курйозів з передачею українським письмом чужих прізвищ можна нарахувати тисячі. От ще один приклад. Ольга Сенік переклала з данської книгу Мартіна Андерсена-Нексе "Пасажири вільних місць". Але чому "Нексе", коли данською мовою пишеться Andersen Nexø і вимовляється Андерсен-Нексьо? (Андерсен - спр. прізвище, Нексьо - псевдонім) Чому Нексе, а не Нексьо? В українській вимові немає звукового сполучення -сьо-? Та є.

Поряд з цим я безмежно вдячний професорові Пономаріву за дуже цікаві радіорозповіді, за цей блог, за надану нам можливість висловити свої думки, хай і суперечливі, за його мудрість і толерантність.

3. Час допису **14:39** Дата допису 19 June 2010, Іван Котовенко Написав:

Б. Антоненко-Давидович у книзі "Як ми говоримо" вказував, зокрема, що вираз на кшталт "наступна станція - Хрещатик" є помилковим (с. 117). На його переконаність, треба казати: "дальша станція". Певно, Борис Дмитрович помилявся. Він розглядав прикметник "наступний" лише у часовому значенні. Професор Пономарів цілком слушно вказує, що "наступний" вживається у часовому і просторовому значенні. Мабуть, так?

4. Час допису **10:10** Дата допису 25 June 2010, Андрій Написав:

Цікаво, чому перед переліком узагальнювальним словом має бути саме «такі»?

Скажімо і в англійській, і в російській мовах співіснують еквіваленти наших «такі» й «наступні». Чому ж ми маємо збіднювати нашу мову?

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

ВВС © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)[« Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний »](#)[Увесь зміст блогу](#) ▼

Інженер Гете.

Professor Ponomariv | 2010-06-17, 13:48

Радіослухач Анатолій Сахник запитує, чому не можна казати «Гьоте», адже німецькою мовою після «Г» стоїть «ө». Тому, що в цьому прізвищі немає м'якого «г» перед «о», як у нашому слові «льон», де м'який звук «л» стоїть перед «о», або в російському прізвищі «Тьоркін» перед «о» стоїть м'який «т».

У прізвищі великого німецького поета твердий звук «г» стоїть перед огубленим голосним, якого немає в українській мові. А коли мова не має якогось звука при запозичанні чужих слів, вона підставляє власні, найближчі за артикуляцією звуки. Найближчим до огубленого голосного «ө» є український неогублений «е». Тому кажемо Гете, Пастер, Бем, Шредер, інженер, режисер тощо, а не «Гьоте», «Пастьор», «інженьор», «режисьор».

До речі, в прізвищі «Гете» в німецькій мові той звук позначається не «ө», а «ое». Що ж до буквосополюки «ch», то в латинській та інших мовах, що користуються латинською графікою, ця звукосполука позначає звук «х», а не «ч», як в англійській мові.

Радіослухач Євгеній пише, що звук, позначуваний літерою h, не в усіх мовах однаковий, там він ближчий до «х», там - до «г». Але ми не можемо своєю абеткою відбити всіх фонетичних тонкощів різних мов, тому маємо правило: звук, позначуваний цією літерою, передавати тільки через «г».

Відповідаючи Іванові Котовенку, можу сказати, що в російській мові таки немає повноцінної фонемі «г», вона з'являється лише в певних позиціях. Наприклад, унаслідок одзвінчення «х» перед дзвінким приголосним: «Страх был велик». Наявність «г» в словах «благо», «Бог» та інших пояснюється впливом української мови, адже в сімнадцятому столітті Московщина багато чого запозичила з нашої мови. Але тепер росіяни цього впливу позбуваються, більшість із них каже «блаґо», «Боґ».

Цей радіослухач вважає, що долучення до абетки літери «г» було помилковим, а радіослухач Олег називає її «безглуздою літерою», і аби ще більше затаврувати її, вдається до колоритного українського народного вислову, яким небажано користуватися в етері.

П'ята літера української абетки на позначення проривного задньоязикового приголосного «г» вживана з початку сімнадцятого століття. Слів зі звуком «г» небагато, але вони є, тож потрібна й літера. Інша річ, що її почали вживати надмірно. І якраз це, а не сама літера, викликає відразу до мови в її носіїв, як пише пан Котовенко. Де треба вдаватися до цієї літери - я вже докладно розповів раніше.

Однією з найпоширеніших помилок, на які звертають увагу й радіослухачі, є вживання слів у невластивому їм значенні. Скажімо, укладачі реклами закликають «кохати» все: креми, шампуні, мило, артистів і ще багато чого та кого.

У сучасній українській літературній мові основне значення слова «кохати» - почувати глибоку сердечну прихильність до особи протилежної статі. Наприклад, «Так ніхто не кохав, через тисячі літ лиш приходить подібне кохання» (Володимир Сосюра). Інше значення - флекати, виражувати щось, переносно - флекати мрію, думку. Наприклад, «Лукаш усе садовину ростив та кохав» (Марко Вовчок), «Як ягідку, як пташечку кохала, ростила» (Тарас Шевченко).

Дієслово «любити» має такі значення: почувати глибоку відданість, прихильність до когось, чогось, мати інтерес, потяг до чогось, потребувати якихось умов для існування. Наприклад, «Як я люблю тебе, мій рідний краю» (Іван Франко), «Я страшенно люблю читати різні книжки» (Юрій Яновський), «Виноград любить, щоб коло нього ходили» (Михайло Коцюбинський).

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Ще одна груба помилка в рекламі - називання одного з вітамінів «Є». Адже вітаміни позначають латинськими літерами, а в латинському алфавіті немає літери «Є». Це в українській абетці «є» - літера, що позначає два звуки - «йе». Порівняймо також «я» - «йа», «ї» - «йі». П'ята літера латинського алфавіту - E, отже вітаміни A, B, C, D, E і т. д.

У публічному мовленні досить часто вживають вислови типу «попередити хворобу», «попередити повинь», «попередити затоплення». Слово «попередити» в українській мові має такі значення: наперед повідомити когось про щось, застерегти когось від чогось, висловити погрозу. Наприклад, «Багато я вам не покажу, заздалегідь попереджую» (Юрій Смолич), «Мати попередила дітей, щоб до темряви не затримувалися на вулиці» (з газети), «При всіх попередив - ще один літак і вилетиш аж за космос» (Олесь Гончар).

Крім того, це дієслово вживане як один із видів адміністративного стягнення: «За систематичні запізнення на роботу його суворо попередили» (з газети). Ні повинь, ні затоплення, ні хворобу попередити ніяк не можна, вони на жодні попередження не зважають, проте, цим явищем можна запобігти, тобто вжити заходів, щоб їх відвернути. Отже, правильно казати: «запобігти повені, хворобі, затопленню».

Закладка links.i.ua | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **20:57** Дата допису 17 June 2010, Іван Котовенко Написав:

1. Як відомо, орфоепічною нормою є відповідні словники, вимова дикторів та акторів. Професія «диктор» зникла, сучасні актори більше уваги надають вправам з табуйованою лексикою, а не літературній вимові. Втім, вимова вигуку «ага» і частки «ага» (у значенні «так») у словниках під ред. Бархударова, Аванесова, Ожегова подається як ага́; слова «Бог» - «Бох» («Boh»), «благо» - «blaho». А як ці слова вимовляє суч. рос. населення, то це їхня проблема. Я бачив і слухав у свій час акторів моск. і лєнінгр. театрів МХАТ, Малого, БДТ, пам'ятаю мову московських дикторів. Вони вимовляли так, як треба, тобто згідно з нормою. Але вбийте мене, та я не повірю, що сучасний рос. інтелігент може от тепер сказати «аґа» (вигук), чи те ж - «аґа» у значенні «так», чи "Бок", "Бог", а не "Бог". Якщо скаже, значить, він - жлоб.

2. Хай буде Гете. Але як пояснити з погляду укр. фонології вимову прізвищ письменників: Гюґо (Hugo - фр.), Гюнтекін (Güntekin - тур.), Гюісманс (Huysmans - фр.), Гюлембург (Gyllemburg - дан.), Гюнтер (Günther - нім.), Гюрпинар (Gürpınar - тур.), або ж таких слів, як гяур, гюйс, гюрза? Чому ж Гюґо можна, а Гьоте - зась? 3. Стосовно Schreder і Schröder. «Шредер» - відома в ФРН компанія по виробництву офісних приладів, слово «шредер» запозичене українською з німецької, досить вживане, означає - апарат для знищення паперів (таке ж значення це слово має і в англійській, французькій, іспанській та інших мовах, причому, так апарати називають не обов'язково придбані у ФРН). Але ж німецький екс-канцлер Шрөдер аж ніяк не є Шредером! Навіщо ж так плутати! Заради чого?

Немає, ніколи не було і не буде єдиних правил вимови (передачі на письмі) чужоземних антропонімів (топонімів, власних назв), правило тут має бути одне - як можна ближче до мови оригіналу передати (зафіксувати) чуже прізвище (назву, найменування). Бо то є рівень, все інше - хуторянство!

2. Час допису **04:46** Дата допису 18 June 2010, Богданна Мончак Написав:

Шановний Пане Професоре!

Щира дяка за дуже цікавий блог! (хоч я б хотіла вживати якесь українське слово замість "блог") Така, видно, ухвала більшості.

Постійна Ваша читачка,
Богданна Мончак

3. Час допису **11:12** Дата допису 21 June 2010, таґе Написав:

До речі, слід казати "блог" чи "блог"? Оскільки слово походить від англійського blog, то пишу і вимовляю як "блог". Чи слушно це?

4. Час допису **14:13** Дата допису 21 June 2010, Тетяна Написав:

Добрий день!

Пане професоре, поясніть, будь ласка, як правильно утворювати прикметники та іменники на позначення мешканців від власних назв. Як правильно: сокільчани чи сокільничани, Сокільницька чи Сокільничанська сільська рада (село Сокільники)? Зимноводівці, зимновідці, зимноводці чи зимноводчани, Зимновідська чи Зимноводівська сільська рада (село Зимна Вода)? Солонківці чи солончани, Солонківська чи Солончанська сільська рада (село Солонка)? Щиро дякую

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)[« Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний »](#)[Увесь зміст блогу](#) ▼

Національний гімн не удосконалюють

Professor Ponomariv | 2010-07-12, 10:54

Останнім часом з'явилося багато охочих "удосконалити" текст державного Гімну України. Одні вважають, що текст застарів, інших дивує, що там ідеться не про ворогів, а про воріженьків.

Тобто, дивує, що слово з негативним забарвленням ужите з пестливим наростком. Ще один радіослухач запитує, чому цей вірш Павла Чубинського опинився на найвищому щаблі символічних сходів нашої держави.

"Ще не вмерла України і слава, і воля" - справді загальноукраїнський національний гімн, бо його слова написав наддніпрянець Павло Чубинський, а музику - галичанин Михайло Вербицький. Написали ще тоді, коли наша країна була поділена кордонами чужих держав.

З цим гімном українці багатьох поколінь сиділи по в'язницях, каралися на каторгах, воювали і вмирали за волю батьківщини. Недаремно всі загарбники нашої землі ненавиділи той гімн і всіляко намагалися принизити його. У незалежній Україні "Ще не вмерла...", блакитно-жовтий прапор і тризуб стали державними символами.

Критикам слів нашого гімну раджу звернутися до подібних творів інших народів. Гімн Греції, текст якого Діонісій Соломос написав у першій третині 19-го століття під час боротьби грецького народу за визволення з турецького ярма, починається так: "Впізнаю тебе, волю, з удару твого грізного меча. Впізнаю тебе з погляду, яким ти соломіць краєш землю".

А в національному гімні Франції "Марсельєзі", автор, якого військовий інженер Руже де Ліль написав його 1792 року, є такі слова: "Кривавий прапор піднято! Крокуймо, щоб нечиста кров королів та інших тиранів заповнила наші борозни".

"Мазурка" Домбровського, що стала національним гімном Польщі, починається так: "Єще польська не згінела, кеди ми жиєми..." Цей вірш Юзеф Вибицький написав 1797 року, коли патріотично налаштовані діячі польської еміграції на чолі з генералом Домбровським почали формувати на півночі Італії військові загони, щоб боротися за визволення Польщі.

Що ж ми маємо тепер? Польща впевнено повернулася до Європи і співає свій гімн на рідній землі, а не в поході з Італії. Греція вже понад півтора століття вільна, хоч і втратила багато своїх земель і найбільшу перлину Візантійської доби - Константинополь.

Франція давно позбулася екстремізму революцій 18-19 століть. З погляду сучасних реалій багато що в текстах гімнів цих та інших країн застаріло, якщо підходити формально. Але в тому й річ, що національні символи не старіють. Вони постають у певні моменти історії кожного народу і залишаються з ним назавжди.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **15:09** Дата допису 16 July 2010, Василь Написав:

Проблеми з гімном в багатьох українців викликані тим, що їх виховали з принципами марксистського бачення історії і твердженням про те, що усе давнє -

погане, а усе нове - прогресивне і позитивне.

Здається, це називається словом нігілізм.

2. Час допису **10:26** Дата допису 17 July 2010, Іван Котовенко Написав:

Шановний професоре,

у слові "воріженьки" наросток не пестливий, а зменшувальний (зменшений): є ворог великий, а є менші вороги - воріженьки.

Борис Грінченко: "Воріженько, ка, м. Ум. от ворог".

Тлум. словник укр. мови у 4-х т.: "ВОРІЖЕНЬКИ, рідко ВОРОЖЕНЬКИ, нар.-поет. Вороги".

Тарас Шевченко:

"Не співає чорнобрива,

Кляне свою долю,

А тим часом вороженьки,

Чинять свою волю".

Анатолій Свидницький:

"Кинь плуг, козаче,

Бери ніж

Та, де здибаєш вороженька,

Там і ріж".

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

Про "пошлость" - як "вульгарність і банальність"

Professor Ponomariv | 2010-07-16, 13:45

Українські засоби масової інформації частіше, ніж треба, вдаються до застарілого й рідко вживаного дієслова "ратувати". В одному з газетних текстів читаємо: "Він ратує за створення фонду універсальних послуг".

Замість "ратувати за щось" у сучасній українській літературній мові треба казати "обстоювати щось" або "наполягати на чомусь". Наприклад, "Максим Рильський твердо обстоював збереження традицій класичної літератури і в галузі форми". (З журналу). "Громада наполягала на своєму". (Іван Нечуй-Левицький).

"Які в нас можуть бути протиріччя? Особисті бажання треба залишати вдома, а на роботі дотримуватися закону", - розповідає один із політиків. Замість невмотивованого іменника "протиріччя", який не має словотвірного гнізда, українська мова віддає перевагу слову "суперечність", від якого походять "суперечити, суперечливий, суперечний, суперечливість, суперечність, суперечливо". Наприклад, "внутрішні суперечності між сторонами спільного підприємства вийшли назовні!". Тож у наведеному уривку тексту "протиріччя" має бути виправлене на "суперечності".

Ще слухачі запитують, чи можна вживати щодо Києва та інших міст (коли йдеться про футбольний чемпіонат Євро-2012) вислів "приймаюче місто". Не можна й не треба, бо це суперечить морфологічній нормі української мови. Це не термін, де не використовують описових зворотів. Цілком нормально сказати "місто, яке приймає", "місто, де відбудеться" і т.д.

Так само в посвідченнях про відрядження треба писати не "приймаюча сторона", а "сторона, що приймає". Ще запитують, як перекласти вислів "зажравшиися чиновники". Я пропоную перекладати так: "зажирілі чиновники". Це не дослівно, але зміст відтворює точно. Російське "пошлость" і "пошлый" треба перекладати кількома синонімами залежно від контексту: "вульгарний, банальний, непристойний". А іменник "пошлость" - як "вульгарність, банальність, непристойність".

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

Допомога щодо потоків RSS англійською мовою [тут](#)

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
 Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
 "Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
 "Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
 Перловою буває не лише каша (2)
 У філіжанки лише одне значення (1)
 Звідки пішли свійські птахи? (1)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
 June 2011 (3)
 May 2011 (3)
 April 2011 (4)
 March 2011 (4)
 February 2011 (3)
 January 2011 (2)
 December 2010 (4)
 November 2010 (4)
 October 2010 (3)
 September 2010 (3)
 August 2010 (4)
 Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

Вимова "Гьоте" неможлива

Professor Ponomariv | 2010-07-22, 16:47

Оце щойно я повернувся з санаторію на Рівненщині. Маю дуже багато гарних вражень. Але одне враження мене неприємно здивувало. Лікарі, медсестри, масажисти в санаторії "Червона Калина" дуже добрі фахівці своєї справи, а здивувало мене таке: коли вони почують, що хтось до них звертається нібито російською мовою, одразу на неї переходять. Я робив їм зауваження, що це не росіяни з Росії, а зросійщені українці з південно-східних областей України, які прекрасно розуміють українську мову і навіть уміють нею розмовляти, тож радив їм не переходити без будь-яких причин на російську мову.

Тепер починаю відповідати на листи радіослухачів, з якими я спілкуюся в етері. Кілька листів надійшло від Івана Котовенка. В одному з них радіослухач наполягає на тому, що в російській мові є фрикативний звук "г". Він справді є в південноросійських говірках, але в літературній мові його немає. Наявність "г" в кількох словах церковного вжитку пояснюється тим, що в 17-18 століттях священиками-просвітниками в Московщині були вихованці Києво-Могилянської академії, які прищепили вимову звука "г" в словах "Бог", "благо" й подібних. Така вимова трималася досить довго. Проте в сучасній російській літературній мові її витісняє вимова цих слів з проривним "г". І не лише в устах "жлобів", як запевняє радіослухач, а й у цілком інтелігентних людей, зокрема корінних мешканців Петербурга, які завжди були зразком російської літературної вимови. Наявність "г" в окремих говірках та словах не є підставою для поширення цієї фонетики на лексику іншомовного походження, тому російські мовознавці в цих лексемах відтворюють фонему "г" через "г" або, частіше, через "х". Вважаю, що про це не варто сперечатися в передачах, присвячених українській мові. А якщо пана Котовенка так хвилює це питання, то рекомендую йому звернутися до Інституту російської мови Російської академії наук у Москві. Твердження пана Котовенка про те, що цитую: "Немає, ніколи не було і не буде єдиних правил вимови чужомовних антропонімів і топонімів" - занадто категоричне. "Тут має бути, - пише пан Котовенко, - тільки принцип - якомога ближче до мови оригіналу".

По-перше, правила такі є. А щодо відтворення якомога ближче до оригіналу, то цього дуже важко досягти. Вимова "Гьоте" неможлива, тому що другий звук у цьому слові не "о", перед яким стоїть пом'якшений "г", а огублений "е", якого немає в українській мові і замість якого ми підставляємо свій неогублений "е". Звук "г" перед цим голосним твердий, а не м'який, отже тільки "Гете". Так само у словах Шредер, Белль, Бем тощо. Так уважають усі українські мовознавці. "Гете", а не "Гьоте" писали Іван Франко, Леся Українка. Цілком правильно написала "Нексе", а не "Нексьо" відома перекладачка зі скандинавських мов Ольга Сенюк (а не Сеник, як думає радіослухач). Взагалі ця тема вичерпана, принаймні я не маю наміру до неї більше повертатися. Щодо написання Гайнрих Гайне, Фрейд, Ляйпциг, замість теперішніх Генрих Гейне, Фрейд, Лейпциг, я цілком згоден з дописувачем. Але, на жаль, чинний правопис проти цього. Думаю, що на цю примху правопису можна не зважати.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі

Залиште допис ▼

1. Час допису **12:29** Дата допису 23 July 2010, Тарас Написав:

Ну не могу я казати Гете, так як у російських варіантах. Так як ейнштейн, швейцарія...

Гьоте, Айнштайн, Швайцарія!!!

2. Час допису **23:09** Дата допису 24 July 2010, Araneo Написав:

Жив колись (1890-1952) відомий український есперантист Василь Єрошенко, хоча я називав його Ярошенко. Мій переклад з його чудового оповідання "Шахова триходівка" з'явився у Всесвіті (2000, 7-8). А нещодавно в Ліберії заарештували рос. пілота Ярошенка (з Ростова). Питання: чи є в українській мові прізвище "Єрошенко"?

Колишній міністр освіти Ніколаєнко признався, що його дід був Миколаєнко. Це ж ягоди одного і того ж поля, чи не так?

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п"є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців
July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
[Повний архів](#)

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Останній звук у слові "блог" - проривний "г"

Professor Ponomariv | 2010-07-29, 18:47

Вітаю вас, шановні радіослухачі! Мені дуже приємно, що питання, які я висвітлюю на своїй сторінці, цікавлять українців і України й діаспори. Ось, скажімо, Богдана Мончак дякує за цікавий блог, але вважає, що його варто назвати "Українським словом". Я згоден з радіослухачкою і давно пропоную назвати "Сторінка професора Пономарева". Відповідаючи на запитання ще одного радіослухача, який не підписався, пояснюю, що останній звук у слові "блог" - проривний "г", від відповідного англійського слова, який має той самий звук.

Радіослухачка Тетяна запитує, як утворювати присвійні прикметники від назв населених пунктів: Сокольники - сокольницький чи сокольнечанський? Думаю, що треба сокольницький, там не потрібний зайвий суфікс. Назва села "Зимна Вода" прикметник - то чи зимовідський, чи зимноводівський. Так само, за фонетичними законами української мови кращий варіант - земновідський. Село Солонка - мабуть, мешканці його солончани, а прикметник солончанський.

Радіослухач Євген з Одеси пише, що він етнічний росіянин, якому небадужа українська мова. Він заперечує тим, хто виступає проти повернення літери "г" до української абетки. Деякі радіослухачі вважають, що вона зайва і не потрібна, що такого звуку немає в українській мові. Євген-одесит каже, що малописьменна мати його тещі, вимовляла: ґава, ґанок, ґедзь, тобто так, як вона чула в народі. А його, як він пише, суперосвічена теща, доктор медичних наук, уже вимовляла в цих словах "г", бо на той час літери "г" в алфавіті вже не було, а написання вплинуло й на вимову. Тож повернення літери "г" до абетки цілком умотивоване, оскільки є фонема, хоч і не дуже поширена, то для неї має бути і літера.

Днями, почув по Бі-Бі-Сі невелике оголошення, у якому треба зробити аж три виправлення. По-перше: "вибачаємося" - це розмовна, а може навіть просторічна форма. Виходить, що я вибачаю, чи ми вибачаємо самі себе. Натомість українська мова має кілька нормативних і словосполучень, і слів. Можна сказати: перепрошуємо, просимо пробачення, просимо вибачити, даруйте, шановні радіослухачі і так далі, але аж ніяк не "вибачаємося".

Тепер про неправильний, нелітературний наголос, хоч і дуже поширений у деяких говірках української мови - "поверн`ємося" та літературний український наголос "пов`ернемося". А якщо це дієслово в наказовому способі, то тоді "повернімося". А "поверн`ємося" - це дійсний спосіб, тут наголос неправильний і тому треба казати "пов`ернемося".

І ще такий вислів "при першій нагоді" чи "за першої нагоди". Вони теоретично можливі обидва, але більш літературний, більш нормативний - "за першої нагоди". Отже, шановні радіослухачі, будьте здорові, і прошу й далі ділитися своїми думками щодо тих чи тих питань української мови.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспия](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі

Залиште допис ▼

1. Час допису **10:27** Дата допису 30 July 2010, Марія Написав:

Шановний пане професоре!

Ви написали, що "вибачаємося" - це я вибачаю, чи ми вибачаємо самі себе. Але ж "-ся" не завжди означає "себе". Наприклад, "битися" - це ж не "бити себе", це просто означає повторювану дію. "Ми з ним побилися" - "ми з ним побили один одного", а не "самі себе". "Навчатися" - не означає "навчати себе", це означає

процес.

Я згодна, що слово "вибачаємось", може, і не дуже доречно використовувати дикторові радіо. Мені просто не зрозумілий приведений аргумент, що це означає "вибачати себе".

Поясніть, будь ласка, у яких випадках що означає "-ся".

З повагою,

Марія.

2. Час допису **20:28** Дата допису 30 July 2010, Роман Написав:

Мої вітання Вам, пане професоре!

З цікавістю читаю ваш блог на сторінках сайту Української Служби БіБіСі – досить пізнавально і цікаво!

Прошу Вас допомогти розібратись із словом "виш, виші", яке просто заповонило розмовну мову, – раніше вживали "ВУЗ, ВУЗи"- вищий навчальний заклад. Чи правильно вживати це слово?

З вдячністю і повагою Роман, м. Київ

3. Час допису **07:05** Дата допису 31 July 2010, Нори́ка Написав:

Я школу закінчила у 1967 і прочитання слів "гава,ганок і гедзь" ми знали,як виключення з правил.Для української мови тверде "Г" прийнятне лише на Галичині,де є залишився сильний вплив польської мови.І взагалі українську мову завжди характеризувала м якість вимови,по якій можна відрізнити навіть російськомовного українця у Росії.Для чого створювати надумані літери? Мені здається,що набагато важливішою була б робота по вихованню грамотності у школярів та дорослих.Зайдіть на який-завгодно сайт і мало знайдете просто ГРАМОТНИХ дописувачів.Ну,а що в Одесі комусь нове "Г" сподобалося,то це просто для екзотики,а не для потреби.

4. Час допису **15:06** Дата допису 11 August 2010, Ігор Написав:

У наведеному прикладі:

"Назва села "Зимна Вода" прикметник – то чи зимновідський, чи зимноводівський.

Так само, за фонетичними законами української мови кращий варіант –

зЕмновідський."

сподіваюсь, що повинно бути зИмновідський.

5. Час допису **15:27** Дата допису 11 August 2010, Ігор Написав:

Пане професоре,

Яка відповідь є більш доречною після "дякую" – "будь ласка", чи "прОшу"?

Чи правильно я розумію, що наголос у слові "прошу" потрібно ставити у залежності від значення:

"прошУ" – висловлювати прохання

"прОшу" – відповідь на подяку?

Ігор, м. Українка

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" – цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтись (5)
"Фотографія" – незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Як українізувати "костюл" і "гімнастюрку"

Professor Ponomariv | 2010-07-31, 17:00

Вітаю вас, шановні радіослухачі! Вас цікавлять не тільки слова, а й лексикографічні праці та їхні назви, фонетичні зміни, що відбуваються в тих чи тих словах.

Радіослухач Яр, запитує, як правильно казати: "словник", чи "слівник"; "костел", чи "костюл"? За фонетичним законом української мови мало б бути "слівник", але від цього закону є окремі відступи. Саме до цих відступів і належить поширене в літературній мові слово "словник", де в закритому складі маємо "о" замість сподіваного "і". Запозичене з польської мови "костюл", як і запозичене з російської мови "гімнастюрка", згодом пристосувалися до української фонетики й набули форми "костел", "гімнастерка", що тепер є основними в українській літературній мові.

Радіослухач Олександр просить пояснити відмінність між словами "додержуватися" й "дотримуватися". Значеннєвої різниці немає, є відмінність у частотності вживання в різні періоди розвитку мови. Спочатку в літературній мові було поширене слово "держати", властиве говорам Середньої Наддніпрянщини, які лягли в основу літературної мови. Так само й похідні від нього: одержувати, додержуватися, підтримка, придержувати, тощо. Згодом дієслово "держати" відтіснив на другий план його синонім "тримати". Те саме відбулося й з похідними від цих слів. Тож тепер частіше вживаємо "тримати", "підтримка", "отримувати", "дотримуватися". Слова, похідні від "держати", отже й "додержуватися", стали їхніми рідше вживаними синонімами, особливо в людей молодших поколінь.

Ще раз повертаюся з огляду на лист радіослухача Андрія до слова "наступний". Андрій запитує, чому не можна в ролі узагальнювального слова вживати "наступний", а тільки "такий". Тому, що так визначає лексична норма, коли слова нічим не відрізняються у значенні, тоді вони вже не синоніми, а дублети, одне з них стає зайвим. "Наступний" як узагальнювальне слово є непотрібною калькою з російської мови. Все ж таки тут треба вживати "такий". Це саме можна сказати, коли доводиться вибирати між варіантами: підводити чи підбивати підсумки. Вибираємо оригінальніший український вислів підбивати підсумки.

На цьому сьогодні поки що все. Бувайте здорові!

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі [Залиште допис](#) ▼

1. Час допису **00:56** Дата допису 6 August 2010, Оксана Написав:

Як є правильно? Включити воду, щоб поливати траву, чи пустити воду?
Також - чи виключити воду, чи закрити?

2. Час допису **07:59** Дата допису 6 August 2010, Богдан Михайлів Написав:

Чи погоджуєтеся ви, пане Професоре, що гарне українське слово ДЯКУЮ має латинське коріння "deo grācium" і що воно пройшло з латини шлях через німецьку в багато слов'янських мов?

Заодно хочу запитати, чи поділяєте ви мою нехоть до слова «спасибі», воно мені надто нагадує якусь неграмотну кальку з російського слова «спасібо», яке має цілком логічне походження від вислову російською мовою «спасі тебе бог», але для української воно не логічне?

3. Час допису **17:50** Дата допису 9 August 2010, Victor Написав:

ОБ'ЯВА, -и, ж. Те саме, що оголошення.

Чесно кажучи, мені слово ОБ'ЯВА чимось не подобається, коли вживається - "ріже слух". Як доцільніше?

4. Час допису **16:00** Дата допису 28 August 2010, Shiver2005 Написав:

Вітаю пане професоре!

Ви кажете про "держати" та "тримати". Але чому не кажете, що "тримати" це польське запозичення?

5. Час допису **20:22** Дата допису 4 September 2010, Яр Написав:

Полячка, чи полька? Якщо полячка, – тоді, не слід писати поляк, а полячок?

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за
зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Їздить потягами і літайте літаками

Professor Ponomariv | 2010-08-10, 7:51

Ірина з Києва запитує, як правильно називати професію людей, що борються з вогнем. Чоловік цієї радіослухачки ображається, коли вона називає його пожежником, і каже, що треба називати пожежним. Пані Ірина запевняє, що поважає і чоловіка і його мужню професію, і просить розсудити, хто з них має рацію.

Часто і на радіо, і на телебаченні, і в друкованих засобах масової інформації не можуть розрізнити відмінності між словами "пожежний" і "пожежник". До сплутування призводять переважно матеріали російськомовні. У російській мові "пожарник - тот, который потерпел от пожара". Так росіяни кваліфікують це. А фахівець, який гасить пожежу, у російській мові називається "пожарный". Мабуть, російським мовознавцям краще знати, як у їхній мові це розрізнити, а в нас той, що гасить пожежу, - тільки "пожежник". А той, хто зазнав пожежі, українською мовою називається "погорілець". "Пожежний" у нашій мові - це прикметник, який не є назвою професії. Наприклад, пожежний кран, пожежна машина, пожежна команда.

До інших питань. Іван Котовенко нагадує в своєму листі, що Борис Антоненко-Давидович у книзі "Як ми говоримо" зазначав, зокрема, що вислів "наступна станція - Хрещатик" є помилковим. На його переконання, треба казати "дальша станція". Певне, Борис Дмитрович помилявся, бо розглядав прикметник "наступний" лише в часовому значенні. Чи це так?" - запитує Іван Котовенко.

Відомий борець за культуру мови Борис Антоненко-Давидович уважав, що потрібно казати "наступний рік", але "дальша, або чергова" (а не наступна) зупинка. Спочатку, за часів Антоненкової молодості, слово "наступний" мало тільки часове значення: "наступний тиждень, наступний рік". Але згодом, уже всередині минулого століття, лексема набула й просторового значення. Наприклад, "Проїхали так з кілометр до наступного повороту" (Олесь Гончар). Отож, вислови і "наступний рік", і "наступна зупинка" цілком правильні.

Ще одна слухачка Ірина запитує, як правильно: їхати поїздом чи на поїзді, летіти літаком чи на літаку?

Яку форму вибрати, коли йдеться про засоби пересування, - чим їхати чи на чому їхати? У літературній українській мові треба віддавати перевагу висловам типу "їхати потягом (або поїздом)", "летіти літаком", "їхати човном". Отже, назва засобу пересування "потяг, човен, літак, автобус" повинна стояти в орудному відмінку, а не в місцевому з прийменником "на". "Човном", а не "на човні". "Літаком", а не "на літаку".

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспия](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **17:15** Дата допису 11 August 2010, Ігор Написав:

Доброго дня.

Дуже потрібну роботу робите.

Вибачте, що у блозі пишу, ал цікавить таке "Як правильно сказати "по Українськи" чи "чи Українською"?

2. Час допису **07:24** Дата допису 13 August 2010, Володимир Написав:

Доброго дня, пане професоре!

Дозвольте запитання. Чи буде правильно українською "точка зору"?

Дякую

3. Час допису [11:44](#) Дата допису 14 August 2010, Artem Написав:

Добрий день, пане Олександр. Я – аспірант одного з технічних вишів, і саме зараз працюю над текстом своєї дисертації. Як і в будь-якій технічній роботі, мені часто-густо доводиться писати про технічні та математичні операції, а подеколи – й про природні явища. У матеріалах численних конференцій та семінарів з проблем фахової та науково-технічної мови (та в деяких спеціалізованих словниках), я бачу, що дедалі ширшає підхід називати такі («процесові») поняття віддієслівними іменниками на ння (ття) з урахуванням тривалості або результативності відповідних процесів, а саме: наголошуючи на перебігові процесу, вживають віддієслівні іменники, утворені від дієслів недоконаного виду (наприклад, перетворювання), а наголошуючи на наслідковості процесу – іменники, утворені від дієслів доконаного виду (наприклад, перетворення). Такій підхід деталізовано (зокрема, уведено поняття дії, події та наслідку події) та зафіксовано в держстандарті ДСТУ 3966-2000 «Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять». Як на мене, запропонований підхід видається вельми логічним та цілісним, але я вбачаю проблему в тому, що його запропонували та розвивають здебільшого фахівці з технічних наук. Мовознавці ж, які, здавало б ся, мають брати безпосередню участь у внормуванні мовних явищ, чомусь оминають цю тему. Принаймні, мені не траплялися серйозні праці з цієї теми. Ба більше, в рецензії на один з підручників з фахової української мови, відомий філолог Катерина Городенська критикує цей підхід. Тому я зараз стою, сказати б, на роздоріжжі: чи дотримуватися традиційного підходу, чи активно застосовувати новітні (та добре забуті старі – бо словник А. Кримського та С. Єфремова, наприклад, розрізняє , щонайменше, процес та його наслідок: оброблення – обробка) рекомендації. Цікавою була б Ваша, пане Олександр, думка з цього приводу.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Чому "Болі - нет!", а не "Болю - ні!"?

Professor Ponomariv | 2010-08-17, 13:36

Останнім часом у мене створюється враження, що ми живемо в якійсь дивній країні. Тож я намагаюся знайти відповідь на питання, чи Україна - це незалежна держава, чи й досі перебуває в колоніальному статусі. Наприклад, перелік країн, представники яких беруть у часту у нарадах, прес-конференціях чи ще в якихось заходах, здійснюють за російським, а не за українським алфавітом. На нещодавній конференції в Ялті, наприклад, були представлені Азербайджан, Вірменія, Білорусь, Казахстан, Росія, Україна. За українською абеткою другою мала б бути Білорусь, а потім Вірменія. Але російська назва цієї країни - Армения, тому при перекладі тексту українською мовою порушено абетковий принцип.

Або взяти назви харчових чи побутових виробів навіть українського походження. Чомусь ці назви - російські, а не українські: "Растішка", "Утьонок" тощо. По радіо раз по раз передають про безкоштовну телефонну лінію, на якій допоможуть позбутися чи уникнути будь-яких хвороб. Можливо, це й так. Але чому ця лінія зветься "Болі - нет", а не "Болю - ні"? Чому ж ми так повільно виходимо зі свого колоніального минулого? Тепер відповідаю на запитання, які надійшли останнім часом. Багато хто з радіослухачів запитує, яка відмінність між сполучниками "або" та "чи"? Розділовий сполучник "або" вживаємо для підкреслення того, що з низки перелічуваних предметів та явищ можна вибрати тільки один. Цей сполучник підкреслює також, що перелічувані поняття взаємовиключають одне одне. Наприклад, "Добудь нові слова, новії струни або мовчи" (Леся Українка). Цей сполучник уживаний у фразеологізмах на зразок "або пан, або пропав", "зі щитом, або на щиті". Останній вислів походить із стародавньої Спарти. Одна мати, проводжаючи сина на війну, дала йому щит і сказала: "З ним або на ньому", тобто повернися переможцем або чесно загинь у бою. Тоді був звичай виносити загиблого воїна на його щиті.

Сполучник "чи" вживаємо тоді, коли з перелічуваних предметів та явищ можливі обидва варіанти, бо вони не взаємовиключають одне одного. Наприклад, "чи в пшениченьку, чи в жито досхочу розкошував і цілісінкеє літо не вгаючи співав" (Леонід Глібов). Цей сполучник використовують також на початку з'ясувального речення: "Хочу засісти за роботу, хоч не знаю, чи вдасться се зробити зараз". (Михайло Коцюбинський). Мають ці сполучники й спільну функцію, коли виступають у значенні слова "тобто". Наприклад, "Вони, кажу вам, прозябають, або, по-вашому, ростуть, як та капуста на городі". (Тарас Шевченко). "Для чого ви існуєте, чи то пак, живете?" (Олесь Гончар).

Радіослухачі запитують також, яка відмінність між словами "об'ява" й "оголошення" і яке з них краще, доцільніше. Річ у тім, що "об'ява" й "оголошення" - не синоніми, а дублети, тобто, слова, що не відрізняються ні значенням, ні емоційним забарвленням. А слова-дублети не співіснують у мові довго - одне з них виходить з ужитку. Ось таким невдалим щодо словотвору виявилось слово "об'ява". Тому воно майже вийшло з ужитку, поступившись слову "оголошення", яке тепер переважає в різних стилях української мови.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарєва](#)
- [Блог Петра Куспия](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарєва - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарєва - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі [Залиште допис](#) ▼

1. Час допису [14:25](#) Дата допису 17 August 2010, Андрій Галушка Написав:

Вибачте, але дозволю собі не погодитися із Вашою думкою про слова-дублети. В англійській мові їх дуже багато (переважно пари тевтонського та романського походження), і вони продовжують існувати. Чому в українській мові ситуація має

бути іншою? Особливо беручи до уваги, що такі дублети існували ще в 19 столітті, коли із двох варіантів мови конструювалася єдина українська літературна мова

2. Час допису **21:46** Дата допису 22 August 2010, Кирило Булкін Написав:

Шановний пане професоре!

Щиро дякую за Ваші дописи, вони є дуже корисними і я з увагою стежу за Вашим блогом. Маю до Вас два запитання (одне - мовне й одне - загальніше), одне заперечення й одну заувагу.

Запитання 1. Зрозуміло, що правильно "йти дорогою", а не "йти по дорозі". А от чи та сама ситуація у словосполученні "видерся на дах драбиною (мотузкою)" - чи "видерся на дах по драбині (мотузці)"?

Заувага. На шапці Вашого блогу написано "Блог професора Пономарева" (до речі, через "г", а не "ґ"), водночас на окремих постах нижче висвітлюється "блог професора Пономаріва", і так само в RSS, через який я підписався, щоб стежити за Вашими оновленнями. Я розумію, що це технічне, але бажано було б Вам привести це все узгодити одне з іншим. На мій погляд, "Блог професора Пономарева" є найправильнішим варіантом.

Заперечення. Щодо "об'ява" й "оголошення" - майже в усьому згоден з Вами, за винятком одного значення: "об'ява" як "одкровення" - тут "об'ява" вже не є дублетом слова "оголошення" і, як на мене, може бути вживане, наприклад: "Об'ява Івана Богослова".

І, нарешті, запитання 2. Яка Ваша думка щодо доцільності вживання "харківського" правопису з огляду на нинішні суспільно-політичні обставини? У приватних листах і своїх творах я користуюся саме ним, але бувають ситуації, коли треба донести щось суспільно важливе, і починаєш міркувати: когось "незвичний правопис" може відштовхнути раніше, ніж він замислиться над суттю того, що я хочу донести. Я зазвичай у таких ситуаціях вдаюся до традиційного правопису. Узагалі, сьогодні, коли загрожене майбутнє української мови як такої, чи є доцільною непоступливість стосовно правописних нюансів, чи не призведе вона до зворотнього ефекту?

P.S. Згадав іще принагідно зі старих запитань. Шанований мною Євген Сверстюк зазвичай пише "Киї́ва". Мені здається це неправильним, навіть при відданості "харківському" правопису - адже чергування голосних все одно має бути?

З повагою,
Кирило Булкін.

3. Час допису **15:20** Дата допису 23 August 2010, Vlad aus Engelsstadt Написав:

"я намагаюся знайти відповідь на питання, чи Україна - це незалежна держава, чи й досі перебуває в колоніальному статусі..."

Пан професор, чому ви не намагаєтеся знайти відповідь на це питання для аргентинця, де українська одна з державних мов?

З повагою росіянин (або москаль) з України

Vlad aus Engelsstadt.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)

Архіви

Останні 12 місяців
July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

Руський і російський - не одне і те ж

Professor Ponomariv | 2010-08-26, 16:07

Вітаю вас, шановні радіослухачі і відповідаю на ваші листи.

Радіослухач Віталій запитує про те, який початковий звук у слові на позначення одноразової грошової допомоги для ведення наукової роботи "г" чи "г".

Теоретично, з огляду на джерело походження, мало б бути "грант", але оскільки це слово вже асимільоване українською фонетикою, зафіксоване в словниках з фрикативним "г", то його потрібно вимовляти "грант".

Інші запитання цього радіослухача. Відмінність між прикметниками військовий і военний така: "військовий" стосується війська, а "военний" пов'язаний з війною. Наприклад: "Створивши збройні сили для самопорятунку нації, український народ використовував свою військову могутність лише для захисту батьківщини" (з газети). "Богдан Хмельницький, що тоді облягав Львів, не думав добувати міста й не вів проти нього жодних воєнних операцій" (підручник з історії). Отже, потрібно казати: військова доктрина, військова таємниця, військова частина, військовий квиток, військовий кореспондент, військовий лікар, військовий округ, військовослужбовець, військово-морський, військово-повітряний, тощо. Але: воєнні дії, воєнні операції, воєнний період.

"Як правильно, - запитує радіослухач, - російська чи руська православна церква?" Оскільки руський є застарілим синонімом український, бо походить від Русь - історичної назви України, то висловлюючись сучасною українською мовою, маємо казати - російська православна церква, як російська мова, російська література, російське мистецтво. Порівняймо: "Другого травня 1848 року у Львові виникла перша українська політична організація - Головна Руська Рада" (з журналу). "Згодом Сошенко та Григорович познайомили Тараса з російським письменником Жуковським" (Панас Мирний).

Але самі росіяни, і тепер і раніше, не розрізняють слів "руський" і "російський". Вони називають свою мову "русский язык", церкву "русская" і так далі, але це неправильно. Цим вони хочуть продовжити вглиб історії своє походження. Нібито вони походять від Київської Русі. Але для цього немає підстав. Ми це відрізняємо, як я щойно наводив приклади, ще з дев'ятнадцятого століття.

На цьому поки що все. Хай вам щастить!

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **13:11** Дата допису 27 August 2010, Ольга Написав:

Шановний, пане професоре, випадково натрапила на сайт BBC і з радістю прочитала повідомлення, розміщені на Вашій сторінці. Дякую Вам за Вашу працю і прошу допомоги. Підкажіть, будь ласка, як сказати українською "Сбой в работе программы"? Буду вдячна за відповідь.

2. Час допису **19:33** Дата допису 1 September 2010, Марта Написав:

Шановний пане професоре! Прошу відповісти чи слово МУЖЧИНА - українське (дуже ріже вухо), а також слова КЛЕЙОНКА, ПАКЕТ

Дуже дякую за Ваш блог!

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

Слова "учбовий" немає в українській мові

Professor Ponomariv | 2010-08-30, 15:27

Радіослухачка Оксана запитує, як правильно казати: включити воду для поливання чи пустити воду? І зворотна дія: виключити воду чи закрутити воду?

Оскільки йдеться про побутову ситуацію, то краще казати пустити воду і закрутити воду. Бо включити й виключити, а ліпше, ввімкнути й вимкнути, вживаємо тоді, коли йдеться про приєднання чогось до джерела енергії: увімкнути світло, увімкнути вентилятор, увімкнути рубильник. Наприклад: "Макар Сидорович витер хустиною обличчя, ввімкнув настільний вентилятор" (Микола Руденко).

"Чи правда, - запитує радіослухач Богдан Михайлів, - що українське дієслово "дякувати" латинського походження?" І як я ставлюся до слова "спасибі". Українське "дякувати", як і білоруське "дзякаваць", польське "podziękować", чеське "poděkovat", словацьке "poďakovať", через середньовісньонімецьке "dank" - подяка, думка та нововісньонімецьке "danken" - дякувати, зводиться до латинського "tongeo" - знаю, визнаю.

Слово "спасибі" виникло внаслідок злиття і фонетичної видозміни вислову "Спаси Бог". Його не можна кваліфікувати як кальку з російської мови. По-перше, це слово наявне в словнику за редакцією Бориса Грінченка, а там росіянізмів немає. По-друге, воно наявне у творах усіх класиків української літератури. По-третє, входить до багатьох словосполучень фразеологічного й нефразеологічного типу. За спасибі робити щось, тобто без платні. Спасибі й на цьому - добре, що хоч так. Спасибі і простибі й так далі. Проте мені, як і панові Михайлову, більше подобається слово "дякую!".

Радіослухачка Марія запитує: "Чи завжди дієслова з часткою -ся позначають дію, спрямовану на її виконавця?". Не завжди. Такі дієслова можуть позначати взаємоспрямовану дію (любитися, кохатися), відтворюють якийсь процес (користуватися, навчатися). Часом, дієслово з -ся і без -ся позначає те саме. Наприклад: видніти і виднітися. Порівняймо: "Геть далеко в морі кораблі видніють, бачу здалеченька" (Леся Українка); "За вигоном, край села виднілось друге село" (Михайло Коцюбинський). Але є низка дієслів із -ся на позначення дії, спрямованої саме на її виконавця. До таких дієслів належить і "вибачаюся", тобто "вибачаю сам себе". Тому треба казати: вибачте, пробачте, даруйте, перепрошую, а не вибачаюся. Радіослухач Роман пише, що раніше було слово ВУЗ - вищий навчальний заклад, а тепер уживають ВИШ, чи правильно це?

Річ у тім, що вищий навчальний заклад скорочено зветься ВНЗ; це літерна аббревіатура, розрахована тільки на зорове сприймання і незручна для вимови, а ВУЗ - це вищий учбовий заклад. Слова "учбовий" немає в українській мові, це зіпсоване російське "учебный". Слово "ВИШ" постало внаслідок скорочення слів "вища школа", бо школа буває початкова, середня й вища. ВИШ широко вживали в пресі, в красному письменстві. Наприклад: "Потім ми вступимо у ВИШі, я - в Інститут авіації, а ти в хімічний" (Іван Микитенко). У часи зближення мов ВИШ замінено на російське слово ВУЗ. Тепер ВИШ посів належне йому місце в лексичному складі української мови.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воробаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

- [Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)
- [Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **15:10** Дата допису 2 September 2010, Василь Написав:

Дякую панові професору Пономаріву за його поради. Хочу також закликати деяких дописувачів не надокучати з запитаннями, відповіді на яких можна знайти дуже просто - поглянувши до словника і взагалі - закликаю українців усюди купувати українські словники, довідники, підручники та класичну літературу. Ви не лише

матимете гарне джерело знань і культури, але й підтримаєте економічно українських видавців та українські книгарні. Це навіть ефективніше ніж ходити на мітинги на захист української мови.

2. Час допису **15:16** Дата допису 3 September 2010, Victor Написав:

Мої вітання, так і не знайшов, як коректно задавати питання в блог. Тому пишу в тему- першу, яка потрапила під руку (вибачення).

Доволі часто коментатори кажуть

На протязі тривалого часу...

На протязі - (на сквозняке?), чи в контексті так правильно?

Мабуть доцільніше "Впродовж тривалого часу..." "Протягом тривалого часу".

Ще нюанси слів

Закордонна поїздка.

Зарубіжний вояж, тощо. Які значення цих слів для правильного вживання, чи може була ця тема?

Дякую. Віктор.

3. Час допису **05:18** Дата допису 4 September 2010, paul forostenko Написав:

Hello Prof Ponomariv,

In ukrainian writing, how should the english word "show" be written? Which is correct? show where "w" is ukrainian "B" or show where "w" is ukrainian "Y". I think it should be "B".

Also, (1)writing "XB" as transliteration for the english "f" and,

(2)writing "X" as transliteration for the english "g"

I think both are wrong. Would you please comment on my observations.

Paul Forostenko

4. Час допису **06:17** Дата допису 4 September 2010, Олег Написав:

Мій коментар взагалі-то не конкретно до мови має відношення, а до сторінки професора Пономаріва. Будь-ласка, поясніть (або може навіть виправте) назву вашої сторінки. Всюди написано "Блог професора Пономаріва", а з самого верху "Блог професора ПономарЕва". Чому? Можливо можна це якось виправити? А взагалі я безмежно вдячний професору Пономаріву за цей блог. Так тримати! :)

5. Час допису **11:36** Дата допису 18 September 2010, Богдан Написав:

Скажіть, будь ласка, чи правильно вживати в українській мові слово "ефір", маючи на увазі радіоефір? І чи правильно говорити "листóпад" замість "листопа́д"? Дякую.

6. Час допису **12:07** Дата допису 18 September 2010, Олена Написав:

Доброго дня! Дуже дякую Вам за Ваші мудрі поради. Скажіть, будь ласка, чи можна вважати українсько-російський суржик, на якому говорять в деяких містах і селах України, місцевим діалектом? І, коли слід писати "г", а коли "r" пр перекладі російських прізвищ на українську? Дякую.

7. Час допису **20:28** Дата допису 7 October 2010, Din Написав:

ПІДТРИМУЮ!!!

8. Час допису **09:45** Дата допису 27 May 2011, Іван Котовенко Написав:

Слово "учбовий" в українській мові було і є.

Прикметник «учбовий» - питоме українське слово, утворене від іменника «учба».

«Учба» - давньоукраїнське слово; рідко, але і тепер вживане.

Наприклад, ним користується Олесь Гончар, зокрема, в романі «Людина і зброя» (наводжу дві цитати):

1. «Я вхопив чийогось коня та до свого, накинув посторонки і з гарматою - в парк!

А в передку гільзи холості; і в нас усіх жодного патрона бойового - все холості в підсумках, з самим порохом. Для учби ! Горобців лякати! Склади снарядів поруч,клади величезні. І тай, знаємо, боєприпасів сила. Коли, було, стоїш там в караулі вночі, то аж моторошно».

2. «Собачі маневри зараз біля радгоспу, учба на всю ніч, - пояснював дід Лука».

Павло Штепа у своєму «Словникові чужослів» (1977) вказує, що «учення» - чуже нашій мові, його треба замінити словами «навчання, учба».

Слово «учба» у свій час було запозичено російською (московською) мовою, його наводить у своєму тлумачному словникові Даль: «УЧБА, учебный, ученик и пр. см. учить». В статті «учить» Даль продовжує тлумачення: «Учба - вор. учёба новг. учоба кур. наука, ученье. Учеба не далась ему, и вынули из школы, нвг-борч. Учёб м. стар. ученье, выучка. За учеб взять 20 рублей».

З цього можна зробити висновок, що від українського слова «учба» в російській (московській) мові було утворено діалектні слова «учёба», «учоба», «учеб».

«Учеба» в рос. (моск.) мові довгий час було розмовним (ненормативним) словом. Напр., сучасний словник Ушакова вказує: «УЧЁБА (или учоба), ы, мн. нет, ж. (офиц., разг., раньше простореч). 1. Действие по глг. учиться, процесс обучения, ученье. Школьная у. Литературная у. Послать на учебу. Партийная у. 2. Муштра, дрессировка...».

В рос. мові від слова «учеба» на початку XIX ст. було утворено прикметник «учебный» при назві щойно створюваних адміністративних округів – адміністративних одиниць, які на певній території об'єднували шкільні заклади, напр. «Киевский учебный округ». Українською мовою ця назва перекладалася – «учбовий округ». Енциклопедія українознавства (Торонто, 1955) подає таку статтю: «Учбові округи - учбово-адміністративні одиниці в Рос. Імперії, створені 1803. На поч. 20 в. було 12 учбових округів, у тому числі на Україні три». Борис Антоненко-Давидович у книзі «Здалека й зблизька» (К., 1969) писав: «Коли куратором Київського учбового округу став видатний російський хірург і педагог М.Пирогов, почали робити вже й практичні заходи до переходу початкових шкіл на українську викладову мову». Цікавий приклад вживання Борисом Дмитровичем слова «учбовий» у його повісті «Слово матері» (цитую):

«Мачуха трохи побоювалась мене і ніколи не розпитувала, де я був і чого так змінився останнім часом. Настя допомагала мачусі по хазяйству, і їй ніколи було чіплятись до мене. Тільки батько став турботно, мабуть, не без впливу мачухи, приглядатись до мене, а може, вже й до нього дійшли чутки про мій занепад у класі. В його очах я так високо видерся в науку, що йому, малописьменному, ніяково було втручатися в мої учбові справи. Проте одного вечора він наважився мене спитати:

— Ну, як воно в тебе, Іване?..

— Та важкувато щось стало вчитись, тату...— невиразно, щоб менше брехати, відповів я, не підіймаючи від книжки очей».

Допустимо, що Борис Дмитрович помилилися, тож спробуємо його виправити, тобто замінити «неправильне» слово «учбові» на «правильне» – навчальні. І що вийде: «В його очах я так високо видерся в науку, що йому, малописьменному, ніяково було втручатися в мої НАВЧАЛЬНІ справи».

Дурниця вийшла, авжеж? Отже, у даному контексті правильним буде вживання лише слова «учбові».

Останнім часом йде потужна кампанія витіснення з української мови слова «учбовий». Мовознавці посилаються, що то калька з рос. «учебный», позаяк в українській мові слова «учба» немає. Ми довели, що «учбовий» - то аж ніяк не калька, і слово «учба» в укр. мові було і є.

Зауважимо, що творення іменників за допомогою наростка «-б-» притаманне саме укр. мові, і таких слів є сотні, напр.: боротьба, ворожба, ганьба (прикм. ганебний), гурба, юрба, журба, злоба, молотьба, мольба, тяжба тощо.

Такий цікавий приклад: Борис Грінченко подає лексему «судьба», але то не відповідник слову «доля». «Судьба» за Грінченком - від слова «судити» у значенні говорити про когось щось негативне, а «судебник» за Грінченком – людина, яка говорить про когось щось осудливе.

Нагадаємо, що перший «Судебник» (у значенні зводу юридичних норм) з'явився 1468 року як збірник права Великого князівства Литовського, до складу якого, як ми пам'ятаємо, входила Україна (відомий як Судебник вел. князя Казимира IV Ягеллончика).

Інші судебники були укладені пізніше, саме Судебник Казимира IV дав поштовх для їхньої розробки. Зокрема, Судебник московського князя Івана III вийшов 1497 року, Судебник Івана IV Васильовича (Івана Лютого) з'явився 1550 року, Судебник моск. царя Федора Івановича – 1589 р.

Отже, ще раз наголошуємо: слово «учбовий» - питоме українське слово.

І тут ми підійшли до ще одного принципового питання: «учбовий» і «навчальний» - синоніми-дублети чи ні?

Ні, різниця між ними є. От Ожегов у своєму словнику слово «учеба» не тлумачить, а відсилає його до іншої лексики: «УЧЕБА см. учиться». Зрозуміло, «учеба» - не «вчити», а «вчитися», так? Рос. слово «учеба» запозичено з давньоукр. «учба». «Навчання» укр. мовою – навчати, «учба» – вчитися, або ж вчити - не «чогось», а «щось». Тобто, одне із значень цієї лексики, про яке ми говоримо: «засвоювати, опановувати, намагатися запам'ятати, вивчати» (див. 4-том. Тлумачний словник укр. мови). Таким чином, можна сказати: «навчальний заклад» - заклад, де

навчають (учителі), «учбовий заклад» - заклад, де вчаться, вивчають предмети (учні). Можна вживати і так, і інакше, для мови то тільки користь.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Якщо є звук, то має бути й літера

Professor Ponomariv | 2010-09-06, 13:14

Радіослухач Норики повідомляє, що він закінчив школу 1967 року. І тоді, цитую, "слова "ґава", "ґанок", "ґедзь" були виключенням із правил".

До речі, треба казати не "виключення", а "виняток" із правил. Цитую далі цього радіослухача. "Тверде "г" характерне лише для Галичини. Навіщо створювати надумані літери?" – без жодного сумніву вигукує радіослухач.

Відповідаю. По-перше, через об'єктивні й суб'єктивні причини Галичина зробила великий внесок у збереження української національної свідомості, у здобуття Україною незалежності. Тож їй треба дякувати за це, а не лякати нею людей. По-друге, треба казати не тверде "г", а "ґ". Цей звук не дуже поширений у нашій мові, бо більшість слів маємо з "г". Але слова зі звуком "ґ" є в усіх говорах української мови, а не тільки в Галичині. Оскільки є звук, має бути й літера. Літера "ґ" існує в нашій абетці з 1619 року. Її ввів український мовознавець, письменник, церковний та освітній діяч Мелетій Смотрицький. 1933 року з ідеологічних міркувань літеру вилучено з абетки, а повернуто при перевиданні українського правопису в 1990 році. Погану послугу цій літері роблять ті мовці, які надуживають нею.

До іншої теми. Цілком слушно в своєму дописі зауважує радіослухач Василь. Цитую: "Проблеми з національним Гімном у деяких українців викликані тим, що їх виховали на принципах марксистського бачення історії, за якими все давнє – погане, а все нове – добре".

Не кожному судилося стати автором слів гімну тієї чи тієї країни, тож даймо спокій словам, що їх у певну мить історії написав Павло Чубинський.

Радіослухач Іван Котовенко підказує нам, що в слові "воріженьки" наросток не пестливий, а зменшувальний. Звичайно, шановний радіослухачу, зменшувальні суфікси (поміж них і "еньк") надають слову, як правило, пестливого забарвлення. Наприклад: "З перших літ дитину мати за рученьку водить" (Павло Грабовський), "Ти ж не лякайся, що ніженьки босії вмочиш в холодну росу" (Михайло Старицький), "По садочку ходжу, кониченька воджу" (народна пісня). Рідше, як у слові "воріженьки" в національному Гімні України, цей наросток надає слову іронічного, зневажливого забарвлення.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (RSS)

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (ATOM)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі [Залиште допис](#) ▼

1. Час допису **17:29** Дата допису 6 September 2010, Sandy Написав:

Цікава аргументація. :)

Як щодо букв дж, дз й ў? Ці звуки в нас є... :)

2. Час допису **18:03** Дата допису 15 September 2010, Yulian Написав:

Скажіть будь-ласка - чи правильно говорити "п'ятнадцятого вересня" чи "п'ятнадцяте вересня"?

3. Час допису **20:56** Дата допису 15 September 2010, Володимир Написав:

Доброго дня, шановний професоре. Дуже вдячний за Ваш блог, він є досить цікавим та корисним. Відносно теми допису, то колись бачив у бібліотеці книгу, видану у 1931 році, і там дійсно були слова, у яких вживалась літера Ґ.

Маю до вас одне прохання - чи не могли б Ви пояснити мені і всім читачам блогу

походження прізвища "Марчук". Я намагався сам віднайти його етимологію, проте мої спроби не мали позитивного результату.

4. Час допису **05:38** Дата допису 2 December 2010, Анатолій Написав:

В українській мові існують звуки, які писемно передаються двома літерами - "дж і дз". Однак у деяких випадках ці літери слід вимовляти окремими звуками (наприклад, у словах "підживлення, надзвичайний"). Чи не варто було б доповнити правопис і ставити розділовий апостроф: "під'живлення, над'звичайний"? Я це роблю при підготовці текстів у своїй комп'ютерній програмі голосового відтворення текстів.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами	Архіви	Категорії	Останні дописувачі
Займенник "їхній" - цілком літературний (2) Без "меседжів" цілком можна обійтися (5) "Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7) "Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8) Перловою буває не лише каша (2) У філіжанки лише одне значення (1) Звідки пішли свійські птахи? (1) "Папа, чому мама не п'є кави?" (8)	Останні 12 місяців July 2011 (1) June 2011 (3) May 2011 (3) April 2011 (4) March 2011 (4) February 2011 (3) January 2011 (2) December 2010 (4) November 2010 (4) October 2010 (3) September 2010 (3) August 2010 (4) Повний архів	Деякі популярні теми блогу	Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Про відносини, відношення, ставлення і стосунки

Professor Ponomariv | 2010-09-16, 13:01

Маю багато запитань щодо синонімічного гнізда "взаємини, відносини, відношення, ставлення, стосунки".

Синоніми, як відомо, - це слова, близькі значенням. Якщо слова не просто близькі, а тотожні щодо значення, то вони звуться не синонімами, а дублетами. Оскільки дублети семантично нічим не відрізняються один від одного, то якесь із них стає рідко вживаним, а то і зовсім виходить з ужитку. Наприклад, у парах морфологічних дублетів "емоційний - емоціональний", "офіційний - офіціальний" другі компоненти тепер майже не використовуємо. У вжитку лишилися тільки "емоційний", "офіційний". Із синонімів гнізда "взаємини, відносини, відношення, ставлення, стосунки" жоден не вийшов з ужитку, бо вони відрізняються значенням і вживанням.

Проте не всі мовці використовують їх правильно. Однією з причин сплутування є те, що в російській мові нашій групі слів відповідає тільки одне - "отношение"

("отношения"). Необізнані з тонкощами української мови люди не можуть розрізнити семантичних відтінків українських слів. У сучасній літературній мові вживаємо так: слово "взаємини" має тільки множину і позначає зв'язки між людьми. Наприклад, "Племінник не дуже любив свого дядька, але мусив підтримувати тісні родинні взаємини" (Оксана Іваненко).

Близьке до нього слово "стосунки". Але воно використовується на позначення зв'язків не лише між людьми, а і між абстрактними поняттями, між державами, між різними організаціями. Наприклад: "Приятельські стосунки пов'язували Миколу Лисенка та Петра Чайковського" (Максим Рильський). "У постійних стосунках з Київською Руссю у 12 столітті перебувало Закавказзя". (З підручника).

Це слово має також і однину. Наприклад: "До цього скандалу я не маю жодного стосунку". "Відносини" - слово, вживане тільки в множині. Як правило, його використовують у суспільно-політичному значенні. Кажемо: "Інститут міжнародних відносин", "економічні відносини", "суспільні відносини" тощо.

"Відношення" має й однину, й множину і позначає взаємозв'язок між явищами. Воно здебільшого вживане в термінології: "відношення поверхонь", "відсоткове відношення", "синтаксичне відношення".

Слово "ставлення" має лише однину і означає характер поводження з кимось, з чимось. Наприклад: "Я його любив, коли когось цікавить моє ставлення до нього" (Михайло Коцюбинський). Або "Дітей треба навчати шанобливого ставлення до надбань світової культури".

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (RSS)

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (ATOM)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Коментарі

Залиште допис ▼

1. Час допису **13:05** Дата допису 20 September 2010, Тарас, Луцьк Написав:

Доброго дня! Я займаюся роботою з молоддю в християнській церкві.

Наш єпископ зацікавився чому в молитві "Отче наш" використовується слово

"НЕХАЙ прийде царство Твоє... НЕХАЙ буде Твоя воля". "Не" - це ж заперечення..

Тобто хай царство не приходить і волі не буде? Невіщо добавляти заперечення до слова-побажання?

Звісно це вірно писати "НЕХАЙ". Але де логіка? Він збунтувався і молиться "ХАЙ", а не "НЕХАЙ".

Дякую за відповідь.

Тарас, Луцьк

2. Час допису **11:41** Дата допису 23 September 2010, Сергій Написав:

Шановний пане професоре. Я є палким Вашим прихильником з часу ознайомлення з Вашою книжкою "Культура слова. Мовностилістичні поради". Не вважаю себе глибоким знавцем української мови, але старанно намагаюся її вивчити. Але часто стикаюся з питаннями, на які мені важко знайти відповідь.

1. Які є питомі українські відповідники російському слову "крышка", як предмету, яким закривають (чи може є якесь інше вдаліше українське слово?) чи загвинчують пляшки? Деякі словники подають значення "корка", "закрутка" і навіть "пробка", хоча самому слову "пробка" у словнику пояснення не надається...

2. Чи можемо ми зараз вживати для позначення гнучкої замкнутої стрічки для прибирання волосся слово "гумка" замість російськомовного недавнього запозичення "резинка", що також в деяких зарадянських словниках присутнє?

3. Чи правомірно взагалі використовувати власні словотвори для означення явищ, чи предметів, що визначаються у нас зараз через штучне адміністративне гальмування власне українського словотвору в останні сімдесят років нашого перебування і складі Росії або іншомовними словами, пр. замість "шорти" - "коротки", або ненадійними україномовними перекладами російськомовних термінів, пр. "производительность труда" - "ефективність праці"??? - чому б не просто "виробіток"!

Дякую за Ваш витрачений на відповідь час.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

"По-українськи" чи "українською мовою"?

Professor Ponomariv | 2010-09-29, 14:08

Радіослухач Анатолій пише, що коли літери "дж" і "дз" позначають не один звук, як у словах "джаз", "джміль", "дзиґа", "дзвін", а два - "підживляти", "підземельний", він розділяє їх апострофом і пропонує запровадити це в правопис.

Думаю, що не варто цього робити, бо апостроф ставимо перед йотованими для позначення твердої вимови приголосних: "м'ята", "бур'ян, п'ять". Можливо, в тій функції, про яку каже радіослухач, ліпше застосовувати риску.

Радіослухач Пол Хворостенко запитує, як писати й вимовляти в українській мові слово "шоу". В цьому слові кінцевий приголосний в українській мові має нескладовий "у". Тобто, "шов". Але ми його за сучасним правописом пишемо через "у" в кінці. Можливо, коли буде вдосконалений наш правопис, писатимемо там "в", але написання теж буде не точне, бо в нас літерою "в" позначається і губно-зубний звук, як у слові "вода", і губно-губний, як у словах "ходив", "гуляв", "співав".

Радіослухач Ігор запитує, як правильно - "по-українськи" чи "українською мовою". Тут є три варіанти. Найпоширеніший - "українською мовою". Рідше вживаний - "по-українському", ще рідше - "по-українськи".

Радіослухач Володимир цікавиться доцільністю вживання вислову "точка зору". Він є в нашій мові, але оригінальніший варіант - "з погляду" або просто "погляд". До нього частіше вдаються класики українського письменства. Наприклад: "З цього погляду, ваш юнга-радист ніякої небезпеки не становить" (Олесь Гончар). Це слово вживали також Леся Українка, Олександр Довженко, Михайло Коцюбинський, Максим Рильський та інші. Радіослухач Артем цілком слушно використовує словотвірні можливості української мови, розрізняючи перебіг чогось - "перетворювання", "здійснювання", і наслідок - "перетворення", "здійснення". Якщо окремі мовознавці не підтримують цієї тенденції, то це їхній клопіт, а не закономірність.

Радіослухач Шивер зауважує мені, що коли я аналізую слова "держати" і "тримати", то не кажу, що "тримати" - запозичення з польської мови.

По-перше, я розповідав про використання цих слів у сучасній українській мові, а не про їхню етимологію. Ну, а щодо походження, то дієслово "тримати" у відповідному фонетичному оформленні, крім української мови, є в білоруській, польській, чеській, словацькій і зводиться до праслов'янського "тримати". Тож українська мова, єдина з усіх слов'янських мов, на сучасному етапі зберегла праслов'янський інфінітив на "-ти". З радіослухачем Ігорем цілком погоджуюся в тому, що від назви села Зимна Вода - прикметник "зимновідський". Я так і сказав. Написання "земновідський" трапилося через недогляд. Сталося це тому, що ненаголошені звуки "е" та "и" в українській мові у вимові наближаються один до одного.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Ворopaєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)

Архіви

Останні 12 місяців
July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

Дізнайтесь більше про архівування сторінок (англійською)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

"Січас" і "канєшно" засмічують мову

Professor Ponomariv | 2010-10-04, 12:58

Вітаю вас, шановні радіослухачі і особливо - радіослухачки! В останній день вересня - свято Віри, Надії, Любові та їхньої матері Софії. Ці імена ми запозичили з грецької мови, як і багато інших імен, що прийшли до нас разом із християнством. Більшість імен залишилися без перекладу, хоч деякі співіснують. Наприклад, ми кажемо Богдан, але це калька з грецького Theodotos, тобто Федот. Є Богодар - калька з грецького Theodoros, тобто, Теодор або Федір.

Імена названих вище іменинниць - Віра, Надія, Любов - українці переклали. У греків є ці імена й апелятиви, від яких вони походять. Віра - це Pistis (Віра - загальна назва й ім'я), Надія - Elpis і Любов - Agape. А Софія означає мудрість. Цього слова ми не переклали. Воно вживається в нас без перекладу, як одне із імен грецького походження. Як, наприклад, Галина, Катерина, Олександр, Олена і так далі.

А тепер - до питань наших радіослухачів. Радіослухач Тарас із Луцька запитує, чому в молитві "Отче наш" священники кажуть: "Нехай святиться ім'я твоє". Адже "не", мовляв, - це заперечення. Треба казати "хай", - вважає слухач.

Річ у тім, що в українській мові слова "хай" і "нехай" не відрізняються значенням одне від одного. Частка "не" не завжди надає лексемі протилежного значення. Порівняймо: "наче - неначе", "мов - немов", "безвинний - безневинний".

Наприклад: "В квітках всі вулиці кричать: "Нехай, нехай живе свобода!" (Павло Тичина); "Хай дружби коло єднає нас в ряди міцні" (Володимир Сосюра). Тож і в згаданій молитві усталилася форма "нехай": "Нехай прийде Царство Твоє, нехай буде Воля Твоя". Радіослухачка Олена цікавиться: "Чи можна вважати російсько-український суржик, на якому говорять у деяких містах і селах України, місцевим діалектом?".

По-перше, треба казати не "на якому говорять", а "яким говорять" або "розмовляють". Суржик не є діалектом, бо діалект - це територіальний різновид національної мови, який характеризується певними лексичними, граматичними, фонетичними та іншими особливостями. Діалекти об'єднуються в наріччя. Українська мовна територія поділяється на три наріччя. Найменше - північне, найбільше - південно-східне, частиною якого є говори середньої Наддніпрянщини, що лягли в основу сучасної української літературної мови. Третє наріччя - південно-західне - менше від південно-східного, але теж досить велике.

Діалекти збагачують літературну мову. А суржик (первісне значення цього слова - суміш жита з пшеницею, ячменю з вівсом тощо) у лінгвістичному розумінні - це позанормативна суміш елементів з різних мов. В Україні найпоширеніший вид суржику - російсько-український. На кшталт "січас", "канєшно", "раствор", "мастірська", "понятно" і так далі. Суржик засмічує мову, тобто є негативним явищем.

Закладка [links.i.ua](https://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/ponomariv/2010/10/post-31.html) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **08:43** Дата допису 8 October 2010, Олег Написав:

Доброго дня, пане О.Пonomарів!

Щодо запозичених імен і слів: на мою думку, крім пануючої у філології (і не тільки) ідеї меншовартості української мови, за якою будь-який збіг вимови чи змісту слова означає його запозиченість з інших мов, має право й інший погляд, за яким теж саме може означати запозичення з нашої мови в інші або паралельне походження з слов'янської та арійської (індоєвропейської) основи.

Наприклад, імена: грецьке "Нікалаос" ототожнюють з нашим "Микола", хоч за вимовою наше слово більше схоже на єврейське "Мікаель" (від якого виводять інше ім'я - "Михайло"). Але ж відомо, що задовго до хрещення в Русі було ім'я "Микула".

Так само "Олег": у скандинавів був "Хельге" (священий), але в той час у хозарів був "Халег" (творець), то чому у русів не міг бути власний "Олег" (віщий)?

Я впевнений, що більшість традиційних імен в Україні саме власного походження, але згодом іноземні "вчителі" за принципом співзвучання (іноді досить приблизного) всі українські імена оголосили запозиченими або скалькованими.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами	Архіви	Категорії	Останні дописувачі
Займенник "їхній" - цілком літературний (2) Без "меседжів" цілком можна обійтися (5) "Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7) "Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8) Перловою буває не лише каша (2) У філіжанки лише одне значення (1) Звідки пішли свійські птахи? (1) "Папа, чому мама не п"є кави?" (8)	Останні 12 місяців July 2011 (1) June 2011 (3) May 2011 (3) April 2011 (4) March 2011 (4) February 2011 (3) January 2011 (2) December 2010 (4) November 2010 (4) October 2010 (3) September 2010 (3) August 2010 (4) Повний архів	Деякі популярні теми блогу	Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Кришка, корок, віко - у чому різниця?

Professor Ponomariv | 2010-10-09, 17:09

Вітаю вас, шановні радіослухачі!

Радіослухачка Олена цікавиться: коли потрібно писати "г", а коли "г" при відтворенні російських прізвищ українською мовою?

Російські прізвища типу "Голубев", "Грибов", "Григорьев" українською мовою пишемо й вимовляємо "Голубев", "Грибов", "Григор'єв".

Слова спільного кореня в одних слов'ян уживаються з проривним "г", а в інших - з фрикативним "г".

Наприклад, чехи звать свою столицю "Прага" ("Praha"), а поляки - "Praga", росіяни "Прага". Корінь цього топоніма той самий, що й у слові "поріг".

Оскільки російські прізвища "Голубев", "Грибов" походять від тих самих коренів, що й українські слова "голуб", "гриб", то їх ми передаємо через українську фонему "г" - "Голубев", "Грибов".

Написання на зразок "Голубев", "Грібов" суперечать українському правописові й здоровому глуздові.

Тепер - відповіді на запитання інших радіослухачів. Кілька запитань поставив радіослухач Сергій. Перше: які українські відповідники російського слова "кришка", (цитую) "які закривають чи закручують пляшки"?

"Кришка" в українській мові - це верхня частина предмета. Наприклад: "Гануш відчинив кришку фортепіана, сів і вдарив міцно по клавішах" (Іван Нечуй-Левицький). У скрині, діжки, труни верхня частина зветься "віко". Наприклад: "Скриня була важка, Гнат шарпнув за віко, і віко відскочило" (Михайло Коцюбинський).

А затичку для пляшки звемо "корок". Наприклад: "Стара хвацько вибиває корок пляшки, переливає горілку до карафки" (Юрій Яновський). Від цього слова є похідні "закорковувати", "відкорковувати", "коркотяг" - стрижень для відкорковування пляшок. Друге запитання: чи правильно вживати слово "резинка", коли йдеться про стрічку для зв'язування волосся?

Моя особиста думка: оскільки ця тасьма виготовлена з простих та гумових ниток, то її треба називати гумкою, а не резинкою.

Третє - про надмірне вживання іншомовних слів та кальок з російської мови.

Мені також не подобається засилля чужих слів у сучасній українській мові. Fkt пропонувані вами варіанти "коротки" замість "шорти" видається не цілком підходящим, але, можливо, до нього й звикнуть. Уживати слово "виробіток" замість "продуктивність праці" не можна, бо "виробіток" - це виготовлення, видобування чогось, а "продуктивність праці" - це економічний термін, уживаний не тільки в російській, а й у багатьох інших мовах. Означає кількість продукції, яку виробляє працівник за певну одиницю часу. Такі були мої відповіді. На все добре!

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **20:16** Дата допису 9 October 2010, Євген Написав:

Написання російського прізвища «Голубев» суперечить нинішньому правопису, але не здоровому глузду. Здоровий глузд підказує, що іноземні прізвища слід намагатися передавати якомога ближче до звучання мовою оригіналу. Чомусь лише для російської мови наш правопис робить таку послугу — "українізує" російські імена та прізвища: Владімір стає Володимиром, Ніколай — Миколою. Я підозрюю, що це один з тонких проявів русифікації, бо "цар Ніколай" звучить якось по-іноземному, а скажи "цар Микола" — і от він уже майже наш. Російські імена та прізвища слід писати за правилами російської вимови, щоб підкреслити їхню окремішність, у нас і без того знайдеться мільйон людей, які вважають, що

особливої різниці між українцями та росіянами немає, українська та російська мови майже не відрізняються, і таке інше.

2. Час допису **06:47** Дата допису 14 October 2010, Олег Написав:

Згоден з п.Євгеном. Правила української мови стосуються тільки до української мови. Іноземні власні назви повинні подаватися у найбільше наближеній транскрипції: цар Ніколай, Дмитрій Медведєв, король Луї X (а не Людовік X, бо такого у Франції ніколи не було), Чіна (а не вигаданий росіянами Китай) з столицею Бейджіном (а не якимось Пекіном) і т.д.

3. Час допису **09:49** Дата допису 15 October 2010, Сергій Написав:

Дякую, пане професоре за ґрунтовну відповідь, за підтримку моїм "короткам" особливо. Але щодо "кришок". Згадайте сучасні рекламні "знайди під кришкою...", "збери ... кришок від..." тощо. Такий спосіб прикривати сучасні пляшки і банки чи то загвинченням, а чи то пресуванням, на відміну від прадавнього способу коркування, вимагає і нової назви предмету, який власне ці пляшки і банки вже накриває, а не закорковує. Зараз переважає назва, що як і "резинка" запозичена з російської в останні 50 років в умовах штучного припинення українського нового словотвору - "кришка". Чи правомірне таке використання запозиченого слова, і чи є більш вдалий україномовний варіант?

4. Час допису **12:09** Дата допису 24 October 2010, Olena Написав:

Повністю підтримую Євгена, переклад імен ми дозволяємо тільки у випадку з російською мовою. Персонально мені було б значно легше жити, якби моє ім'я Олена у закордонному паспорті записали як Helen, або Елені, як звучить грецький оригінал. А так доводиться довго пояснювати, що то те саме.

І написання російською даних на другій сторінці наводить на думки про узаконену двомовність вже давно.

А Олег не має сваритись на Китай, бо він "Кіна" з столицею "Пекін" у Греції та ще багатьох країнах з національними мовами, не тільки в Україні чи Росії. Англійська - не єдина. А зрозуміти як Луї став Людовіком я не могла ніколи і для мене були 2 паралельні реальності французька історія мовою оригіналу і щось коверкане російською.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтись (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Як правильно: "полька" чи "полячка"?

Professor Ponomariv | 2010-10-18, 13:30

Радіослухач Юліан запитує, як правильно казати: "п'ятнадцятого вересня" чи "п'ятнадцате вересня"?

Можна казати і так, і так, але в різних ситуаціях. Наприклад: "Ми домовилися зустрітися п'ятнадцятого вересня (десятого жовтня, вісімнадцятого квітня)". Але: "Сьогодні - п'ятнадцате вересня (десяте жовтня, вісімнадцате квітня)".

Трапляється плутанина з назвою одного місяця - лютого, бо це єдиний місяць, який має не іменникову, а прикметникову форму. І все одно тоді, коли ми кажемо, наприклад: "Сьогодні - п'ятнадцате вересня", тобто, назву місяця вживаємо в родовому відмінку, і "лютий" теж треба вживати в родовому відмінку. "Сьогодні - двадцате лютого". А "двадцате люте" - це неправильно.

Радіослухач Володимир цікавиться походженням прізвища "Марчук". Етимологія прозора. За допомогою суфікса "-ук" воно утворене від імені "Марко". Як "Петрук" від "Петро", "Дмитрук" від "Дмитро" і подібне.

А ім'я "Марко" через церковнослов'янське посередництво запозичене з грецької мови. Грецьке "Маркос" походить від латинського "Маркус", пов'язаного з прикметником "мартіус" - "березневий".

Два запитання від радіослухача Богдана. Перше: чи правильно вживати слово "ефір" замість "радіоефір"?

Коли відомо точно, що це відбувається на радіо, то можна замість "радіоетер" - "радіоефір" казати "етер" - "ефір". Як, наприклад, кажемо "в Києві" замість "У столиці України місті Києві".

Друге: чи правильно казати "листопад"?

Ні, неправильно, це - діалектний наголос. Літературний наголос - "листопа́д".

Носії тих чи тих говорів нерідко переносять свої наголоси в літературну мову, чим розхилюють акцентуаційну норму української мови. Кажуть, наприклад: "беремо", "візьмемо", "ідемо", "мене", "тебе", "мої", "твої", "таблиця", "російський", "український", «імперський», «фірмовий» тощо. Правильні наголоси в перелічених словах такі: "беремо́", «візьмемо́», «ідемо́», "мене́", "тебе́", "мої́", "твої́", "таблíця", "росiйський", "украї́нський", "iмпе́рський", "фірмо́вий".

Радіослухач Яр запитує: як правильно: "полячка" чи "полька"? Якщо "полячка", вважає дописувач, то чоловік тоді "полячок".

Необов'язково. Ми ж кажемо "таджичка", "чувашка" від "таджик", "чуваш", а не від "таджичок", "чувашок". Але сучасна назва жінки польської національності в нашій мові "полька". "Полячка" вважається застарілим варіантом.

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (RSS)

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (ATOM)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **19:01** Дата допису 25 October 2010, Поліщук Олександр, Миколаїв, Львівська область Написав:

Добрий день.

Якщо можливо, я хотів би запитати професора Пономаріва про досить дивний випадок відмінювання слів «телефон» та «мікрофон» у родовому відмінку. Ці слова схожі, як близнюки, але майже в усіх словниках вказано «телефонУ» і «мікрофонА», «магнітофонА»... Що це, висмоктаний з пальця вишнячок чи прихована закономірність?

Дякую.

З повагою, Олександр

2. Час допису **01:40** Дата допису 29 October 2010, Роман Написав:

Доброго ранку!

У нас в чаті виникла дискусія з приводу, як вірно сказати:

"читати по губах", чи "прочитати по губам"?

Дякуємо !

Від групи дискусантів.

З повагою, Роман

3. Час допису **20:00** Дата допису 16 November 2010, Яр Написав:

Як правильно: пам'ятна дошка, чи пам'ятна таблиця?

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)[« Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний »](#)[Увесь зміст блогу ▼](#)

Наші класики писали "етер", "катедра", "Атени".

Professor Ponomariv | 2010-11-02, 13:23

Сьогодні я відповідаю на запитання Кирила Булкіна, який пише, що у приватному листуванні користується нормами Харківського правопису. Водночас пан Булкін пише про сумніви щодо використання деяких його норм у ширшому вжитку. Мовляв, чи це не дратуватиме якусь частину суспільства.

Щодо харківського правопису. Коли правописна комісія на чолі з членом-кореспондентом НАН України Василем Німчуком готувала пропозицію до перевидання "Українського правопису", то взяла правопис 1928 року за основу, бо то був перший загальноукраїнський правопис, в опрацюванні якого брали участь видатні українські мовознавці.

Більшість із них репресовано більшовицьким режимом. Але дещо з того правопису на сучасному етапі вже неприйнятне. Зокрема, пом'якшення "л" у словах типу кляса, клюб, бльокада. Або написання на кшталт Керчь, Обь з м'яким знаком тощо. Проте я радий, що у приватному листуванні, у своїх книжках ви користуєтесь харківським правописом.

Ваші побоювання щодо від'ємної реакції людей на той правопис - перебільшені. Нині чинний правопис не такий уже й традиційний. Ця традиція тягнеться від сумнозвісного 1933 року.

А наші класики писали: "етер", "катедра", "Атени", "Демостен", "Голгота", "міт", тобто, звук "th" послідовно передавали через "т", а не через "ф".

Леся Українка, наприклад, у драматичній поемі "Оргія" писала: "Навчитись мовчки доброї вимови, того б і Демостен не доказав". Або ще з цього ж твору: "В Атенській академії купити двох лавреатів можна за обол". Ми маємо Агатангела - не Агафангела Кримського, Тадея - не Фадея Рильського. В українському народі широко вживані імена Текля, Тодось.

А Феклами й Феодосіями людей називали попи Московської православної церкви. Кирило Булкін запитує ще, чи правильно писати в непрямих відмінках Київ, Київу, Київом?

Неправильно. Хоч так і пише Герой України Євген Сверстюк, на якого посилається пан Булкін. За фонетичним законом нашої мови пишемо і вимовляємо Київ - Києва, бо якщо Київ, то тоді треба і Львіва, Харків, Чернігіва.

Закладка [links.i.ua](https://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/ponomariv/2010/11/post-33.html) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі [Залиште допис ▼](#)

1. Час допису **19:41** Дата допису 3 November 2010, Кирило Булкін Написав:
Дякую за відповідь, пане професоре!

2. Час допису **19:54** Дата допису 17 November 2010, Olena Написав:

Я якраз зараз вивчаю грецьку мову і помітила, що часто звук "th" у сучасному українському правописі передають через "ф", а інколи через "т". Зараз просто випали з голови приклади, але їх достатньо багато (таж математика). І напрошувалось природне питання, чому такі подвійні стандарти? Основа то один і той самий звук. Дякую за цікаву інформацію і відповідь на ще не озвучене питання. Маленьке питання. Може доречніше замість слова "від'ємна" використовувати "негативна" реакція? Якось звичніше використовувати "від'ємна" у математичному лексиконі.

3. Час допису **20:29** Дата допису 17 November 2010, Olena Написав:

Ще дозволю собі коментар, бо як вже казала, що вивчаю грецьку. Багато імен та й просто слів прийшли з цієї мови в українську. Та є у грецькій такий звук як η - «іта». На сьогодні читається як «і», чим ускладнює відчуття коли як писати, бо на слух «і» може передаватись у написанні «η» (іта), «ι» (йота) та «υ» (іпсілон). Підказкою може бути знання романських мов, наприклад англійської. Там звук, що позначався η - «іта» чомусь стали передавати буквою «е» латинського алфавіту. У слов'янських мовах при прямому запозиченні слів зберегли грецьку вимову: Ісус (англ. Jesus), Михаїл (Michael), тощо. Слід зазначити, що коли грецькі слова приходять до нас через латину, то «е» вже залишається (τηλέφωνο - telephone - телефон). Сюди ж відносяться Αθήνα – англ. Athens. І тут постає питання як таки правильно писати: Афіни, Атени чи Атіни?

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтись (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

"Вщерт" і "вщент" - це не те ж саме

Professor Ponomariv | 2010-11-11, 14:34

Колись у слов'янських мовах існував звук, що його позначали літерою ѣ ("ять"). Згодом у різних мовах на його місці виникли інші звуки. У польській "a" - las, у білоруській і російській "е" з пом'якшенням попереднього приголосного - "лес", в українській "і" - ліс. Дожовтневий російській правопис зберігав традиційне написання літери ѣ, хоч вона позначала той самий звук, що й "е".

Українцям було легше, ніж росіянам, зорієнтуватися в російському правописі.

Наприклад, росіянин не знав, чому слово "село" треба писати через "е", а "сено" - через ѣ. Або чому слово "хлебать" писати через "е", а "хлев" через ѣ.

В українській мові маємо "село", але "сіно", "хлебтати", але "хлів" і "хліб".

Отже, тоді вже українці знали, де писати в російській мові ѣ.

1918-го року ѣ усунули з російського алфавіту, але інтелігенція чинила опір такому нововведенню. Олександр Блок писав: "Без "ятя" хлеб не пахнет хлебом".

Друкарі не хотіли складати тексти без "ятя". Тоді Ленін наказав морякам у Петрограді піти в друкарні й позабирати звідти всі "яті".

Вони позабирали та викинули їх у Неву.

Згодом росіяни звикли писати без "ятів".

А тепер про слова, близькі звучанням, але різні значенням, тобто, про пароніми. Їх часто сплутують і вживають один замість одного. Є в українській мові такі пароніми "ущент" - "вщент" і "ущерт" - "вщерт".

Прислівник "ущент" або "вщент" означає "остаточно", "до кінця", "без залишку".

Наприклад: "Привіт Болгарії, що пута вікові в священній боротьбі розбила вщент навіки" (Максим Рильський), "Його літак згорів ущент, лиш дим від літака" (Платон Воронько). "Ущерт" - "вщерт" - це "повністю", "до самого верху", "по самі вінця".

Наприклад: "Вода стояла сливе вщерт з кам'яними цямринами криниці" (Іван Нечуй-Левицький), "Мріє, не зрадь! Ти ж так довго лила свої чари в серце жадібне моє, сповнилось серце ущерт" (Леся Українка).

З огляду на це, дуже дивно чути в публічному мовленні вислови на кшталт: "Ущент заповнені зали" замість "Ущерт заповнені зали".

Радіослухач Олександр Поліщук просить пояснити, чому словники подають у родовому відмінку однини закінчення "мікрофона", але "телефону".

За правилом, одиничні поняття мають у родовому відмінку закінчення "а".

А в назвах явищ, процесів, установ, підприємств, закладів тощо - закінчення "у".

З огляду на це маємо "мікроскоп" - "мікроскопа", "мікрофільтр" - "мікрофільтра", "мікрофон" - "мікрофона".

Телефон" має два закінчення. Якщо йдеться про вид зв'язку, то "телефону", а коли маємо на увазі апарат, то "телефона".

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **07:54** Дата допису 17 November 2010, Ярослав Написав:

Щиро дякую за статтю!

То чи не свідчить ця історія про "ять" про те, що українська мова первинна відносно російської?

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Читати цей блог

[Дописи на блог за темами](#)[Архіви](#)[Категорії](#)[Останні дописувачі](#)

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Більшість імен прийшли в українську з інших мов

Professor Ponomariv | 2010-11-17, 11:51

Радіослухач Олег вважає ознакою (далі цитую) "пануючої в філології ідеї меншовартості української мови" те, що ми відтворюємо російські та білоруські християнські імена засобами української фонетики.

По-перше, не "пануючий", а "панівний".

По-друге, в філології аж ніяк не панує ідея меншовартості української мови. Таке висловлюють лише російські шовіністи.

Багато філологів і не філологів, українців і не українців сказали чимало добрих слів про українську мову.

Наведу висловлювання відомого російського поета Володимира Солоухіна. Коли в середині 60-х років минулого століття в Радянському Союзі заходилися зливати мови й нації, поет був один із тих, хто виступив проти цього. Він написав статтю в "Литературной газете" "Що нас споріднює", яку закінчив словами: "Да здравствует великий русский язык, но и да здравствует сладкопечная, ни с чем не сравнимая украинская мова!".

Повертаючись до питання про імена, то ім'я "Микола", як і білоруське "Мікалай", польське "Mikołaj", чеське, словацьке "Mikulaš", російське й болгарське "Николай", сербське "Никола", італійське "Nikolo", пов'язані такі з грецьким "Ніколаос", а не з гебрійським "Mikhael", як думає радіослухач.

Не завжди звукова схожість є ознакою етимологічної спорідненості. Скажімо, імена "Наталя" і "Натан" зовні дуже подібні. Але перше з них пов'язане з латинським "natalis" - "рідний", а друге походить від гебрійського "Nathan" - "Він (тобто, Бог) дав". Від "Mikhael" походить українське "Михайло", російське, болгарське, білоруське "Михаил", польське "Michał", чеське, словацьке "Michal", італійське "Mikele".

У кожній мові християнські імена зазнали фонетико-морфологічних видозмін, пристосовуючись до законів кожної мови.

Твердження Олега про те, що "більшість імен в Україні власного походження", звичайно, патріотичне, але воно не витримує критики.

З дохристиянських імен українського походження в нас лишилися "Людмила", "Світлана", "Володимир", "Всеволод", "Святослав" та інші на "-слав", кальковані з грецької "Богдан", "Богодар", "Віра", "Надія", "Любов" та деякі інші. Решта прийшла разом з християнством.

Джерелами їх є грецька, латинська та гебрійська, тобто давньоєврейська, мови. Імена грецького походження - "Олена", "Микола", "Олександр", "Олексій", "Андрій", "Катерина", "Галина", "Григорій" тощо.

Латинські - "Сергій", "Віктор", "Віталій", "Валентина", "Наталя".

Гебрійські "Михайло", "Данило", "Іван", "Ганна", "Марія", "Яків".

Скандинавські імена "Ігор", "Олег", "Ольга", "Оскольд" є дохристиянськими, але згодом були канонізовані церквою.

Дохристиянські українські імена, крім названих, залишилися в прізвищах: "Ждан", "Неждан", "Нечай", "Одинець", "Третяк", "Буян" тощо.

Коли Олег вважає, що майже всі імена в нас питомі українські, то хай пояснить, що означають на українському ґрунті, скажімо, імена "Олена", "Григорій", "Наталя", "Сергій", "Іван", "Марія", "Ольга".

Це важко, на відміну від імен семантично прозорих - "Людмила", "Світлана", "Святослав" та інших.

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Коментарі [Залиште допис](#) ▼

1. Час допису **22:37** Дата допису 20 November 2010, Ярослав Написав:

Пане професоре! Прошу Вашої допомоги у перекладі технічного терміну.

Як перекласти українською російський термін "установка осушки газа": "осушки", "осушення", "осушування"? Ми вже на роботі ламаємо списи :)

Схожа ситуація з "обробкою інформації" чи "обробленням інформації".

Наперед вдячний.

2. Час допису **20:06** Дата допису 21 November 2010, Олександр Написав:

Вітаю, шановний пане Олександр. Важлива ваша думка стосовно слова -досить- .

Я вважаю що в українській мові є слова достатньо, доволі, отож -досить- не годиться у цьому значенні. Наскільки мої відчуття відповідають істині?

Також хочу почути Вашу думку стосовно слова знаходитись. Чи доречно його на кожному кроці вживають у медіа у значенні перебувати, або розташовуватись.

Стосовно слова увійдуть. Завжди думав, що наголос на останньому складі, а нещодавно побачив у словнику увІйдуть. Це правильно?

Слово залишитися чи залишИтися - де наголос. Словник дає два. Мені здається органічніше звучить залишитися. Що Ви скажете?

Ще стосовно буде перебувати - перебуватиме. У більшості випадків я вживаю другий варіант у висловах, де є слово буде. Моя думка, що так більш по українськи. Що Ви думаєте.

Слово договір. Чи не краще скрізь говорити угода? Все таки договір є і в російській а угоди у росіян немає.

Ще стосовно потерпілих і постраждалих. Як все таки перекласти потерпевший?

Стосовно слова проходить у значенні відбудеться. Моя думка, що ПРОХОДИТЬ годиться тільки у прямому значенні, матч не проходить - відбувається триває. Що з цього приводу каже наука?

Дуже дякую за відповідь, оскільки все це потрібно для роботи

3. Час допису **19:48** Дата допису 23 November 2010, Сергій М. Написав:

Продовжуючи почату паном професором тему імен і прізвищ, хотів би звернути увагу на суперечливу передачу нашими ЗМІ іноземних прізвищ слов'янського походження на -ський. В україномовних текстах можна побачити, наприклад, Моніка Левінськи, Радек Сікорські, А.Кваснєвські і т.п. Такий правопис виглядає абсурдним: якщо це слова з близько спорідненої мови, то вони повинні відповідати правилам нашої граматики і писатись Левінська, Сікорський, Кваснєвський і змінюватись за родами і відмінками.

4. Час допису **19:52** Дата допису 23 November 2010, Сергій М. - продовження Написав:

Якщо ж їх вважати такими, що не повинні узгоджуватись з українською граматикою, то має бути Левінські, Сікорські, Кваснєвські (через -СКИ), тобто -СьКИ з м'яким знаком та И тут явно недоречне. Яка думка пана професора з цього приводу?

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтись (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)

Архіви

Останні 12 місяців
July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Про те, що псує фонетичне обличчя мови

Professor Ponomariv | 2010-11-24, 11:49

Радіослухач Євген не погоджується з тим, що російське прізвище "Голубев" потрібно писати "Голубев" українською мовою. На його думку, має бути "Голубев".

Шановний слухач може залишитися при своїй думці, але наявне в усіх українських правописах правило, за яким однокореневі прізвища близькоспоріднених мов відтворюються власними фонетичними засобами кожної мови, на мою думку, не потребує змін.

Твердження Євгена про те, що "...російські імена та прізвища слід писати за правилами російської мови", досить сумнівне. Бо чому тоді тільки російські, а не угорські, грецькі, китайські чи ще якісь?

Насамперед ми повинні дбати про дотримання вимог фонетики й вимови української мови. А написання на зразок "Сергей", "Владімір", "Александр", "Маріна" так засмічують і так псують фонетичне обличчя українського тексту, що він стає схожим на суржикові записи якихось жартівників.

Про фонетичне обличчя своїх мов дбають усі народи, які поважають себе. Литовці, наприклад, пишуть і кажуть "Александрас Пушкінас", латиші - "Александрс Пушкінс", греки шведського ботаніка й зоолога Ліннея називають "Ліннеос". Герой роману Гюґо "Знедолені" Жан Вальжан у греків - "Яніс Вальяніс". Таких прикладів можна навести багато. Це світова практика.

Відтворення російських та білоруських імен їхніми українськими фонетичними варіантами - давня традиція в нашій мові. І ламати її навряд чи варто. Якщо ми називаємо російського царя "Микола", а не "Ніколай", то це зовсім не означає, що ми починаємо вважати його за свого, як думає радіослухач Євген.

Коли Тарас Шевченко у вірші "Я не нездужаю, нівроку" писав "Добра не жди, не жди сподіваної волі -- вона заснула: цар Микола її приспав. А щоб збудить хиренну волю, треба миром, громадою обух сталить, та добре вигострить сокиру, та й заходиться вже будить", то це не означало, що наш поет уважав за свого Миколу Першого (Палкіна). Не означало й ім'я "Катерина", а не "Єкатеріна", що український народ мав за свою ту царицю, коли співав "Катерино, суча дочко, що ти наробила? Край веселий запорізький та й занастила".

Радіослухачка Олена суперечить сама собі, бо підтримує Євгена. Пише, що їй "...було б легше жити, якби її ім'я в закордонному паспорті записали "Гелен" або "Елені", як звучить грецький оригінал. А так доводиться пояснювати, що це те саме".

Кому і для чого це пояснювати? У закордонних паспортах відтворюють українську форму імені, і це не потребує жодних пояснень. А щодо імені "Олена", то київська княгиня Ольга, прийнявши християнство під час свого перебування в Константинополі в 957 році, ще до хрещення Руси, дістала ім'я "Олена". Саме в українській формі, а не в грецькій "Елені". І нікому нічого не пояснювала.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **06:23** Дата допису 25 November 2010, Андрій Написав:

У словнику Голоскевича легко віднаходимо такі російські прізвища як Ґаршин, Ґастев, Ґлінка, Ґолубев, Ґорький. А форма «Ґолубев» є вибуховою сумішшю, бо маємо українізоване «ґ», але при цьому відтворюємо російську фонетику в «бе». Українській адаптованій формі годилося б бути «Ґолубів», або «Ґолубев». Такі написання, як Серов, Белов чи Сергеев нічим не поступаються за суржикістістю Александрам, Серґеям і Марінам.

Поляки теж раніше полячили чужі імена, але все ж Єжи Вашингтон співіснує з Джорджем, а Ян Якуб Руссо — з Жаном Жаком. Але адаптувати ім'я сучасника для

них — дикість. Нам годилося б запозичити їхній досвід і зберігати національні ознаки іноземців, навіть якщо вони росіяни чи білоруси.

2. Час допису **11:55** Дата допису 25 November 2010, Олександр Написав:

Пане професоре!

Цікавить таке питання: за правилами, префікс грецького походження "ди-" перед голосними має переходити у "ді-". І дійсно, у словниках я не знайшов жодного слова, у якому б перед голосною вживали "ди-", а не "ді-": діуретик, діоксид, діетиламін, діалектрик, діамінодифеніл.

А як же тоді бути з "три-"? Адже якщо вважати, що це теж грецький префікс, то слід було б писати тріоксид, тріетил тощо. Проте у словнику слів на "трі-" небагато (тріангуляція, тріатлон, трієдр (також триєдр), тріада). Натомість більшість слів починаються з "три-": триоксид, триацетат, триорхідія. Чи не означає це, що в цих словах ми вживаємо "три-", а не "трі-" лише тому, що у нашій мові є числівник три, який має таке ж значення і "замінив" у більшості слів іншомовний аналог? І чому тоді залишаються слова з "трі-", які додають плутанини (наприклад, існує Федерація триатлону України, хоча на своєму сайті вони свій вид називають то три-, то тріатлоном)?

3. Час допису **12:36** Дата допису 25 November 2010, Євген Написав:

Гаразд, дякую за приклади з литовців і латишів — хороший аргумент. Не можу заспокоїтися: невже правильним буде написати «Пилип Киркоров»? (я вже не кажу про Філіпа Македонського).

4. Час допису **13:30** Дата допису 25 November 2010, Сергій Написав:

Доброго дня, професоре!

Дуже дякую за Ваші змістовні роботи з тлумачення української мови і за цю, зокрема.

Я НЕ є філологом, а тому звертаюся до Вас за допомогою. Нещодавно також багато думав з приводу імен та їх варіацій у різних мовах. Справа в тому, що працюю із іноземцями і, звісно, доводиться якось представлятися.

Наскільки я розумію моє ім'я записане у паспорті громадянина України. Його точний транслітерований варіант у закордонному паспорті. Тобто для іноземців мене звати Sergii (як записано, чому такі правила транслітерації імен при виписанні паспортів я не знаю), тобто якщо нашою, то Сергій. Тобто, якщо до мене буде звертатися, скажімо американець, то він мене буде називати Сергієм, а не Сержем, а Андрія Андрієм, а не Ендрю, хоча для них ці варіанти є ближчими. Просто мене, наприклад, називають вони іноді Сержем, але Андрія тільки Андрієм.

Зі своєї сторони у нас НЕ прийнято називати Майкла Мишком, та вони, думаю, спочатку цього і не зрозуміють...

Чи не могли б Ви більш детально розповісти про практику формування чужоземних імен у інших мовах (зокрема цікавлять народи Західної та Центральної Європи)?

У яких випадках дозволяється спотворювати ім'я (викладати його фонетичними засобами власної мови)?

Чи властиво це тільки для сусідніх народів чи і для дальніх також?

5. Час допису **13:40** Дата допису 25 November 2010, Сергій Написав:

В догонку до попереднього мого повідомлення.

У статті "Більшість імен прийшли в українську з інших мов" Ви пишете про спорідненість імен у різних мовах. Чи означає це, що словака Michal в Україні можна називати Мишком і навпаки?

Просто імена то мають один корінь, але цей корінь наскільки глибокий і звучання імен настільки різне, що по суті це просто слова, які починаються з однієї літери та тільки чимось схожі у звучанні. Якщо людина звикла, що її кличуть Michal, то ой як нескоро воно здогадається, що Михайло – це звертання до неї. Ми ж запам'ятовуємо як своє ім'я саме послідовність голосних та приголосних звуків, а не їхнє римське чи ще якесь значення (якщо воно іноземного походження і не є очевидним). Це як кличка у тварин – трішки змінив і вона вже не відгукнеться. То чому я маю відгукуватися на якесь Сергій?

Дякую за те, що даєте дізнатися більше...

6. Час допису **17:07** Дата допису 25 November 2010, Євгеній Написав:

Шановний пане професор!

Я також категорично не погоджуюсь з тим, що російське прізвище "Голубев" потрібно писати "Голубев" українською мовою. На мою думку, має бути "Голубев". Так, дійсно, наявне в усіх українських правописах правило, за яким однокореневі прізвища близькоспоріднених мов відтворюються власними ФОНЕТИЧНИМИ засобами кожної мови, підкреслюю, саме ФОНЕТИЧНИМИ і не лише близькоспоріднених, а й усіх взагалі.

Розберемо прізвище, що зазначено: Голубев (російське) – має українська мова звук відповідний російському «Г»? Так, його пишуть літерою «Г».

Всі інші звуки, також практично збігаються з відповідними звуками російської мови. Має вона й літери для передачі цих звуків.

Так у чому справа?

Я погоджуюсь із Вами, пан Євген погарячкував, стверджуючи, що "...російські імена та прізвища слід писати за правилами російської мови".

Треба було написати : "...російські імена та прізвища слід писати за правилами фонетики російської мови українськими літерами , якщо це можливо".»... Бо саме так ми робимо коли пишемо угорські (Ференц, а не Франц), грецькі (Константинос, а не Костянтин), китайські (тут треба писати окрему статтю) чи ще якісь!

Ви, справедливо, пишете : «Насамперед ми повинні дбати про дотримання вимог фонетики й вимови української мови». Хто ж проти?!

И тут же : « А написання на зразок "Сергій", "Владімір", "Александр", "Маріна" так засмічують і так псують фонетичне обличчя українського тексту, що він стає схожим на суржикові записи якихось жартівників». Ось тут я з Вами не погоджуюсь. Засмічують й псують фонетичне обличчя української мови, безкінечні «фкання», замість української вимови «в», «Саші», «Даші» й т.і., якщо це стосується саме українських імен.

Наступні приклади, що Вами наведено, не зовсім коректні. Литовці пишуть і кажуть "Александрас Пушкінас", латиші - "Александрс Пушкінс" тільки тому, що так пишуть усі іменники чоловічого роду в називному відмінку.

Греки шведського ботаніка й зоолога Ліннея називають "Ліннеос", тому що він писав своє шведське прізвище Carl Linné (що також не Лінней), латиною, як було прийнято у 18 сторіччі, Carl Linnaeus.

Що стосується героя романа Гюґо "Знедолені" Жан Вальжан у греків - "Яніс Вальянїс". Нічого з цього приводу сказати не можу, але ми також писали раніше, Фома Аквінський, замість Tommaso d'Aquino – Томмазо д'Аквіно. Але саме зараз, я, навмисно, полазив по грецьких часописах, й що я бачу: Ніко́ла Сарко́зі – Ніколя Саркозі, А́нґе́ла Ме́ркел – Ангела Меркель, Гю́ліа Тімо́сє́нко - Юлія Тімосенко (ну нема у греків «И» й «Ш», а сполука «Гюі» - Ю).

Королева Великої Британії – Єлизавета II (Елізабет II), також не дуже своя, але ж здавна прийнято саме імена монархів ПЕРЕКЛАДАТИ. До речі, не зрозуміло, чому іспанський монарх Хуан Карлос II, а не Іван Карл II ???

Стосовно княгині Ольги, яка прийнявши християнство під час свого перебування в Константинополі в 957 році, ще до хрещення Руси, дістала ім'я "Олена". Саме в українській формі, а не в грецькій "Елені". Так ось, мене звуть Євгеній, саме в російській формі, тому що я росіянин, народився саме у Росії, батьки мене саме так називали. Так чому ж я повинен доводити, що я не Євген?

7. Час допису **06:01** Дата допису 28 November 2010, Ярослав Написав:

Шановний пане професоре!

Прошу Вас поділитися своєю думкою щодо перекладу програмного забезпечення українською мовою.

Як правильно перекласти пункт меню, який відповідає за встановлення параметрів роботи програми: "Параметри", "Налаштування", "Настройки", "Вподобання", "Опції"? У росіян цей пункт називається переважно "Настройки".

Це питання, на мою думку, дуже важливе, адже ми щодня користуємось програмним забезпеченням, зокрема, і українізованим, але єдиного стандарту перекладу таких термінів, як "Settings", "Options", "Preferences" немає.

Наперед вдячний за відповідь.

8. Час допису **11:51** Дата допису 29 November 2010, Олександр Написав:

Слава Ісусу Христу!

Вельмишановний пане Пономарів.

Дозвольте поставити вам декілька питань. Вибачте, що звертаюся, через блог.

1) Чи є опубліковані українськими мовознавцями українські фонетичні таблиці для Міжнародного фонетичного алфавіту (International Phonetic Alphabet)? Якщо немає, коли вони будуть розроблені й надруковані в науковій літературі? Доводилося бачити таблиці для російської та польської мов. Де ж українська?

2) Підкажіть, будь ласка, як слід записувати українською графікою ці звуки: [si] [ei] [ji].

3) Чи є в українській мові графічні засоби для позначення довготи голосного [o:] чи [u:].

Дякую наперед за ваші відповіді. Без надії сподіваюсь.

9. Час допису **14:34** Дата допису 30 November 2010, Dmitriy Savchuk Написав:

Пане професор, будьласка покладіть кінець моім мукам зі словом "стірати"! Я знаю що є Український варіант "прати", але я не знаю і не вмію правильно використовувати його в різних формах, у теперішньому, у минулому чи то у майбутньому часі. Взагалі море людей навколо мене, його не вживають із за причини вживаючи слово "прати" при будові речення можна дуже заплутатися, і часто радше сказати "стірати" і не мучити себе. Щиро дякую наперед!

10. Час допису **15:57** Дата допису 4 December 2010, Сергій Написав:

Буваю в Україні спілкуюся з людьми. Обурив мене факт пов'язаний з наданням імен новонародженим дітям. Здається в Україні немає законів про надання імен, немає правил. А ось приклади. 1)Подружжя так званих "нових українців" має двох синів - старший Данііл, а молодший Даня. Батько стверджує що це різні імена. 2) зустрів в документах вписи - Сергій (а не Сергій), Ніколай (а не Микола), Леонід (а не Леонід).

Так от, мені здається що все залежить від вимог батьків і їх фінансових засобів. Все можна купити. Чи правильні ці вписи в свідоцтво - Даня а не Данило ітд. Такі імена засмічують мову а законів мабуть немає. В Польщі де я проживаю працівники відповідних органів дуже прискіпливо ставляться до цієї справи. Є банк даних і працівник який реєструє ім'я перевіряє існування імені і його правопис польською мовою. Чому в Україні такого немає?

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

Слова "природний" у літературній мові немає

Professor Ponomariv | 2010-12-06, 11:34

Одне із запитань, на яке хочу сьогодні відповісти, є про написання слів з великої й малої літери. Хочу зазначити, що в правописі дуже багато правил на цю тему, але там буває таке, що одне правило суперечить іншому, нема чіткої визначеності. Тому я вибрав найбезсумнівніші пункти, на яких і зупинюся.

З великої літери пишемо назви найвищих посад і почесних звань. Наприклад: "Президент України", "Герой України". Назви нижчих посад, звань, наукових ступенів - з малої літери: "декан", "директор", "міністр", "ректор", "член-кореспондент", "доктор наук" або "кандидат наук".

В офіційних документах назви послів, президентів академій тощо пишемо з великої літери: "Посол Латвійської республіки", "Президент Національної академії наук України".

У назвах установ, організацій, навчальних закладів з великої літери пишемо тільки перше слово: "Київський національний університет імені Тараса Шевченка", "Товариство охорони пам'яток історії та культури", "Київський будинок мод". У перелічених назвах, повторюю, з великої літери пишемо тільки перше слово. Астрономічні назви, незалежно від кількості складників, пишемо з великої літери: "Терези", "Козоріг", "Марс", "Чумацький Шлях", "Велика Ведмедиця". Слова "Земля", "Місяць", "Сонце" пишемо з великої літери, коли вони є астрономічними назвами. А коли "земля" є синонімом до слова "грунт", а "сонце" вживане як денне світило, - з малої. Наприклад: "Навколо Сонця обертається Земля зі своїм супутником Місяцем". Тут астрономічні назви "Земля", "Сонце" й "Місяць" пишемо з великої літери. Але "обробіток землі", "схід сонця", уривок із пісні "місяць на небі, зіроньки сяють", тут ці слова пишемо з малої.

У назвах країн та міжнародних організацій усі слова, крім службових, пишемо з великої літери: "Організація Об'єднаних Націй", "Рада Безпеки", "Європейський Банк Реконструкції та Розвитку", "Королівство Бельгія", "Держава Бахрейн", "Князівство Монако" тощо.

Наступне запитання: яка відмінність між словами "дружний" і "дружній"? "Дружний" - це "пов'язаний дружбою, взаємною прихильністю". Наприклад: "Народ у селі був дружний, роботязий" (Остап Вишня). Також "злагоджений", "погоджений". "Чуйне вухо однаково могло розібрати навіть кризь подвійні рами та товсті мури негучний, але дружний спів" (Юрій Смолич).

"Дружній" - "доброзичливий". "Сьогодні оце ввечері, здавалося мені, ви повернулись до давнього дружнього тону" (Леся Українка). Прислівники, утворені від цих прикметників, зберігають ті самі відтінки значення. "Кущі квітли, поля дружно зеленіли" (Михайло Коцюбинський), "Лисенку Миколі дружньо Римський-Корсаков поміг" (Павло Тичина).

Щодо пари слів "природний" і "природній", то слова "природний" у сучасній українській літературній мові нема. Отже, нема й прислівника "природньо". Є прикметник "природний" та похідний від нього прислівник "природно". Наприклад: "Холоднувата далечінь ще синьо імлілася, але все навколо вже прозорішало, окреслювалось, набирало природних довершених форм" (Олесь Гончар). "Цілоком природно звучать пісні сина коваля, який зріс серед сільської бідноти" (Максим Рильський).

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Ворopaєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Коментарі [Залиште допис](#) ▼

1. Час допису **21:59** Дата допису 7 December 2010, Андрій Написав:

Шановний професоре ! Поясніть тонку різницю між такими словами: умисний, зумисний, навмисний. Наперед вдячний.

2. Час допису **22:04** Дата допису 7 December 2010, Володимир Написав:

Шановний пане професоре! Порадьте книги з добрим поясненням синонімів.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п"є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

Дізнайтесь більше про архівування сторінок (англійською)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

Такий "правопис" нам накинули в 1933 році

Professor Ponomariv | 2010-12-08, 12:49

Радіослухач Ярослав запитує, чи не свідчить історія зі звуком, позначуванням літерою ґ, про первинність української мови стосовно до російської. Ми не повинні порівнювати українську мову тільки з російською. Адже є й інші слов'янські мови.

Звук, який на письмі позначали літерою ґ, у різних слов'янських мовах дав різні рефлекси. Наприклад, російська мова: "целый свет", українська: "цілий світ", польська: "cały świat", чеська: "celý svět", болгарська: "цял свят". Але в російській мові цей звук послідовно перейшов в "е" з пом'якшенням попереднього приголосного, в українській - послідовно в "і", у польській і чеській у різних позиціях він відтворюється по-різному. Наприклад, українська: "віра" - "вірити", російська: "вера" - "верить", польська: "wiara", але "wierzyć", чеська: "víra", але "věřit".

На підставі видозмін одного звука важко встановити первинність чи вторинність одних мов щодо інших.

Радіослухачка Олена пише: "Грецький звук θ передається за українським правописом через "ф", а інколи через "т". Чому така непослідовність?"

Навпаки, шановна радіослухачко, цей звук передається через "т", а інколи через "ф". Порівняймо: "акант", "антологія", "батискаф", "бібліотека", "гіацинт", "естетика", «етика», "етил", "лабіринт", "Лета", "літографія", "математика", "м'ята", "нафта", "синтез", "тема", "теологія", "термометр", "туя", "Тесей" і так далі.

Але є окремі слова, навіть однокореневі, в яких ми часом цей звук відтворюємо через "ф". "Ортогональний", "ортодоксальний", "ортопедичний", "ортофонічний", "патетика", але "орфоепічний", "пафос". Ані з філологією, ані зі здоровим глуздом це не має жодного зв'язку. Такий "правопис" нам накинули в 1933 році, коли боролися з так званим українським буржуазним націоналізмом. Класики нашої літератури завжди писали і пишуть: "етер" - не "ефір", "Атени" - не "Афіни", "Корінт", "корінтянин", а не "Корінф", "корінф'янин". Наприклад: "Пливе етер, струмує вітер, джерела б'ють нових поем" (Павло Тичина), "Ми скрізь були, нас вабив спів сирен, Сарматський степ і мармури Атен" (Микола Зеров), "Українських брам рясне гілля з вільготними акантами Корінту" (Микола Бажан).

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису [17:13](#) Дата допису 8 December 2010, Олег Написав:

Пане Професоре прошу вашої допомоги з такою цікавою "приставкою" в українській мові як "собі". Коли вживають "зроби собі", "з'їж собі"? Як це правильно розуміти і взагалі чи потрібно використовувати?

2. Час допису [08:30](#) Дата допису 9 December 2010, Олена Написав:

Пане професоре, допоможіть, будь ласка, розібратися! Чи це модні тенденції у мові, чи так треба, але колись у школі ми начебто вчили усіх, а не усіх, почесні, а не почесні, участі, а не участі. коли літера і наприкінці подібних слів стала літерою и? чи це я підзабула шкільні знання і помиляюся?

3. Час допису [09:00](#) Дата допису 15 December 2010, Марічка Написав:

Пане професоре, підкажіть різницю у вживанні розділових "і" та "та".

4. Час допису [13:36](#) Дата допису 20 December 2010, Олександр Написав:

Пане професоре, поясніть, будь ласка, значення слів "сім'я" і "родина". Що мають спільного, а що їх різнить між собою.

5. Час допису [13:50](#) Дата допису 7 January 2011, Олександр Написав:

Пане професоре! Прошу пояснити, як називати мешканців селища Широке- "широчани", "широківці", "широківчани"? Чи відрізняється їх назва від назви мешканців Широківського району?

6. Час допису [09:35](#) Дата допису 23 March 2011, Андрій Сторожко з Тернополя Написав:

Дякую шановному професору Пономаріву за такий актуальний проєкт з розвитку і порятунку української мови, яким є його блог, що особливо важливо в ці нелегкі часи для нашої мови. Також, хочу звернутися до пана професора прокоментувати в етері Бі-Бі-Сі неоднозначну ситуацію, що склалася з українським правописом. Я маю на увазі те, що як тільки українські філологи намагаються відновити правопис 20-х років, що зазнав згодом калічення радянськими мовознавцями з НКВС з метою наближення його до російського, то відразу в ЗМІ в Україні та і в російський ЗМІ піднімається шалена агресивна кампанія з дискредитації відновлення справжнього українського правопису. Хочу запитати: чи є ще десь у світі чи в історії подібні приклади, коли носії однієї мови диктують носіям іншої мови, яким в них має бути правопис? Адже було б природньо, коли росіяни та носії російської мови в Україні (а саме вони найагресивніше заперечують відновленню українського правопису) преїмалися б російським правописом, а ми, українці, носії української мови, займалися б відновленням української мови після сторіч її нищення. Це нагадує гіпотетичну ситуацію, якби, наприклад, шведи вказували фінам, яким у них має бути правопис, чи іспанці повчали б португальців, якою має бути португальська з метою максимального її наближення до іспанської. І чи не побоюєтесь Ви, що цей процес може зрештою завершитись двома правописами української мови, що будуть діяти паралельно та поборювати один одного, розколюючи українців, як це є в білоруській мові, де зараз вживаються два правописи: офіційний зросійщений і неофіційний? Дякую за Вашу реакцію на мій допис!

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)[« Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний »](#)[Увесь зміст блогу ▼](#)

Як відмінювати прізвища типу "Соловей" та "Кіт"?

Professor Ponomariv | 2010-12-23, 12:05

Вітаю вас! Ще раз про імена та прізвища.

Відповідаю радіослухачам Андрієві, Євгенові, Сергієві та іншим.

Питання про відтворення російських та білоруських прізвищ ми в наших бесідах порушували не раз. Я навів багато аргументів, погоджуючись із настановами всіх українських правописів.

Наведу ще деякі.

Росіяни наші прізвища типу "Герасимчук", "Глинський", "Глушенко", "Гришко", "Гмиря", де маємо фарингальний "г", пишуть зі своїм проривним "г": "Герасимчук", "Глинский", "Глушенко", "Гмыря", "Гришко". А ми їхні прізвища "Грибоедов", "Глинка", "Гаршин" відтворюємо зі своїм "г" "Грибоедов", "Глинка", "Гаршин".

Коли йдеться про відтворення власних імен, то маємо на увазі саме близькоспоріднені мови.

Скажімо, росіяни пишуть "Борис", а вимовляють "Барис".

Ми пишемо й кажемо "Борис", білоруси пишуть і кажуть "Барыс".

Сучасне ім'я грецького походження "Євген" росіяни вимовляють і пишуть "Евгений", білоруси - "Яўген", ми - "Євген".

Тобто, кожний народ вимовляє і пише це ім'я по-своєму.

Якщо це громадянин України, то він буде "Євген", незалежно від етнічного походження. Ідеться, повторюю, лише про близькоспоріднені мови.

Таке явище спостерігаємо і в інших близькоспоріднених мовах.

Колись по телебаченню показували бразильський серіал "Рабиня Ізаура". Та рабиня, крім португальської мови, володіла ще й французькою. І коли вона розмовляла з французькою акторкою, то остання її ім'я вимовляла по-французькому - "Ізор".

Тож нема нічого страшного, що російського співака ми називаємо "Пилип Кіркоров", а він же ще й (правда, невідомо, за які заслуги) має звання "Народний артист України". Проте ніхто не пропонує англійського "Майкла" називати "Михайлом" чи італійського "Джузеппе" "Йосипом". Зрештою, це питання розв'язане, і я прошу більше з ним до мене не звертатися.

Слухачі запитують, як потрібно відмінювати прізвища типу "Соловей" і "Кіт": "Солов'я" чи "Соловея", "Кота" чи "Кіта"?

У нині чинному правописі і в усіх попередніх є дуже добрий параграф 101: "Українські прізвища передаються на письмі за загальними нормами слів української мови".

Тобто, якщо свійська тварина, самець кішки - кіт у непрямих відмінках "кота", "котові" і так далі, то так само потрібно відмінювати й прізвище: "Михайло Кіт", "Михайла Кота", "Михайлові Коту" тощо. Якщо співочий птах соловей у непрямих відмінках має форми "солов'я", "солов'єві", "солов'єм", то й прізвище "Соловей" так само: "Леонід Соловей", "Леоніда Солов'я". Писати "Соловея" - це все одно, що прізвища типу "Гайдучок", "Козачок" у непрямих відмінках писати "Гайдучока", "Козачока" замість нормальних "Гайдучка", "Козачка", "Гайдучкові", "Козачкові" тощо.

[Закладка links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Ворopaєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі [Залиште допис ▼](#)

1. Час допису **10:00** Дата допису 24 December 2010, Євгеній Написав:

У російській мові нема літери, яка відображає український звук Г, як нема і самого звуку. Більшість русів, а не росіян, цей звук не можуть навіть вимовити. А в українців є й той, й той.

Адаптація ймен й прізвищ, можлива в розмові, але не на офіційному рівні.

Я не буду дуже сильно заперечувати, якщо хтось з американців назвуть мене в побуту Юджіном, або французський родич - Еженом.

И чому у той же Росії, ця проблема вирішується дуже просто. Я, коли був у

Сурґуті бачив декілька Олен й навіть Петра, у яких у паспорті було написано - Олена, Петро.

А в нас - я можу записати свою дитину Тодором , а от Фьодором - зась!
Рецидив колоніального мислення?!

Я, звичайно, не професор, але у даному випадку я з Вами категорично не погоджуюсь!

2. Час допису **03:58** Дата допису 27 December 2010, Олександр Написав:

Слава Ісусу Христу!

Вельмишановний пане Пономарів.

Дозвольте поставити вам декілька питань. Вибачте, що звертаюся, через блог.

1) Чи є опубліковані українськими мовознавцями українські фонетичні таблиці для Міжнародного фонетичного алфавіту (International Phonetic Alphabet)? Якщо немає, коли вони будуть розроблені й надруковані в науковій літературі? Доводилося бачити таблиці для російської та польської мов. Де ж українська?

2) Підкажіть, будь ласка, як слід записувати українською графікою ці звуки: [si] [ei] [ji].

3) Чи є в українській мові графічні засоби для позначення довготи голосного [o:] чи [u:].

Дякую наперед за ваші відповіді. Без надії сподіваюсь.

3. Час допису **15:55** Дата допису 29 December 2010, Володя, Львів Написав:

Трохи не до теми, але... У новинах сьогодні вжили слово "гомосексуалісти". Але з 1991 року гомосексуалізм - то не хвороба. Отже нема і гомосексуалістів. Слід говорити не про діагноз, а про ідентичність, тобто - гомосексуальність. А відтак слід говорити не "гомосексуалІСТ", а "гомосексуал". Дякую наперед за розуміння і толерантність.

4. Час допису **15:57** Дата допису 29 December 2010, Олександр Козленко Написав:

Запитання до професора Пономаріва:

Шановний пане професоре!

Я мешкаю в райцентрі Широке, мешканців якого називають по-різному: широчани, широківці, широківчани. Скажіть, будь ласка, як правильно називати мешканців Широкого, а також мешканців Широківського району?

З повагою Олександр Козленко

сmt Широке Дніпропетровської області

5. Час допису **00:16** Дата допису 2 January 2011, Роман Пришляк зі Львова Написав:

Вельмишановний пане професоре!

Скажіть, будьте ласкаві, а як же потрібно відмінювати прізвище "Чернець"?

Принагідно два прохання. Чи не могли б Ви публікувати тут (або будь-де, де Вам зручно) також Ваші виступи у програмі "Слово" на Першому каналі Українського радіо? Я, зокрема, дуже би хотів ще раз ознайомитися з порівняльним аналізом слів "хрестити" і "христити".

Також вдруге мушу попросити Вас довести до працівників радіо BBC правила відмінювання Вашого прізвища. Бо все так само ріжуть вухо "Мовне питання з професором Пономарівом" і "Блог професора Пономаріва".

Наперед дуже дякую!

З щирою повагою Роман

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)

Архіви

Останні 12 місяців
July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Раніше ніяких Альон не було

Professor Ponomariv | 2010-12-29, 15:49

Вітаю вас! Порада слухача Андрія "запозичити польський досвід" у відтворенні імен та прізвищ дуже слушна.

Ось що пише один із наших радіослухачів: "Здається, в Україні нема законів про надання імен. Наприклад, подружжя так званих нових українців має двох синів. Один Данііл, а другий – Даня. Батько стверджує, нібито це різні імена.

Зустрів у документах записи – "Сергей", "Ніколай", "Леонід". У Польщі, де я проживаю, працівники відповідних органів дуже прискіпливо ставляться до цієї справи. Є банк даних, і працівник, який реєструє ім'я, перевіряє існування імені та його правопис польською мовою. Чому в Україні такого нема?" – запитує радіослухач.

Справді, чому?

За радянських часів таким банком даних був словник Лариси Скрипник та Ніни Дзятківської "Власні імена людей", що витримав багато видань. У всіх загсах орієнтувалися на нього, незважаючи на примхи батьків. В офіційних документах записували тільки нормативні форми імен та прізвищ відповідно до фонетико-морфологічних законів української мови: "Сергій", "Микола", "Кирило", "Леонід", "Данило", "Віра", "Олена", "Катерина" тощо. Тоді нікому й на думку не спадало записати як офіційне ім'я "Альона", "Єкатеріна", "Вера", "Данііл", "Леонід" чи "Даня". Тепер записують будь-що, тому й маємо спотворення прізвищ на кшталт "Кіріченко", "Козицький", "Лісіцин" замість нормальних "Кириченко", "Козицький", "Лисицин" тощо. Думаю, коли в Україні буде справжній український президент, який відповідатиме принаймні трьом вимогам, що ставляться до лідера нації, – мати блискучу освіту, бути патріотом і володіти високими моральними якостями, – то такий президент мусить видати указ про приведення українських імен та прізвищ у відповідність до наших традицій та законів мови.

Радіослухач Олександр запитує про правопис греко-латинських префіксів "ди" та "три" в українській мові.

За так званим правилом дев'ятки пишемо в іншомовних словах після звуків "д", "ж", "з", "р", "с", "т", "ц", "ч", "ш" перед приголосними "и": "дилема", "жирафа", "зигота", "ринг", "система", "тип", "цитологія", "чинара", "шина". Після решти приголосних пишемо "і": "лірика", "міраж", "фільтр" тощо. За цим правилом і пишемо "діафрагма", "дієз", "діоксид". Так само мали б писати складник "трі": "тріод", "тріатлон" тощо. Але компонент "tri" (латинський і грецький) збігається з українським числівником "три". Тому й пишуть у багатьох випадках "и", а не "і": "триоксид", "триоксазин". Можливо, цей різнобіч варто було б усунути, уніфікувавши написання.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (RSS)

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (ATOM)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі

Залиште допис ▼

1. Час допису **17:45** Дата допису 4 January 2011, Євген, Харків Написав:

Гадаю, це сумне явище спотворення імен слід розглядати в одному руслі великодержавної русифікації і хохлацьких лінощів. Хоч і був довідник імен, але не було, мабуть, довідника прізвищ, от і ставали Миколаєнки Ніколаєнками, Омелянчуки Омелянчуками (мій колега), Бублики (мій дід) Бубліковими та ін., причому не з тієї причини, з якої Мина Мазайло став Мезенінім. У нас в Харкові палац спорту "Локомотив" має ім'я "Кірпи" (не тільки наше пиво назвали "півом", а й нашу кирпу "кірпоу"!)). Станція метро "імені Ващенко" (був тут такий партдіяч КПСС чоловічої статі). На Ворсклі був такий хутір чи село з божественною назвою БуймІрівка(!). Там ще за радянських часів з'явилась база відпочинку "БумЄровка", прости Господи! Там тепер СПА-курорт, хазяїн індус, йому, зрозуміло, байдуже, Беруля, чи Боруля, але й так само байдуже місцевим і заїжджим людям, що там працюють. Я там бував у справах і намагався вказати на це перекручення, але...Та

що там казати: Ви, пане Олександрє, правите наші зрусифіковані мізки, багато людей дуже вдячні Вам. Але подивімось правді у вічі: журналісти BBC читають Ваші блоги? Слухають Ваші виступи в їхніх же передачах? В словники заглядають? Якось я вів список явних мовних помилок на BBC, а потім кинув. От сьогодні: "цей закон вдарить по журналістаМ". І таке вживання давального відмінка замість місцевого з прийменником "по" на BBC не рідкість. "ВипАдок " теж буває, а "цілА", "цілИЙ" - це їхнє фірмове. "Переслідування ЛуценкО (не ЛуценкА) і Тимошенко"... Хто має вуха, почує, чи ні?

2. Час допису **15:40** Дата допису 8 January 2011, seka Написав:

Правильно! Повністю згоден з професором щодо імен! Ніяких "Альон", "Скатерін", "Вер", "Даніілов", "Леонідов"! Набагато милозвучніші для нас Джон, Мері, Брюс, Ганс і т.д.

3. Час допису **07:43** Дата допису 11 March 2011, ПЕТРО ЩУР Написав:

Аби не було ні Альонушек, ні Джонів – треба триматися, чи радше знову навертатися до своїх рідних, питома Українських імен! Див. Іменослов Галини Лозко lozko.front.ru/imenos.html

4. Час допису **14:04** Дата допису 12 March 2011, Kateryna Написав:

Шановний пане професоре, чому Ваш блог називається "...професора ПономарЕва", а не ".... професора ПономарІва"?

Дякую.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п"є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Як відмінювати дієслово "прати"

Professor Ponomariv | 2011-01-10, 8:20

Радіослухач Сергій просить пояснити, чи правильно написане його Ім'я Sergii у закордонному паспорті.

Не зовсім правильно. За ухвалою Кабінету міністрів України від 27 січня 2010 року "Український алфавіт латиницею", літера "г" передається латинською "h": "Holiuk", "Holub". Отже, має бути "Serhii", а не "Sergii". Через латинське "g" передаємо українське "г" : "Гергега". А в неофіційному спілкуванні, якщо ви не заперечуєте, іноземці можуть називати вас і "Сергієм", і "Сержем". Моє ім'я в закордонному паспорті записано "Oleksandr", але греки, коли я працюю з ними перекладачем, називають мене "АлЕксандрос", у кличному відмінку "АлЕксандре". Нічого поганого в цьому немає.

Радіослухач запитує про фонетичні таблиці для міжнародного фонетичного алфавіту. 27 січня 2010 року Кабінет міністрів України затвердив офіційну транслітерацію українського алфавіту латиницею. Це було надруковано в "Українському порталі", де ви й зможете ознайомитися зі змістом цієї ухвали.

Дмитро Савчук запитує, як відмінювати дієслово "прати".

Відмінюємо його так: теперішній час - "я перу", "ти переш", "він пере", "ми перемо", "ви перете", "вони перуть"; минулий час - "я, ти, він прав", "вона прала", "ми, ви, вони прали"; майбутній час - "я пратиму" або "буду прати", "ти пратимеш" або "будеш прати", "він пратиме" або "буде прати", "ми пратимемо" або "будемо прати", "ви пратимете" або "будете прати", "вони пратимуть" або "будуть прати". Наказовий спосіб: "пери - перить". Префіксальні форми: "випрати", "перепрати". Дієприкметник: "випраний".

Радіослухач Ярослав радиться щодо перекладу програмового забезпечення українською мовою.

Відповідниками англійського "setting" є "налаштування", "нагадування", "option" - "вибір", "елемент вибору", "опція", "preferens" - "перевага", "преференція". Російський термін "обработка информации" раджу перекладати "опрацювання інформації". З варіантів, які ви наводите, "осушка", "осушення", "осушування" треба зупинитися на таких: "сушіння", "осушення".

Закладка links.i.ua | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі [Залиште допис](#) ▼

1. Час допису [10:24](#) Дата допису 10 January 2011, Євген Написав:

Пане професоре! Як ви ставитеся до запозичених слів, особливо до англіцизмів, які останніми роками заповнили українську мову настільки, що ми ледь не назавжди втратили нагоду запровадити свої відповідники таким словам як, наприклад, «офіс», «комп'ютер», «відеокамера» і безлічі іншим? Йдеться не лише про те, що ми вчасно не дали природніші назви новим речам і поняттям (які з огляду на нашу відсталість були винайдені носіями інших мов), а й поступово вимиваємо з мови українські слова на користь іноземних. Чи вважаєте ви ці процеси корисними, чи принаймні об'єктивними і нешкідливими, чи все таки варто боротися за збереження питомо українських слів у нашій мові і перекладати «preferences» як «вподобання», а «information» як «відомості» чи «дані» (де пасує, звичайно).

2. Час допису [15:08](#) Дата допису 10 January 2011, Назаренко, Кривий Ріг Написав:

В часи детерміновані викладачі академічні рекомендували: "Не знаєш, як правильно сказати- послухай диктора радіо або телебачення". Тепер чуєш на різних каналах різні версії: директорка, директорша, директриса, прем'єрка (пионер-всем ребятам

пример...) У нас були гості з Росії, і коли по ящику жінку-мера назвали "мериня" - було питання " Это что, стерилизованная лошадь?" Ви запустили в ЕТЕР -майорша- (та нема такого в жодному статуті). Пан професор Пономарьов, а як правильно?

3. Час допису **16:20** Дата допису 10 January 2011, Такаші Написав:

Перепрошую, пане редакторе, мабуть пан професор мав на увазі, не «Serhii», а «Serhiy».

4. Час допису **22:18** Дата допису 17 January 2011, Віталій Написав:

Вибачте, що пишу прямо сюди, але я не знайшов інших способів, де можна було б поставити Вам запитання. Як правильно "гумка" чи "ґумка". Маю на увазі те, чи зтирають написане, скажімо, олівцем. Заздалегідь дякую.

5. Час допису **11:03** Дата допису 9 February 2011, Тетяна З Написав:

Шановний, Пане Професоре!!!

Мене дуже цікавить питання, як слід вживати, "Берестейський договір" чи "Брестський договір"? Чи є між словами "берестейський" і "брестський" різниця?

Дуже дякую за увагу!!!

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

Про різницю між сполучниками "І", "Й", "ТА"

Professor Ponomariv | 2011-01-19, 12:54

Вітаю вас! Дякую за добрі побажання з нагоди Нового року та Різдва Христового! Я так само зичу всім щастя, здоров'я в Новому році та веселих Різдвяних свят. Радіослухач Олександр запитує, чи є українські фонетичні таблиці для Міжнародного фонетичного алфавіту.

Наприкінці 2010 року у видавництві "Нова книга", місто Вінниця, вийшов великий двотомний Англійсько-українсько-англійський словник Ольги Кочерги та Євгена Мейнаровича. У першому томі цього словника є Транскрипційна система словника, а також посилання на Транскрипційну систему для англійсько-українських словників Василя Старка, опубліковану в Лексикографічному бюлетені, випуск 11, Київ, 2005 рік, сторінки 14-17.

Радіослухач Олег запитує, чи правильні конструкції типу "зроби собі", "з'їж собі". Чи потрібно тут використовувати приставку "собі"?

Передусім хочу зауважити, що у таких словосполучках "собі" не приставка, як думає радіослухач, а частка, вживана при присудках, яка показує, що дія відбувається незалежно ні від кого, ні від чого. Наприклад: "(Закохані) стануть собі, обіймуться - співа соловейко; послухають, розійдуться, - обоє раденькі" (Тарас Шевченко). Уживана ця словосполучка також у висловах "знай собі" - "незважаючи ні на що": "На холоді сердечна мати Під тином знай собі сидить" (Тарас Шевченко). "Нічого собі" - "добре, непогано": "Нічого собі хазяїн Микола вдався" (Борис Грінченко).

Олена запитує, чому деякі мовці кажуть "усих" замість "усіх".

"Усих" - це діалектний варіант.

Літературна форма родового і знахідного відмінка множини іменника "увесь" - "усіх". Радіослухачка Марічка просить пояснити відмінність між сполучниками "і", "й", "та". Ці сполучники мають спільну функцію - єднальну, приєднувальну. Вони приєднують слова і речення. Наприклад: "Оріся крутнулася і побігла по ріллі" (Григорій Тютюнник). "Василь не лінувався, хазяйнував, і Ганна не любила празникувати в будень" (Іван Нечуй-Левицький). У цій функції сполучник "і" має фонетичний варіант "й" після голосного: "Тристан блукав по лісі, ловив зелений шум, хотів йому віддати своє кохання й сум" (Леся Українка). "А ворон спускається все нижче та нижче" (Михайло Коцюбинський). "Сичі в гаю перекликались та ясен раз у раз скрипів" (Тарас Шевченко). "Театр опери та балету", "Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології". Відмінність між сполучниками полягає в тому, що "та" не може бути повторюваним при перелікові: "Місяць пливе оглядять і небо, і зорі, і землю, і море" (Тарас Шевченко). "Та" на відміну від "і" виконує ще й протиставну функцію. "Світить місяць у віконце, та в очах темніє" (Петро Гулак-Артемівський); "Хоч ізійшлися і раненько, та пан Еней наш опізнивсь" (Іван Котляревський).

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **13:37** Дата допису 19 January 2011, Олександр Написав:

Слава Ісусу Христу!

Пане Олександр Пономарів, красно дякую за Ваші змістовні відповіді.

Дозвольте задати ще одне питання. Про запис іншомовних слів із українськими м'якими шиплячими Ш, Ч, ДЖ.

Чи можна писати українською мовою іноземні власні, географічні та загальні назви, використовуючи такі буквособолучення як:

ШІ-ШЯ-ШЮ-ШЬО
ЧІ-ЧЯ-ЧЮ-ЧЬО
ДЖІ-ДЖЯ-ДЖЮ-ДЖЬО

Український правопис (параграф 90) ніби забороняє такі транскрибування. Але в українській японознавчій та китаєзнавчій літературі я неодноразово бачив їх, як наприкінці слів, так і перед приголосними: наприклад Мейджі, Фуджісан, Шідзуока, Жіньянь, Джьошін, тощо. Подібний запис - помилка чи ні? Можна писати так чи ні?

Уклінно прошу розтлумачити, що до чого. Дякую!

2. Час допису [14:07](#) Дата допису 19 January 2011, Роман Написав:

Пане професоре, перш за все дякую за Ваш блог, який читаю регулярно.

Запитання щодо еквівалентності сполучників: мені здається, що в таких реченнях, як Ваші перші 2 приклади, сполучник "і" не можна замінити сполучником "та":

"Оріся крутнулася ТА побігла по ріллі"

"Василь не лінувався, хазяйнував, ТА Ганна не любила празникувати в будень"

Мені звучить дико. Чи я помиляюся? А якщо не помиляюся, то як це обґрунтувати? Дякую.

3. Час допису [18:48](#) Дата допису 21 January 2011, Борис Запоріжжя Написав:

Шановний Олександр Даниловичу!

Дякую за Ваші цікаві розповіді про мову! Часто Ви мені нагадуєте бувалих січовиків, які, з часом, сідали на хуторах, "ростили бджолу і кохалися в бджолах". Так само щиро і з насолодою Ви кохаєтеся в словах. Дай Бог!

Звертаюся до Вас із проханням пояснити правила вживання "із" і "зі" перед шиплячими приголосними звуками. Мелодійність вимови передбачає чергування голосних і приголосних звуків. Гарно звучить "зі" перед подвійним приголосним: "зі стріхи", "зі знаком плюс", "зі щавелю".

Але приємно чути і вимовляти "зі" навіть перед одним шиплячим: "зняв разом зі шаром (чогось)", "зі серцем, сповненим добротою", "зі шумом увірвався (кудись)", "зі соромом зізнався" і подібні.

Нещодавно в SMS дуже хотілося написати: "Вітаю зі Сином!" (новонароджений), бо від варіанту: "з Сином" аж закатися почав.

Якщо існують певні правила чи рекомендації - з увагою вислухаю, щоб не займатися новотворенням.

Дякую за Ваш час! -Борис-

4. Час допису [19:59](#) Дата допису 21 January 2011, Svitlana Написав:

Шановний пане професоре!

Ось випадково на сторінці Донецько-Харківського екзархату Української Греко-Католицької Церкви(www.ugcc.dp.ua) прочитала заголовок: "Владику Степана (Меньок) урочисто вітали з іменинами". На мою думку, це - помилка. Чи потрібно відмінити прізвище Меньок і чи не правильніше було б написати: "Владику Степана (Менька) урочисто вітали з іменинами"?

Скажіть, будь-ласка, як правильно?!

Спасибі Вам,

Світлана.

5. Час допису [09:08](#) Дата допису 23 January 2011, Галина Написав:

Добрий день, чи відмінюється прізвище Діка, якщо власником даного прізвища є жінка? Дякую.

6. Час допису [17:41](#) Дата допису 23 January 2011, Богдан Написав:

Пане професоре, дуже дякую за Ваші дописи і Вашу передачу мовне питання. Ваші поради завжди стають у пригоді. Ще хочу запитати: я чув, що у Кіровограді, Дніпропетровську, Запоріжжі, Донецьку, деяких інших містах поширений степовий діалект української мови, яка його особливість і чи говорять зараз на цьому діалекті? Чи це часом не українсько-російський суржик? Дякую.

7. Час допису [17:44](#) Дата допису 23 January 2011, Богдан Написав:

Пане професоре, дуже дякую за Ваші дописи і Вашу передачу мовне питання. Ваші поради завжди стають у пригоді. Ще хочу запитати: я чув, що у Кіровограді, Дніпропетровську, Запоріжжі, Донецьку, деяких інших містах поширений степовий

діалект української мови, яка його особливості і чи говорять зараз на цьому діалекті? Чи це часом не українсько-російський суржик? Дякую.

8. Час допису **21:23** Дата допису 24 January 2011, Анатолій Сахнік Написав:

Пане Пономарів, дякую за вашу працю!

У одному з нещодавніх випусків "Радіожурналу «Слово»" розповідали, що прийменник "та" позначає другорядність у переліку. Наприклад, у вітальню зайшов князь та його радник (та хто він такий в порівнянні з вельможею!). Але тут-ось виходить не так, і приклади настільки ж переконливі. Де ж істина?

P.S.: Прізвище в мене саме з суфіксом -ік, і нічого з цим не вдію. Мабуть, пішло з якогось поліського діалекту.

9. Час допису **08:35** Дата допису 26 January 2011, Андрій Написав:

Доброго дня!

Пане Олександр, маю таке запитання. В колі друзів виникла дискусія щодо слова "філіжанка" (власне дискусія щодо етимології цього слова) - чи є це слово питомо українське чи запозичене з якоїсь іншої (напр. польської чи французької) мови.

Буду вдячний за відповідь!

10. Час допису **19:44** Дата допису 31 January 2011, Максим Написав:

Шановний пане професоре!

Прочитавши оце повідомлення Бі-Бі-Сі:

https://www.bbc.co.uk/ukrainian/news/2011/01/110128_french_gay_im.shtml, замислився. Знаю, що представники ЛГБТ-організацій протестують проти використання слова "гомосексуаліст", вказуючи, що суфікс "-іст" та "-ізм" вказують або на систему ідеологічних переконань, або на медичний діагноз. Оскільки потяг до представників своєї статі вже давно забрано із міжнародної класифікації хвороб і визнано однією з форм людської сексуальності, вони пропонують використовувати слова "гомосексуал" і "гомосексуальність". Як можна оцінити таку пропозицію з точки зору науки про мову?

І там само: ЛГБТ-організації віддають перевагу (українською) слову "лесбійки" перед "лесбіянками". Чим відрізняються ці слова?

Дякую!

11. Час допису **08:59** Дата допису 25 February 2011, Лариса Написав:

Шановний, пане професору! Як правильно підписувати документ: Вчений секретар або Учений секретар? Чи є з цього приводу якісь роз'яснення? 10 років тому я сама працювала вченим секретарем академічного інституту, а зараз на іншій роботі мені зробили зауваження, що треба підписувати "Учений секретар". Дякую

12. Час допису **18:01** Дата допису 19 March 2011, Ірина Написав:

Шановний Олександр Даниловичу!

В електронному виданні "Словники України" – 3.0 прізвище Воробей відмінюється як Воробєя (Р.В.), Воробєю (Д.В.), а прізвище Соловей – Солов'я (Р.в.), Солов'ю(Д.в.).

Як правильно відмінюється прізвище Воробей? Яких правил необхідно дотримуватися при відмінюванні прізвищ такого типу?

І наостанок ще одне запитання. В українському правописі прізвище Дебідь відмінюється як Лебедю, Лебеда, у той час як в електронному виданні "Словники України" – 3.0 – Лебідю, Лебідя. Як все ж таки правильно, де істина?

Буду дуже вдячна за відповідь!

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)

Архіви

Останні 12 місяців
July 2011 (1)

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Щасливі дні моєї юности

Professor Ponomariv | 2011-02-04, 14:09

За українським правописом 1928 року іменники четвертої відміни жіночого роду, що закінчуються на два приголосних: "радість", "сміливість", "юність", "смерть", "чверть", у родовому відмінку однини мають закінчення "и", у давальному і місцевому - "і". Наприклад: "Щасливі дні моєї юности", але "В юності і дні видаються довші, і небо ясніше, і сонце яскравіше".

Крім іменників названого типу, закінчення "и" в родовому відмінку мають слова "кров", "любов", "осінь", "сіль", "Русь", "Білорусь". Коли ближчі і дальші родичі казали, що українська мова - це не мова, а діалект, Іван Франко тоді написав вірш, у якому є така строфа: "Діалект, а ми його надишем

Міццю духа і огнем любови

І нестертий слід його запишем

Самостійно між культурні мови.

Що спільного і відмінного мають іменники "сім'я" і "родина", - запитує радіослухач Олександр.

Ці слова мають спільне значення: "група людей, що складається з чоловіка, жінки, дітей та інших близьких родичів, які живуть разом", а також "група тварин із самця, самиці та малят".

Наприклад: "Чумак народився в селянській родині десь на Чернігівщині" (Василь Еллан), "Тут біля хати уся моя сім'я: бабуся, мама й тато, два братики та я" (Наталя Забіла). Обидва слова вживані і в переносному значенні: "група людей, пов'язаних дружбою, спільними інтересами". "Мені вони - брати, вони - родина, близька душі моєї" (Леся Українка), "Шумить учнівська сім'я" (Володимир Сосюра).

"Родина" (не "сім'я"), крім того, має такі значення: біологічне "група кількох родів тварин або рослин, схожих будовою та близьких походженням". Наприклад, "Білки й ховрахи утворюють родину білячих" (з підручника), "Родина пальмових - одна з найчисленніших. Вона налічує понад 1700 видів" (журнал "Хлібороб України"). Радіослухач Андрій просить пояснити значення слів "умисний", "зумисний", "навмисний". Перелічені прикметники мають те саме значення - "зроблений з певним наміром, свідомо". Відрізняються частотою вживання. Найчастіше використовуване слово "навмисний". Рідше - "умисний", ще рідше - "зумисний". Так само характеризуються з погляду частотності утворені від них прислівники "навмисне - навмисно", "умисне - умисно", "зумисне - зумисно".

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **17:54** Дата допису 6 February 2011, Ярослав Січинський Написав:

Шановний Пане Професоре!

Ваша "сторінка" є надзвичайна ! Стільки можна навчитися ! Читаю чи слухаю цілий час !

З повагою,

Ярослав Січинський

2. Час допису **22:45** Дата допису 6 February 2011, Ярослав Січинський Написав:

Шановний Пане Професоре !

Маю проблему з висилкою - лише щось більше напишу - то кажуть :

неперейшло - пробую всяким способом - пробую знова. Я.С.

3. Час допису **08:40** Дата допису 9 February 2011, ірина Написав:

diakyu vam za vash blog!

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п"є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Звідки беруться Ґалафастови?

Professor Ponomariv | 2011-02-10, 14:21

Радіослухач Володимир просить поради, в яких книжках можна знайти добре пояснення синонімів. Не можу сказати, що найкраще, але найповніше з цього погляду видання - "Словник синонімів української мови" у двох томах (Київ, "Наукова думка", 2000).

Можна знайти синоніми також у перекладних словниках. Наприклад, у Російсько-українському словнику: "вертикальный" - "вертикальний", "прямолинейный" - "прямолинійний", "горизонтальный" - "горизонтальний", "поземный" - "поземний", "горизонт" - "горизонт", "обрій" - "крайнебо", "небокрай", "небосхил", "видноколо", "виднокруг", "круговид", "кругогляд", "овид" тощо.

Львів'янин Роман Пришляк запитує, як відмінювати прізвище "Чернець".

Це той рідкісний випадок, коли прізвища й апелятиви відмінюємо по-різному.

Якщо, наприклад, "швець" - "майстер із пошиття й лагодження взуття", то відмінюємо так: швець, шевця, шевцеві, шевця, шевцем, на шевцеві, кличний відмінок - шевче. А прізвище "Швець" - Швеця, Швецеві, Швецем і так далі.

Так само "чернець". Коли це синонім до слова "монах", відмінюємо: ченця, ченцеві, ченця, ченцем, на ченцеві, кличний відмінок - ченче. А прізвище "Чернець" - Чернеця, Чернецеві і так далі.

Спотворення прізвищ та переписування їх на російський манер, про яке пише пан Євген із Харкова, набрало розмірів стихійного лиха, на жаль, уже в незалежній Україні.

Ви, Євгене, наводите тільки давні приклади - "Ніколаєнко", "Омельячук", "Кірта" замість нормальних "Миколаєнко", "Омельячук", "Кирпа". Цей список можна вести далі: "Козицький", "Кіріченко", "Алексєєнко", "Белоконь", "Волік" замість "Козицький", "Кириченко", "Олексієнко", "Білокінь", "Волик" тощо. Винні в цьому не тільки ті, хто пише так у документах, а й носії таких прізвищ, які, наслідуючи героя комедії "За двома зайцями" Голохвостого, що запевняв, ніби його прізвище Ґалафастов, з гордістю кажуть, що в них так записано в паспорті.

Якось мені довелося брати участь в обговоренні перекладу однієї наукової праці, редактором якої була пані на прізвище Стадніченко. Я зауважив, що в прізвищі помилково написано "і" замість "и". Пані відповіла, що вони насправді всі були Стадніченками, а нещодавно її син одержав паспорт, де написано "Стадніченко". Через це вона, аби мати однакове з сином прізвище, пішла до паспортного столу і поміняла своє прізвище "Стадніченко" на "Стадніченко". Мені здається, що це клінічний випадок. За нормальних умов потрібно було зробити навпаки.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **13:09** Дата допису 1 March 2011, Роман Пришляк зі Львова Написав:

Вельмишановний пане професоре, щиро дякую за відповідь!

Якщо Ваша ласка, попрошу відповісти на ще одне запитання: чи властиві українській мові слова "скоро" і "мужчина"?

З великою повагою і найкращими побажаннями

Роман Пришляк зі Львова

Читати цей блог

[Дописи на блог за темами](#)[Архіви](#)[Категорії](#)[Останні дописувачі](#)

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

У слові "читач" обидва "ч" - тверді

Professor Ponomariv | 2011-02-18, 13:34

Вітаю вас, шановні радіослухачі, і постараюся відповісти на ваші запитання. Запитують: як записувати українськими літерами м'які шиплячі іншомовних слів? Почнемо з того, що в українській мові немає м'яких шиплячих, є тільки пом'якшені. Пом'якшені вони бувають у позиції перед "і", а також подовжені шиплячі перед "я", "ю". Наприклад: "Запоріжжя", "підніжжя", "піддашся", "ніччю", "річчю". Або інші приклади. У слові "читач" тверді обидва "ч", у слові "читачі" другий пом'якшений. Так само "вірш - вірші". "Бджола" - твердий "дж", "бджілка" - пом'якшений. Тож написання на кшталт "Меджі", "Фуджісан" - закономірні. А ось написання "Джошин" неприпустиме, потрібно - "Джошин" без м'якого знака. Радіослухач Роман пише, що в реченнях "Орися крутнулася та побігла по ріллі" і "Василь не лінувався, хазяйнував, та Ганна не любила празникувати в будень" сполучник "та" звучить дико.

А я й не пропонував тут писати "та". У прикладах, наведених із творів Григорія Тютюнника та Івана Нечуя-Левицького в цих реченнях стоїть сполучник "і". У сполучника "і" є фонетичний варіант "й". Спільна функція цих сполучників - єднальна, приєднувальна. Тут вони цілком рівноправні. Наприклад: "Тут біля хати уся моя сім'я: бабуса, мама й тато, два братики та я" (Наталя Забіла).

Тому думка, яку почув радіослухач Сахник, нібито "та" означає другорядність у переліку, не відповідає дійсності. Сполучник "та" широко вживаний в офіційних назвах: "Театр опери та балету", "Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології", банк "Фінанси та кредит". Але "та" не може бути повторюваним у зіставлюваних конструкціях. Наприклад: "І день іде, і ніч іде, і голову схопивши в руки, дивуюся, чому не йде апостол правди і науки" (Тарас Шевченко).

Тут не можна було написати: "та день іде, та ніч іде" і так далі. Крім єднальної, сполучник "та" виконує ще й протиставну функцію: "Хоч ізійшлися і раненько, та пан Еней наш опізнивсь" (Іван Котляревський).

Прізвище "Сахник", хоч воно, може, й польського походження, як думає його носій, потрібно писати з "и" після "н". Так, як пишемо "Коперник", "Ботвинник" тощо

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

- [Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)
- [Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі [Залиште допис](#) ▼

1. Час допису **16:07** Дата допису 18 February 2011, Євген Написав:

Пане професоре, дайте, будь ласка, відповідь на моє запитання від 10 січня про ваше ставлення до запозичених слів і де, приблизно, міра того, наскільки треба від них захищати мову (якщо потрібно взагалі). Дякую!

2. Час допису **02:57** Дата допису 19 February 2011, Семен Доля Написав:

Шановний пане професоре,
Чудова Ваша рубрика, безмежно вдячний. Проте українська служба BBC користується такою мовою, що в жодні ворота не лізе.
Діяспора завжди вирізнялась тим, що не вживала сов'єтизованої на московський манер української мови. Проаналізуйте, прошу, будь-яку статтю укр. сторінки BBC і виправте численні помилки, недолугі висловлювання. Є на BBC досить непогані журналісти, але з мовою усім тяжко. Може дайте їм вправи якісь робити, бо самотужки вчитись не вміють. Може й читачам буде цікаво робити вправи?
Відповіді можна помістити за кілька днів по тому.

3. Час допису [15:43](#) Дата допису 21 February 2011, Семен Доля Написав:

Пане професоре,

Прошу пояснити, як відмінити Лондон, Париж. Укр. служба BBC є в Лондоні, їм би належалося знати, як правильно написати назву рубрики "Добрий вечір з Лондона". Бездумна калька з російської.

4. Час допису [16:35](#) Дата допису 21 February 2011, [Богдан Цюпин](#) Написав:

Шановний пане Доля, пропоную вашій увазі витяг з правил українського правопису, що стосується вашого питання про відмінювання слова Лондон:

"...Закінчення -а, -я мають іменники чоловічого роду, що означають:

загальні і власні назви людей та населених пунктів: заступника, акціонера, спортсмена, підприємця, промовця, Івана, Руслана, Львова, Києва, Харкова, Ужгорода, Ярославля, Тернополя, Севастополя, Марселя;"

Отже згідно з цим правилом - Добрий вечір з Лондона.

5. Час допису [23:24](#) Дата допису 22 February 2011, Семен Доля Написав:

"...у правописному словнику Г.Голоскевича (1929) зустрічаємо написання Лембергу, Ленінграду..." Правопис 1928 р. радив уживати закінчення -у в родовому відмінку назв міст: Берліну, Лондону, Парижу, Риму, Нью-Йорку, Херсону тощо. Виняток складала місто з суфіксальним -ів а також такі міста, як Остер, Житомир, Кам'янець, Перемишль, Відень, які зберігали в родовому відмінку закінчення -а: Харків - Харкова, Чернігів - Чернігова тощо.

6. Час допису [23:33](#) Дата допису 22 February 2011, Семен Доля Написав:

Якби ви вчилися так, як треба,
То й мудрість би була своя.

7. Час допису [02:07](#) Дата допису 23 February 2011, Семен Доля Написав:

Пане Цюпин,

Свіжесенька перла з Лондона: "Землетрус МАГНІТУДОЮ 6,3 бали за шкалою Ріхтера..." Яким витягом з правил "українського" правопису можете пояснити таку красу?

8. Час допису [02:09](#) Дата допису 23 February 2011, Семен Доля Написав:

"Education has produced a vast population able to read but unable to distinguish what is worth reading." G. M. Trevelyan

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п"є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Суржик - це хвороба, від якої треба лікуватись

Professor Ponomariv | 2011-03-02, 8:11

Радіослухач Богдан прочитав в одному виданні, що на Кіровоградщині, Дніпропетровщині, Запоріжжі й на Донеччині поширений, як він пише, степовий діалект української мови. Чи це часом не російсько-український суржик? – запитує радіослухач. Суржик – це неконтрольована суміш з українських та російських слів. Його називають хворобою мови, тож від хвороби мусимо лікуватись.

А говірки зазначених областей є частиною найбільшого з трьох наріч української загальнонародної мови – південно-східного. Частиною цього наріччя є середньонаддніпрянський говір, на основі якого виникла сучасна літературна українська мова.

Слобожанський говір поширений у південно-східних районах Сумської області, на Харківщині, в північних районах Луганської області.

Степовий говір – це південні райони Кіровоградщини, Дніпропетровщини, Миколаївщини та Одещини. А також це Запоріжжя, Донеччина й Херсонщина. Відрізняється цей говір від літературної мови кількома рисами. Зокрема, в дієсловах не відбувається чергування "д", "т", "з", "с" з "дж", "ч", "ж", "ш". Тобто, кажуть не "сиджу", а "сидю", не "кручу", а "крутю", не "вожу", а "возю" і не "ношу", а "носю". Третя особа дієслів другої дієвідміни закінчується не на "ить", а на "е": "робе", "носе", "ходе" при літературних формах "робить", "носить", "ходить". Прислівник "де" використовують замість "куди": "Де ти йдеш?" замість "Куди ти йдеш?".

Отже, степовий говір – це не суржик, а одне з територіальних відгалужень загальнонародної української мови.

Андрія цікавить етимологія слова "філіжанка". "Філіжанка" – синонім до слова "чашка". Наприклад: "Кава запарувала в малих філіжанках у руках у гостей" (Михайло Коцюбинський). "Купріян дивиться на філіжанку чаю, що парує на столі" (Григорій Тютюнник). Як і польське "fiłizanka", грецьке "флідзані", це слово походить від турецького "fincan" з цим самим значенням.

Віталій запитує, як правильно казати – "гумка" чи "гумка". Ідеться про те, чим втирають написане. Оскільки першоджерелом цього слова є середньолатинські "gumma", "gummi", то краще казати "гумка". Бо багато хто ґекає в грецьких словах, але для цього немає жодних підстав. Греки кажуть "гама", "Горгона", а окремі українці тут ґекають. А там, де треба вимовляти "г", гекають. Треба казати "ґрунт", "ґума", "обґрунтований", "проґумований".

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

- [Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (RSS)
- [Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (ATOM)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі

Залиште допис ▼

1. Час допису **12:18** Дата допису 7 March 2011, Андрій (Чернівці) Написав:

Доброго дня!

На жаль, не знайшов адреси на яку можна відсилати питання, тому скористаюсь цією формою коментарів.

В розмовній мові часто зустрічаються конструкції виду «двадцяті роки», «в тридцятих», «семидесяті роки» тощо.

Чи існують назви для характеристики періоду століття з його початку і до двадцятих років? Чи коректно буде використати терміни «нульові роки» та «десяті роки»?

2. Час допису **20:12** Дата допису 7 March 2011, Андрій Дегелер Написав:

>> "Філіжанка" - синонім до слова "чашка".

Днями я зустрів в мережі думку, що слово «чашка» є русизмом, і вживати в літературній мові треба виключно слово «філіжанка». Цікавить ваша думка з цього приводу — чи має «чашка» право на життя?

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

Чим "прайм-тайм" кращий за "найкращий час"?

Professor Ponomariv | 2011-03-11, 13:40

Буває, що людина сама чогось не знає як слід, але прагне вчити інших. Причому, що менше людина знає, то агресивніше її навчання.

Один із наших радіослухачів твердить, що "невігласи-журналісти пишуть: "Фірташ має сплатити", а треба - "повинен сплатити", бо в українській мові мати можна лише предмет, а не дію".

Щоб спростувати це твердження, досить заглянути в академічний Словник української мови, де читаємо: "Що маємо робити, як маємо бути, де його шукати маємо?" (Марко Вовчок); "Чому я, губернатор, маю дізнаватися останнім?" (Олександр Довженко); "Цього дня мало бути велике свято" (Микола Трубляїні); "Татари мусили відступити" (Михайло Коцюбинський, т.4, стор. 830); "Він таки знав, що його праця повинна подобатися людям" (Михайло Стельмах, т. 6, стор. 656).

Отже, в українській мові є три слова, вживані як частини складеного присудка, відповідники російського "должен".

Так само подає й Російсько-український словник, т. 1: "Вы должны явиться вовремя" - "Ви повинні з'явитися вчасно"; "Затмение должно начаться в три часа" - "Затемнення має початися о третій годині"; "Не хочу, однако должен" - "Не хочу, проте мушу".

Євген запитує про неконтрольоване наповнення української лексики іншомовними словами. Те, що діється останнім часом, шкодить українській мові, гальмує або обмежує її можливості на рівні лексики й словотвору. У 20-х роках минулого століття українські мовознавці за прикладом чехів, греків, литовців прагнули якнайбільше використати можливості саме української лексики у творенні термінів та інших слів для називання абстрактних і конкретних понять. Але за часів боротьби з так званим українським буржуазним націоналізмом діяльність майже всіх тих мовознавців була оголошена шкідливою, їх репресували, а слова повикидали з мови. Згодом дещо повернули до вжитку, але тепер мову засмічують великою кількістю непотрібних чужих слів чи словосполук. На сторінках преси, в радіо- і телепередачах раз-пораз чуємо: "дайвінг", "дилер", "паркінг", "прайм-тайм", "фольк-музик", "когнітивний" і ще багато чого. Дехто вважає, що це ознака інтелектуалізації української мови. Але ж наведеним словам є цілком рівноправні українські відповідники: "підводне плавання", "посередник", "стоянка", "найкращий час", "народна музика", "пізнавальний". Певна річ, без запозичень не може обійтися жодна мова. Але запозичати потрібно лише тоді, коли на те чи те поняття у власній мові немає слова.

Якщо нове поняття виникло в якійсь мові, його запозичають разом зі словом, але згодом йому можна знайти власний відповідник. Треба брати приклад із чехів, греків та інших народів, які навіть для комп'ютера витворили назву на питомій основі.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **15:03** Дата допису 11 March 2011, Андрій Дегелер Написав:

Все ж таки «підводне плавання» та «дайвінг» — це, на мою думку, дещо різні речі. Перший термін скоріше відповідає англ. snorkeling, а «дайвінг» скоріш можна перекласти як «занурення з аквалангом». Та й із «дилером» та «посередником» не все так просто; усі дилери є посередниками, але ж не усі посередники є дилерами (якщо дивитися з точки зору контрактів та відношень із виробниками).

2. Час допису **08:42** Дата допису 12 March 2011, Гнат Гедзь Написав:

Шановний пане професор!

Як Ви ставитеся до того, що б слово "солдат" змінити на "жовнер"?

3. Час допису **15:20** Дата допису 16 March 2011, Леся Написав:

Пане професоре, скажіть, будь ласка, як правильно: Перлова площа чи Перлинова? Як на мою думку, "Перлинова" - неправильно. Але мене переконують, що перловою може бути тільки каша (але ж українською є не лише слово "перлина", а й "перли"!)). А "Перлинна" - це, мені здається, трохи не те... Чи я справді помиляюся?

4. Час допису **13:25** Дата допису 19 March 2011, Тарас Написав:

Луганець чи луганчанин? Французка чи французженка?

5. Час допису **08:04** Дата допису 20 March 2011, Франк Написав:

Бувають випадки з людьми, які мало знають а все-таки намагаються допомагати іншим. Написав блог stress-in-ukrainian крапка net про наголос українською (я впевнений що є багато помилок але ж я іноземець ніяк українського походження). Якщо маєте бажання....

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Перша й вічна столиця України - Київ

Professor Ponomariv | 2011-03-21, 13:03

Дякую Ярославові Січинському за добре слово про мою сторінку.

Сьогодні хочу зупинитися на такій темі. Нерідко можна почути, що Харків - перша столиця України. Це аж ніяк не відповідає дійсності. Харків - це перша столиця радянської України, бо в Києві проголосити радянську владу більшовики не змогли. Тоді вони привезли до Харкова з Росії товариша Сергєєва, який назвався Артемом, і організували там проголошення радянської влади. А коли вже навели "лад" - тобто, постріляли та посадили справжніх українських комуністів або довели їх до самогубства, тоді 1934 року повернули столицю до Києва. Отже, Харків (я з повагою ставлюся до цього міста і його мешканців) усе-таки тимчасова столиця радянської України. А перша й вічна столиця України - Київ.

Радіослухачка Лариса запитує, як правильно писати - учений чи вчений секретар? В українській мові є слова, що починаються на "у" або на "в". "Узяти" і "взяти", "уже" і "вже", "учитель" і "вчитель", "уміти" і "вміти", "улітку" і "влітку" тощо. У таких випадках основним вважається варіант з "у". Тому його вживаємо на початку речення і всередині після приголосного. А з початковим "в" - тільки всередині речення після голосного. Це один із способів створення милозвучності української мови. Наприклад: "Улітку, саме серед дня, пустуючи, дурне ягня само забилося до річки напитися водички" (Леонід Глібов); "Як чарує очі влітку над горою сонця світ!" (Микола Терещенко). Отже, правильний варіант - "учений секретар". Так підписують документи. Кажемо й пишемо "Учений секретар поставив печатку", але "Принесли документи до вченого секретаря".

Євген хоче з'ясувати моє ставлення до слів іншомовного походження і запитує: наскільки потрібно захищати від них українську мову і чи потрібно це робити взагалі? Без іншомовних слів не обходиться жодна мова. В одних мовах тих слів більше, в інших менше. Насамперед варто використати лексичні й словотвірні можливості своєї мови. Запозичати треба лише тоді, коли для називання якогось поняття бракує власних слів. А іншомовні слова мусять бути підпорядковані фонетико-морфологічним законам мови -засвоювачки. У нашому випадку - української.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі [Залиште допис](#) ▼

1. Час допису **15:38** Дата допису 24 March 2011, Тарас Написав:

Скажіть будь ласка, пане Пономарів, чи слово "тапочки" є адекватним в українській мові?

Я волю вживати слово капці, але бракує ясності щодо слова "тапочки", поясніть коли ласка.

2. Час допису **00:51** Дата допису 25 March 2011, Ярослав Написав:

Пане професоре!

Прошу допомоги у такому: чи має право на життя слово "правка" у значенні редагування тексту, правлення тощо.

Наперед вдячний за вашу відповідь.

3. Час допису **09:30** Дата допису 15 April 2011, Андрій Написав:

Шановний пан Пономарів, дуже цікаво читати ваш блог. Мене тербує таке питання: "Як правильно назвати українською мовою жінку французької національності-

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за
зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Чоловік - представник половини людства

Professor Ponomariv | 2011-03-25, 14:15

Слухачі запитують, як відтворити українською мовою російські дієслова "очутиться" і "оказаться"?

Складність тут полягає в тому, що ці слова в російській мові мають і спільне, й відмінне значення. А їхні українські відповідники тільки відмінне.

Наприклад, російською мовою можна сказати: "Он совершенно случайно оказался (и очутился) вечером на этом перекрестке". А по-українському тут можливе тільки слово "опинився": "Він цілком випадково опинився ввечері на цьому перехресті".

А в значенні "з'ясуватися", "ставати відомим" російському "оказываться" відповідає українське "виявлятися", "виявляти себе". Наприклад: "Он оказался храбрым воином" - "Він виявився хоробрим воїном".

Радіослухач Сека написав: "Ніяких "Альона", "Єкатеріна", "Вера", "Даніїл", "Леонід"! Набагато милозвучніші для нас імена - Джон, Мері, Ганс і так далі".

Я не зрозумів, це гумор чи сатира. Вважаю, що в росіян хай будуть імена "Єлена" (у побутовому спілкуванні "Альона"), "Єкатеріна", "Вера", "Даніїл", "Леонід". В англійців - "Джон", "Мері", у німців - "Ганс". А в українців - "Олена", "Катерина", "Віра", "Данило", "Леонід", "Іван", "Марія".

Чи є в українській мові слова "скоро" та "мужчина"? - запитує Роман Пришляк зі Львова. Серед прикметників для перекладу російських "быстрый" і "скорый" на першому місці в нас "швидкий", а далі - "прудкий", "хуткий", "моторний", "жвавий" і аж потім "скорий". Кажемо: "швидка їзда", "швидка допомога", "швидкий біг", "швидкий потяг". Прислівники "швидко", "хутко", "прудко", а в часовому розумінні "незабаром", "невдовзі", рідше "скоро".

Щодо слова "мужчина". Українська мова виявилася оригінальною серед усіх слов'янських. Бо у всіх слов'ян маємо: російське "человек - люди"; білоруське "чалавек - людзі"; польське "człowiek - ludzie", чеське "člověk - lidé" тощо. А в нас від множини "люди" шляхом зворотного словотвору, тобто не від однини множина, а від множини однина, виник іменник "людина". Тому слово "чоловік" звузилося в значенні і стало позначати лише представника половини людства. "Чоловік" тепер означає "протилежне до слова "жінка", а також член подружжя". Порівняймо: "За столом сидів смаглявий, довговидий та сухорлявий чоловік" (Іван Нечуй-Левицький); "Чоловік її давно помер, старшого сина в Туреччині вбито" (Марко Вовчок). Кажемо: "чоловіча стаття", "чоловіча рима" (в літературознавстві), "чоловічий рід" (у граматиці). Слово "мужчина" подається в словниках з позначкою "розмовне, рідковживане". Тож треба зважати на ці рекомендації.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (RSS)

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (ATOM)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі

Залиште допис ▼

1. Час допису **00:03** Дата допису 27 March 2011, Петро Написав:

Шановний Пане Професоре! Як правильно: Маршал Сенату Республіки Польща, чи Маршалок? Чи слід узагалі вживати слово маршалок в українській мові? Дякую за відповідь.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

[Займенник "їхній" - цілком літературний \(2\)](#)

Архіви

[Останні 12 місяців](#)
[July 2011 \(1\)](#)

Категорії

[Деякі популярні теми блогу](#)

Останні дописувачі

[Professor Ponomariv](#)

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

"Ізраїль - Ізраїлю", але "Лондон - Лондона"

Professor Ponomariv | 2011-04-01, 15:08

Радіослухачка Тетяна запитує: як треба казати - Берестейський чи Брестський договір? Берестя - історична назва сучасного міста Брест, яке входить тепер до складу Білорусі. Першу згадку про Берестя знаходимо в літописі 1019 року. Берестейщина, Берестейська земля - українська етнічна територія, яка входила до складу Володимиро-Волинського князівства. У 1320 році місто захопила Литва й перейменувала його на Брест. На початку 19-го століття місто дістало назву Брест-Литовський. За третім поділом Польщі 1795 року Брест відійшов до складу Російської імперії. Тут 1918 року підписано Брестський договір між радянською Росією та Німеччиною. У 1919-39 роках Брест був під владою Польщі. 1939 року Берестейщину приєднано до Білоруської РСР, українців, що мешкали там, записали білорусами. Отже, на час підписання договору місто звалося вже не Берестя, а Брест. Тому, договір - Брестський.

Семен Доля цікавиться: як треба відмінювати назви міст на кшталт Лондон, Париж? У суперечці панів Доля та Цюпина я на боці останнього. Пояснюю, чому. Однією з привабливих рис будь-якого правопису є менша кількість винятків. За вельми критичного ставлення до нині чинного правопису і за великої поваги до словника Григорія Голоскевича все-таки маємо тепер дуже добре правило: назви країн у родовому відмінку закінчуються на "у", "ю", а назви міст - на "а", "я". Наприклад, "Азербай-джан". Розділяю цю назву на склади, бо в нас досі, як і раніше, багато хто не вміє її вимовляти. Покійний Брежнев казав "Айзейбарджан", Горбачов - "Азейбаржан", інші ще якось. Отже, "Азербайджан" - "Азербайджану", "Іран" - "Ірану", "Ізраїль" - "Ізраїлю", але "Лондон - Лондона", "Париж - Парижа", "Марсель - Марселя", "Трускавець - Трускавця".

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

Допомога щодо потоків RSS
[англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **16:01** Дата допису 2 April 2011, Семен Доля Написав:

Пане Пономарів, якщо Ви згодні зі совєцьким правописом щодо "Лондона", наведіть будь ласка приклад із класичної літератури (до Голодомору), де би вживалося "Лондона, Парижа" у родовому відмінку.

2. Час допису **16:03** Дата допису 2 April 2011, Семен Доля Написав:

(продовження). Попри Ваше блискуче знання мови та мовотворчих процесів Ви таки живете у рускоязычному середовищі. Українці, що не володіють російською і не уражені совєцькою вимовою, ніколи не скажуть Лондона - ріже вухо, звучить неприродно.

3. Час допису **15:14** Дата допису 3 April 2011, Семен Доля Написав:

Словники і правила правопису відтворюють живу мову, а не навпаки.

Післяголодоморний правопис нав'язаний штучно як асиміляційний механізм, який, на жаль, спрацював.

Вражаючи більшість українців втратила чуття мови, бо зі школи були навчені керуватись правилами совєцького правопису не порівнюючи їх із живою мовою і не аналізуючи. Навпаки, у школі торочили, що сільські бабці говорять неправильно.

4. Час допису **15:16** Дата допису 3 April 2011, Семен Доля Написав:

Категорично не згідний з Вашим твердженням, що "Однією з привабливих рис будь-якого правопису є менша кількість винятків". Романо-германські мови - це суцільні винятки. Російський правопис і мова були створені штучно на підставі суржика української та угро-фінських мов на території Московії. Той суржик був запханий у такий-собі штучний правопис на німецький зразок за наказом царя. Саме тому у російській менше винятків у правописі, ніж у будь-якій нормальній живій мові, що склалася історично.

5. Час допису **15:23** Дата допису 3 April 2011, Семен Доля Написав:
Пане Пономарів, чому Ви згодні із БіБіСівським словом "подкаст"? Немає жодної потреби його впливати в українську, воно зовсім не поширене в англійській, немає тому жодного виправдання.

6. Час допису **00:44** Дата допису 5 April 2011, Семен Доля Написав:
Словник за ред. Агатангела Кримського (т.зв. правопис-24) каже: "Іноземні міста — Рим, Париж, Берлін — у родовому відмінку мають, закінчення -у: до Риму, з Парижу, після Берліну". Кримський знав 60 мов. Караванський, Шевельов дотримуються того ж правила. В чієм товаристві волієте бути - неперевершених геніїв чи совєцьких дрібних пристосуванців?

7. Час допису **18:43** Дата допису 5 April 2011, Яр Написав:
Як правильно: «пам'ятна дошка», чи «пам'ятна таблиця»?

Читати цей блог

Дописи на блог за темами	Архіви	Категорії	Останні дописувачі
Займенник "їхній" - цілком літературний (2) Без "меседжів" цілком можна обійтися (5) "Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7) "Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8) Перловою буває не лише каша (2) У філіжанки лише одне значення (1) Звідки пішли свійські птахи? (1) "Папа, чому мама не п"є кави?" (8)	Останні 12 місяців July 2011 (1) June 2011 (3) May 2011 (3) April 2011 (4) March 2011 (4) February 2011 (3) January 2011 (2) December 2010 (4) November 2010 (4) October 2010 (3) September 2010 (3) August 2010 (4) Повний архів	Деякі популярні теми блогу	Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

"Папа, чому мама не п'є кави?"

Professor Ponomariv | 2011-04-08, 16:57

Вітаю вас, шановні радіослухачі! Ви ставите багато запитань щодо культури мовлення на різних рівнях. Багато радіослухачів у своїх листах нарікають на помилки в мові радіо- й телепередач, особливо в рекламі. Неможливо слухати оті "пАдагри", "інциденти", прізвища на кшталт "БуднІк", "СкрипнІк", "БЄліч", "Клімчук" тощо замість "подагра", "інцидент", "Будник", "Скрипник", "Білич", "Климчук".

На телебаченні пішли ще далі. В одній із реклам син питає батька: "Папа!.." (українською мовою треба казати "тато", бо "Папа" в Римі). Отже: "Папа, чому мама не п'є кави?" А батько у відповідь: "Бо чай бодрить твою мати!" Українською мовою треба казати "бдьорить". Але в рекламі вживають навмисне "бодрить", яке фонетично ближче до вульгарного російського слова. Там можна почути, що нирки чи камені в нирках "шальять замість "пустують", що переносно має означати "турбують".

Або таке: "Охоронці, крім президентської свити, нікого всередину не пускали". "Цікаво, хто бачив якогось президента в селянській свиті?" - запитує радіослухач. А чого варта словосполучка "рослинна олія"? Адже олія буває тільки рослинна.

"Свита", як відомо, це довгополий одяг із грубого сукна. Наприклад: "Добра свита та не на мене шита" (прислів'я). А те, що мав на увазі журналіст, зветься "почет" (у родовому відмінку "почту") - особи, що супроводять поважну персону.

Запитують, чи мають рацію депутати Верховної Ради, коли кажуть: "Цим законом ми можемо вирішити таку проблематику"? Не мають. "Вирішують", а ліпше - "розв'язують" "проблему", "проблеми". А "проблематика" - це сукупність проблем.

"Новела" - крім значення "невеликий художній твір", має ще й таке: "новий закон, яким до чинного законодавства вносять зміни чи доповнення". Тож у Верховній Раді мають підстави використовувати це слово.

Чи правильно казати: "В Єгипті відбулися сутички"? Українською мовою потрібно казати "В Єгипті сталися сутички".

"Чи є в українських засобах масової інформації редактори?" - запитують радіослухачі. Шановні добродії, про перелічені вами помилки та про багато інших я неодноразово згадував, проте хура й досі там. Тому запитую разом з вами: "Чи є редактори в засобах масової інформації?"

Закладка links.i.ua | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

Допомога щодо потоків RSS
англійською мовою [тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **23:16** Дата допису 8 April 2011, Володимир Написав:

Як правильно?

- 1) "Папа, чому мама не п'є кави?"
- 2) «Папа, чому мама не п'є кави?»

https://dict.linux.org.ua/other/ua_layout_uni.html

2. Час допису **00:21** Дата допису 9 April 2011, Роман Писак Написав:

«Тату» у кличному відмінку. А також, «віз і нині там», а не інакше, пане професоре.

3. Час допису **09:42** Дата допису 9 April 2011, Андрій Написав:

Доброго дня!

Скажіть будь-ласка, як перекласти "пододеяльник" українською? Зустрічав у словниках слово "пішва". Дякую.

4. Час допису **10:15** Дата допису 13 April 2011, Оксана Написав:

Чому на телебаченні (особливо в новинах) дуже часто деякі голосні замінюються йотованими? Маю на увазі такі слова як "проєкт", "радіаційний". У Вас же помітила слово "колоніальний".

Також нещодавно в новинах почула слова "продавчиня" і "фотографиня". Хотілося б дізнатися вашу думку щодо цього.

Дякую.

5. Час допису **17:49** Дата допису 14 April 2011, yarko Написав:

Шановний пане Професоре!

Як правильно писати "Берлінський мур чи стіна"? Взагалі чому ці поняття плутаються?

Ярослав

6. Час допису **19:20** Дата допису 20 April 2011, Тата Написав:

"бодрить", яке фонетично ближче до вульгарного російського слова" - це відколи слово "бодрить" набуло в російській мові вульгарного значення?!

7. Час допису **21:37** Дата допису 3 May 2011, Олена Написав:

Якщо вже бути дуже прискіпливою, то крім рослинної існує поняття і мінеральної олії. Особливо актуально це вказувати у продукції на експорт. Бо була дуже резонансна справа, коли з України везли якусь мінеральну олію під видом соняшникової.

8. Час допису **21:20** Дата допису 26 May 2011, Олександр Написав:

Для Тата, що написав(ла?): "це відколи слово "бодрить" набуло в російській мові вульгарного значення?!"

Вам написано і Ви процитували: "бодрить", яке фонетично ближче до вульгарного російського слова" - не "набуло", а "фонетично ближче". Чи Вам пояснити, на що натякають, кажучи "бодрить твою мати"?.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографиня" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

Звідки пішли свійські птахи?

Professor Ponomariv | 2011-04-14, 13:42

Нещодавно у світі відзначали День птахів. Хочу сказати кілька слів про свійських птахів, яких вирощують на м'ясо та для одержання яєць. Це кури, качки, гуси, індики. Курка. Назва цього птаха походить від "кур", рідше вживаного синоніма слова "півень", яке зводиться до праслов'янського "кугъ", утвореного за допомогою суфікса "р" від звуконаслідувального вигук "ку".

Самець курки - півень. Його назва походить від "піти" - рідше вживаного синоніма слова "співати".

Діти курки та півня - курчата, курчатка. В однині - курча, курчатко. "Курка" й "півень" увіходять до багатьох словосполучень фразеологічного типу. "Грошей і кури не клюють" - дуже багато грошей. "Кури загребуть когось" - зникне безслідно хтось. "Курям на сміх" - про щось безглузде. "Кому що, а курці - просо", "Голодний курці просо на думці" - про людину, яка весь час думає тільки про одне. "Мокра курка" - жалюгідна, нерішуча людина. "До третіх півнів" - до пізнього часу. "Ходити півнем (півником)" - ходити набравши бадьорого вигляду, ходити з погордою. "Пустити півня" - зірвати голос під час співу. "Пустити червоного півня" - підпалити комусь хату. "Наше діло півняче - прокукурікали, а там хоч і не розвидняйся" - про формальне ставлення до своїх обов'язків.

Качка. Самець качки - качур. Діти - кача, каченя, каченятко. У множині - качата, каченята, каченятка. Це звуконаслідувальне утворення, пов'язане з вигук "ках", що імітує крик качки. Інша назва самця качки - селезень. Діалектна - селех.

Гуска і гусак - назва зводиться до праслов'янського "gъsъ", спорідненого з давньоверхньонімецьким "gans", давньоіндійським "hanisá", грецьким "χην" з тим самим значенням. У фразеологізмах "гуска" вживається так: "Як з гуски вода" - усе байдуже комусь. Наприклад: "Ми вибігали босоніж надвір і в дощ, і в мороз. І все сходило як з гуски вода". "Гусяча шкіра" - шкіра, вкрита малими пухирцями, що з'являються від холоду або нервування. "Сичить, як гусак" - про людину, що шепоче якісь неприємні речі. Індик - його фонетичні варіанти "инд", "индор", "индю", "гиндик", "індик". Назву запозичено з новолатинської мови. Новолатинське "indicus" є субстантивованим прикметником, що постав з вислову "pavo indicus" - індіанський півень. Назва зумовлена тим, що індика завезено в Європу з Америки, яку називали також Вест-Індією, тобто Західною Індією. Самиця індика - індичка. Їхні діти - індичата, індиченята, індиченятка. Вислови: "Надиматися, як індик", або "індичитися" - бундючно поводитися. "Посиніти, як індичка в сльоту". "Я йому про індики, а він мені про кури дикі" - про неадекватну реакцію когось на те, що йому каже співрозмовник.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **14:12** Дата допису 10 June 2011, Олександр Написав:

Добрий день!

Ви кажете: "pavo indicus" - індіанський півень. Назва зумовлена тим, що індика завезено в Європу з Америки, яку називали також Вест-Індією, тобто Західною Індією...

Чи немає тут помилки чи протиріччя? Адже, якщо назва походить від "Індії", то має бути "індійський", а не "індіанський" (від американських індіанців).

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

У філіжанки лише одне значення

Professor Ponomariv | 2011-04-26, 11:05

Андрій Дегелер цікавиться, чи є в українській мові слово "чашка", бо хтось йому сказав, що це росіянізм, а потрібно вживати лише "філіжанка".

Ті, хто таке каже, помиляються.

Чашка - це невелика посудина, здебільшого з порцеляни або фаянсу, з якої п'ють чай, каву та інші напої. А з філіжанки, як правило, п'ють тільки каву, рідше чай.

Переносно "чашка" вживана в ботаніці, анатомії, інших галузях науки, а "філіжанка" використовується лише в прямому значенні.

Порівняймо: "Доктор прихилився над своєю філіжанкою, помалу систематично пив каву" (Іван Франко); "У білій каплиці, де в кам'яну чашку стікала цілюща вода, рівно горіли, мов золоті квіти, свічки" (Михайло Коцюбинський); "В конвалії чашці глибокій чом перлами сльози тремтять?" (Уляна Кравченко); "Ртутний барометр має трубку, чашку і шкалу" (підручник); "Надколінна чашка - плоска округла кістка перед нижнім кінцем стегна".

Радіослухачка Ірина запитує: як потрібно відмінювати прізвища Воробей, Соловей, Лебідь? Оскільки прізвища відмінюються так, як і загальні слова української мови, то маємо такі форми: родовий відмінок - Вороб'я, Солов'я, Лебеда, орудний відмінок - Вороб'єм, Солов'єм, Лебедем і так далі. Написання типу Воробея, Соловея, Лебідя суперечать нормам української морфології, якщо навіть їх можна побачити на сторінках окремих видань.

Чи правильно казати "Слухаю передачі цілий час" замість "увесь час"?

Серед багатьох значень прикметника "цілий" є й таке - "увесь від початку до кінця", якщо йдеться про проміжок часу або простору. Кажемо: "цілий день", "цілу ніч", "цілий рік", "цілий вік", "цілий світ" поряд із "усю ніч", "увесь світ", "увесь рік" тощо. Тож паралельно з "увесь час" можна казати "цілий час".

Як українською мовою потрібно казати - "вирушати" чи "відправлятися", "спричинити щось" чи "спричинитися до чогось"? Із двох синонімів "вирушати" й "відправлятися" поширеніший у нашій мові перший. Йому потрібно віддавати перевагу. Наприклад: "Вранці, коли піднялося сонечко, ми вирушили до річки" (Олесь Досвітній); "Перша кінна вирушила походом на південь" (Олесь Гончар).

"Відправлятися" вживане рідше, а коли йдеться про потяг, пароплав, автобус, то краще казати "відходить". "Спричинити що" і "спричинитися до чогось" - вислови рівнозначні. То можна вживати їх обидва. Наприклад: "Він прохав у неї пробачення, що своєю присутністю спричиняє клопіт" (Григорій Тютюнник); "Інтенсивне вирубування буку спричиняється до великого лиха - гори оголюються і на камені вже нічого не росте" (Михайло Чабанівський).

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **19:29** Дата допису 29 April 2011, Julietta Написав:

Вельмишановний пане професоре!

Щиро дякуємо Вам за безцінні мовні поради, що їх ми мали змогу почути в етері BBC, а також отримати у вигляді подкастів. Це неоціненний скарб, особливо теперішнім часом. Ви робите величезну справу, відкриваючи українцям скарбниці рідної мови, що припали пилем часу, а також виправляючи помилки, якими рясніє мовлення сьогодні. Зичимо Вам наснаги та успіхів, а також щедрих Божих благословень. Сподіваємось, Ваші поради не завершаться зі зникненням BBC з етеру.

Якщо можна, хотілось би почути Вашу відповідь на такі запитання:

1. Чи мають кличний відмінок іменники, утворені від прикметників, наприклад, «наречений»?

2. З радіоетеру часто можна почути слова «очільники», «відтерміновувати», «месидж» тощо, але в словниках вони відсутні. То чи існують вони взагалі, і, якщо так, як їх правильно писати?
3. Як правильніше перекладати рос. «принимать решение»: приймати чи ухвалювати рішення? Слово «ухвалювати» має відтінок колективної дії: «парламент ухвалив рішення». Чи можна сказати: «Яке рішення ухвалив ти?»
4. Рос. слово «парить» словники подають як «ширяти». Але невже це єдине значення? Чи можна замінити його синонімами?
5. Як перекладати українською російський сталий вислів «идти под гору»?
6. Як правильно перекласти ім'я Филипп («Philip») з німецької або Константин (ім'я імператора)? І як правильно передавати українською імена та прізвища російських діячів: перекладати українською чи залишати без змін?
7. І останнє. В посібнику Н. Косенко і Т. Вакуленко «Як правильно говорити українською» (Х.: 2007, стор.21-22) слово «стосунки» означає особисті зв'язки між людьми, а переважно суспільні зв'язки передає слово «відносини». Якщо я правильно зрозуміла, на Вашу думку слово «стосунки», навпаки, треба вживати на позначення взаємин між країнами, організаціями тощо. Коли Ваша ласка і Вам це не завдасть зайвого клопоту, буду вдячна почути Вашу думку з цього питання ще раз.

Дуже дякую за фахову відповідь.

З повагою

Джультетта, м. Запоріжжя

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

Перловою буває не лише каша

Professor Ponomariv | 2011-05-04, 16:37

Радіослухач Гнат Гедзь радиться: чи можна замінити слово "солдат" на "жовнер"? Для назви рядового військовослужбовця в українській мові є три слова - питоме, тобто власне українське "воjak", запозичені з німецької мови через польське посередництво "жовнір", а не "жовнер", та через російське "солдат". Мінати "солдата" на "жовніра" - це все одно, що мінати шило на швайку. Тож краще віддати перевагу українському слову "воjak". Саме його вважав за краще вживати Олесь Гончар. Наприклад: "Мітинг кінчився, лунає команда, воjки швидко збігають по дошках у вагони".

Радіослухачка Леся запитує: як правильно - "перлова" чи "перлинова" площа? Слова "перлиновий" в українській мові немає. Принаймні, його не фіксують словники. "Перловий" означає "стосовний до перлів", "подібний до перлів", "зроблений з перлів". Наприклад: "Увіходить Йоганна розкішно вбрана, на шиї перлове намисто" (Леся Українка), "Що ж то за устенька солодкі, що ж то за зубоньки перлові?" (Марко Кропивницький).

Є ще прикметники "перлистий" (схожий на перли) і "перлинний" (похідний від "перлина"): "Вгорі перлисті переливи хмар, яких нема на небесах чужини" (Максим Рильський); "Жайворонки та божа дрібнота сипала солодкими перлинними трелями" (Наталя Кобринська).

У медицині застосовують словосполучення "перлинна ванна". Тож площа має бути "перлова" або "перлинна", якщо хтось хоче уникнути омонімічного зближення з перловою кашею.

Радіослухач Тарас хоче з'ясувати, як правильно "луганець" чи "луганчанин", "французка" чи "французенка"? Звуковий комплекс "чан" уживаємо тоді, коли звук "ч", що стоїть перед суфіксом "ан", належить не до суфікса, а до кореня. "Донецьк - донеччани", "Вінниця - вінничани". Тут відбувається чергування "цьк", "ц" з подовженням "чч" чи не подовженням "ч". Крім "ч", перед суфіксом "ан" може стояти і звук "й": "Львів - львів'яни", "Харків - харків'яни". У топонімах "Луганськ", "Полтава" до кореня приєднується суфікс "ець": "луганець", "полтавець". "Луганчанин", "полтавчанин" суперечать законам українського словотвору, тому їх потрібно уникати. У сучасній українській мові як жіночий відповідник антропоніма "француз" частіше вживане слово "французенка". Але підстав для цього мало. Порівняємо: "чех - чешка", "данець - данка", "таджик - таджичка". Отже, слід пропагувати до частішого вжитку варіант "французка", наявний у багатьох словниках української мови. Наприклад, в 11-томному Словнику української мови це слово проілюстроване прикладом із творчості Лесі Українки: "Тільки французка може дати панні відповідне виховання".

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис

1. Час допису **15:52** Дата допису 5 Май 2011, Орест Дубас Написав:

Привіт з Канади!

Погоджуся з Вами на всі вищеписані теми. Інформації для Вас: Якщо ще не відвідали мій вебсайт з Канади, запрошую Вас подивитися та почути цікаву книжку «Мій Найкращий Словник» - і зробити лінк до нас на ваших вебсайтах!

<https://www.infoukes.com/scarry/>. Книжечка ілюстрована для дітей, батьків та шкіл - 13,000 вже продані по світі. Повнокольорові ілюстрації - 80 сторінок - 1,500 слів - Порухайте мишкою по ілюстраціях і почуйте слова в українській, англійській та французькій мовах. Сайт має окремий словник та сторінка зв'язків «Відео, ігри та забави» -- де поверх 1,500 YOUTUBE відеокліпів. За рік, без реклами, поверх

380,000 відвідувачів. Очікую завваги та прошу розповсюдити інформацію про вебсайт!!!

2. Час допису **06:54** Дата допису 29 May 2011, Степан Написав:

В українській літературі віддавна для позначення рядового військовослужбовця вживалися терміни -воїн,козак,гайдамака,стрілець.Останній закріпився в статутах УСС,УГА,народній армії Н.Махна,УПА, мемуарній та діаспорній літературі.Українець в арміях інших держав - солдат,вояк,жовнір та ін.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами	Архіви	Категорії	Останні дописувачі
Займенник "їхній" - цілком літературний (2) Без "меседжів" цілком можна обійтися (5) "Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7) "Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8) Перловою буває не лише каша (2) У філіжанки лише одне значення (1) Звідки пішли свійські птахи? (1) "Папа, чому мама не п'є кави?" (8)	Останні 12 місяців July 2011 (1) June 2011 (3) May 2011 (3) April 2011 (4) March 2011 (4) February 2011 (3) January 2011 (2) December 2010 (4) November 2010 (4) October 2010 (3) September 2010 (3) August 2010 (4) Повний архів	Деякі популярні теми блогу	Professor Ponomariv

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за зміст інших сайтів

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися"

Professor Ponomariv | 2011-05-11, 10:39

Вітаю вас, шановні слухачі й читачі! Ви ставите багато запитань щодо культури мовлення. Наприклад, чи є росіянізмом слово "перестань" чи можна вживати лише "припини"? Особисто мені більше подобається "припини". Але я ніяк не можу оголосити росіянізмом слово "перестань" у цьому значенні. По-перше, воно є у словнику за редакцією Бориса Грінченка. По-друге, в академічному 12-томному словнику української мови його наведено з ілюстраціями з творів Юрія Яновського, Андрія Головка, Олеся Гончара, Марка Кропивницького, Івана Франка та інших класиків українського письменства. Отже, і "припини", і "перестань". Чи можна займатися наукою, політикою, вишиванням?

Основне значення дієслова "займатися" в українській мові - "спалахувати", "загорятися", а також - "починати світитися". Наприклад: "Несміливий язичок полум'я зблиснув у темряві, солома зайнялася" (Микола Руденко); "Зоря на небі рожева уже починала займатись" (Леся Українка).

При перекладі багатозначного російського "заниматься" використовуємо інші лексеми. Наприклад: "заниматься биологией" - "працювати в галузі біології", "заниматься этнографией" - "вивчати етнографію", "заниматься кем-нибудь" - "опікуватися кимось", "приділяти увагу комусь", "заниматься коллекционированием" - "захоплюватися колекціонуванням", "заниматься в секции, в кружке" - "відвідувати секцію, гурток", "заниматься вышиванием" - "вишивати".

Андрій із міста Чернівців запитує: чи існують назви для характеристики періоду століття від його початку і до 20-х років? Чи можна вживати вислови "нульові роки" та "десять років"? Період від 11-го до 20-го року називаємо "десять років". А замість пропонуваного "нульові роки" краще казати "перше десятиріччя" 19-го, 20-го, 21-го століття. До речі, шановний радіослухачу, потрібно казати не "семидесяті", а "сімдесять років".

Радіослухач Петро запитує: як правильно - "маршал Сенату Республіки Польща" чи "маршалок Сенату Республіки Польща"? Чи треба вживати в українській мові слово "маршалок"? "Маршалок" є в українській мові і має таке значення: "голова сейму в Польщі", "представник дворянства, що відав його становими справами", "старший лакей у панському домі", "староста на весіллі".

Радіослухач Тарас поставив запитання: чи є в українській мові слово "тапочки"? У деяких словниках це слово знайти можна, але вживати його не варто, бо для назви хатнього взуття маємо натомість "капці", "пантофлі". Наприклад: "А дід бабі купив капці" (словник за редакцією Бориса Грінченка).

Радіослухач Ярослав сумнівається з приводу українськості слова "правка" при редагуванні тексту. У редагуванні як назву процесу потрібно вживати "правлення", а конкретну зміну тексту називаємо "виправлення".

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **14:06** Дата допису 11 Май 2011, Oksana Написав:

Як правильно писати в множині - семінар, семінари чи семінар, семінарі

Дуже дякую за увагу.

Оксана

2. Час допису **15:21** Дата допису 14 Май 2011, Олексій Написав:

Скажіть будьласка, як правильно робити наголос у слові вартує? На мою думку якщо мова йде про вартового, то він вартує. А якщо це словово вживається в сенсі коштує, тоді треба казати вАртує. То як правильно?

3. Час допису [16:44](#) Дата допису 19 May 2011, Людмила Написав:

Як правильно робити наголос у слові "Дністер"?
Дуже дякую.

4. Час допису [20:55](#) Дата допису 21 May 2011, Олексій Написав:

Вітаю. Чи не могли б Ви допомогти вирішити, яке написання правильне - Алашська автономія (від Алаш-Орда) чи Аласька автономія. Річ у тім, що слово неузвичаєне та у джерелах зустрічається варіант саме Алашська, хоча, наприклад, чуваш-чуваський, сиваш-сиваський. Буду вдячний за допомогу.

5. Час допису [15:19](#) Дата допису 22 May 2011, Людмила Написав:

Скажіть, будь ласка, як буде правильно: "народ" чи "нарід".
Дуже вдячна.

6. Час допису [11:22](#) Дата допису 29 May 2011, Пересічний українець Написав:

Ось такими легковажними рекомендаціями на зразок "займатися" мовознавці лише відлякують українців від української мови. Хіба дивно, що люди обирають мовою спілкування російську? Вона ж набагато вільніша й розкутіша, бо там ніхто не каже, що "знаходиться" може лише те, що загубилося. Чому італійська, німецька, польська чи російська використовують слово "знаходиться" також у значенні "розташовуватися", а ми не можемо? І таких прикладів безліч! Чому наші мовознавці такі прискіпливі? Чому те чи інше слово не може мати двох (або й більше) значень? Зрештою, завжди є контекст. Нащо ці обмеження? Ось подивіться на польське "zajmować":

- (1.1) użytkować pomieszczenie
- (1.2) zapełniać sobą przestrzeń lub powierzchnię
- (1.3) rezerwować miejsce
- (1.4) przejmować mienie w celu wyegzekwowania należności
- (1.5) zainteresować czymś
- (1.6) znaleźć się w jakiejś klasyfikacji
- (1.7) o ogniu rozprzestrzenić się

А ми, українці, ну такі вже розумні, такі розумні, що за кількадесят років "правильною" українською розмовлятиме лише вузьке коло філологів. Більше свободи, панове, годі перетворювати нашу мову в незаймане божище.

7. Час допису [22:33](#) Дата допису 19 June 2011, Максим Написав:

Як правильно писати кумикська мова чи кумицька мова?

8. Час допису [23:27](#) Дата допису 21 June 2011, Валерій Написав:

Здрастуйте!

Як правильно – "безпроводний" чи "бездротовий" щодо інтернету? І взагалі, чи варто уточняти, без якого саме типу електричного провідника цей інтернет? Провід – це ж той самий дріт, тільки не один, а пучок. До того ж є кабель – теж провід, тільки товстіший. Чи є принципова різниця між різновидами провідників у цьому питанні? Принципова різниця – через провідник електронами, через оптоволокно (теж питання правопису, до речі) фотонами або через повітря хвилями.
Дуже дякую.

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" – цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)

Архіви

Останні 12 місяців
July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

"Фотографія" - незвично. Але по-українськи

Professor Ponomariv | 2011-05-26, 8:10

Читач Роман Писак запевняє мене, що (цитую): "Від "тато" кличний відмінок "тату". І ще цитую: "Віз і нині там, а не інакше, пане професоре".

Дякую, шановний читачу. Від "тато" справді кличний відмінок "тату", як і давальний - "татові", як і те, що Дніпро впадає в Чорне море. Хто ж у цьому сумнівається?

А ось щодо вислову з байки не можу підтримати вашої надмірної самовпевненості. Найдавнішим автором байок був давньогрецький поет VI століття до нової ери Езоп, правильна грецька форма "Есop". А звук "з" з'явився в нас під впливом латинської мови. Згодом сюжети в нього запозичав французький поет XVII століття Жан де Лафонтен, а пізніше представники багатьох новіших європейських літератур, серед них українці - Петро Гулак-Артемівський, Євген Гребінка, Леонід Глібов, відомий байкар і поет-лірик, автор слів пісні-романсу "Стоїть гора високая".

Рядок з відомої байки про лебедя, рака та щуку в нас багато хто цитує в перекладі з російської байки Івана Крилова: "А воз и ныне там" - "А віз і нині там".

Цитувати перекладні твори з інших літератур, звичайно, ніхто не забороняє. Але навіщо цитувати чуже, коли маємо своє?

У Леоніда Глібова читаємо: "А хура й досі там". Саме цей рядок я й пропагую. Якщо хтось не знає, що таке "хура", поясню: хура - це великий віз або сани. Наприклад: "Позичив грошей на хату, ще й обіцяв дати хуру до лісу під матеріал" (Михайло Коцюбинський).

Читач Андрій запитує: як перекласти українською мовою російське "пододеяльник"? "Зустрічав, - пише читач, - у словниках слово "пішва". Чи це воно?" Слово "пішва", за словником Бориса Грінченка, це шво для зшивання двох частин тканини. А російському слову "пододеяльник" відповідає в нас "підковдра", утворене за допомогою префікса "під" від іменника "ковдра" (порівняймо: "підоснова" від слова "основа").

Читачка Оксана цікавиться моєю думкою щодо вимови слів "проект", "колоніальний" тощо. У лексемі "проект" той самий корінь (від латинського дієслова *injection* - "вкидаю"), що й у словах "ін'єкція", "об'єкт", "суб'єкт", "траєкторія". Тож "проект" і "проекція" не потрібно виводити до групи винятків. Щодо "колоніальний", "матеріальний", то тут варто усунути непорозуміння. Ми ж кажемо "колонія", "матерія", а не "колонія", "матерія". І похідні від них мають бути "колоніальний", "матеріальний", як "християнство", "парафіальний" від "парафія" тощо. "Продавчиня" звучить набагато краще, ніж "продавщиця". Порівняймо: "кравчиня" від "кравець", як "продавчиня" від "продавець". "Фотографія" - незвично, але відповідає законам українського словотвору, і до цього слова можна звикнути.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **21:32** Дата допису 28 Мау 2011, Тарас Челепіс Написав:

Шановний пане професоре, у мене раптово виникли труднощі зі словом "бал" (слово у святково-танцювальному значенні). А точніше просте відмінювання цього іменника за відмінками. Не знаю як правильно поставити слово "бал" у місцевому відмінку. Підкажіть, якщо Ваша ласка =)

Мій варіант: Називний (бал), Родовий (балу) Давальний (балу, балові) Знахідний (бал), Орудний (балом), Місцевий (на балі або на балу) Кличний (бале)

2. Час допису **11:10** Дата допису 2 June 2011, Олег, Запоріжжя Написав:

Пане О.Пonomарів! Вибачаюсь, що допис не до цієї статті, але до Вас.

Щойно прочитав статтю на цьому сайті про переговори щодо приєднання України до Зони вільної торгівлі з ЄС і з пов'язаною з цим проблемою назви "кон'як". Скоріше за все її замінять на англійський термін "бренд". У мене питання/пропозиція до Вас: чи немає в українській/староукраїнській мові відповідного терміну до міцного напою з виноградного спирту? А якщо немає, то може такий створити?

3. Час допису **11:20** Дата допису 2 June 2011, Олег, Запоріжжя Написав:

Пане О.Пonomарів!

Вибачаюсь, ще один допис не до цієї статті, але до Вас.

Зараз в нашій мові є два варіанти назви частини світу - Європа й Европа. Яка назва правильніша?

Ще одне співзвучне питання про євреїв. "Євро" там і "євро" тут. Українська мова - в українців, англійська - у англійців, а у євреїв - іврит. Мені здається, що має бути або назва мови "єврит", або народу - "івреї". У випадку з "івреями" відпаде нав'язлива аналогія з Європою.

4. Час допису **08:01** Дата допису 5 June 2011, Тарас Челепіс Написав:

Доброго дня, пане Пономарів. Цікавить мене наступне:

Як правильно казати: "казаський" чи "казахський"?

5. Час допису **15:49** Дата допису 6 June 2011, Тарас Челепіс Написав:

Даруйте, мушу перепитатися останнє питання, бо щойно натрапив на ще одну версію слова, отож як правильно:

Казаський, казахський чи казахстанський?

6. Час допису **19:18** Дата допису 6 June 2011, Julietta Написав:

Вельмишановний пане професоре!

Уклінно дякую за вичерпні відповіді на всі запитання та персональний подкаст!

Хочу висловити особливу подяку за Вашу невтомну працю та неоціненну допомогу в мовних питаннях! Зичу Вам усіляких гараздів і успіхів, а також Божих милостей і благословення!

З високою повагою

Джультетта, м. Запоріжжя

7. Час допису **19:31** Дата допису 6 June 2011, Юлія Написав:

Шановний Олександрє Даниловичу!

Прийміть щирі вітання з нагоди Вашого професійного свята - Дня журналіста.

Бажаю Вам здоров'я, сімейного благополуччя, творчої наснаги та цікавих тем.

Ваша вдячна учениця

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п'є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців
July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

Без "меседжів" цілком можна обійтися

Professor Ponomariv | 2011-06-08, 11:19

Сьогодні - відповіді на низку запитань від радіослухачки Джульєтти з міста Запоріжжя. Перше: чи мають кличний відмінок іменники, утворені від прикметників? Наприклад, "наречений".

Ідеться про субстантивовані прикметники та дієприкметники. Ці слова тільки за змістом стали іменниками, а за формою залишилися прикметниками й дієприкметниками. Оскільки форму кличного відмінка мають лише іменники, то "наречений", "коханий", "молодий", навіть субстантивувавшись, при звертанні вживаються в називному відмінку.

Друге: слів "очільник", "відтермінувати", "меседж" немає в словниках. Чи є вони в мові, - запитує слухачка.

Кожна мова розвивається. У ній весь час з'являються нові слова для понять, які ще не мають назв, або ці нові слова розширюють синонімічні гнізда.

Словники не виходять щодня, тому не встигають фіксувати всіх нових слів. Слово "очільник" утворено від дієслова "очолювати", тобто, керувати, бути на чолі. Воно не суперечить законам українського словотвору і згодом з'явиться в словниках. Те саме можна сказати і про "відтермінувати". Маємо синоніми "термін" і "строк". Від "строк" утворено "відстрочувати". Воно є в словниках. А тепер з'явилося й "відтермінувати", тобто, перенести виконання на пізніший термін. А ось без слова "меседж" українська мова може цілком обійтися. По-нашому це буде "послання".

Третє: як правильно перекласти російський вислів "принимать решение"? Чи можна сказати "яке рішення ухвалив ти"?

Тут є кілька варіантів: "ухвалювати рішення", "вносити ухвалу" - в офіційному мовленні. Коли йдеться про неофіційну ситуацію, то ліпше сказати: "Що ти вирішив?" або "Що надумав ти"?

Четверте: як перекладати російське дієслово "парить"? У словниках є "ширяти". Чи має воно синоніми?

Я так зрозумів, що радіослухачці не подобається дієслово "ширяти". Хоч це нормальне слово, наявне в творах авторитетних українських письменників. Наприклад: "Ось хрущ гуде понуро і зникає, а там орлан ширяє нерухомий" (Пантелеймон Куліш); "Помітив у піднебесній високості сокола та соколицю, які то ширяли, то шугали ген" (Олександр Ільченко). Крім "ширяти", у цьому значенні можна вживати "кружляти", "літати".

П'яте запитання: як перекласти російський сталий вислів "идти под гору"?

Цей вислів означає "розвиватися в несприятливому напрямку, гіршати", українською мовою "котитися вниз".

Шосте. Радіослухачка запитує, як відтворювати українською мовою російські імена й прізвища, а також німецькі та прізвища й імена з інших мов.

Російські та білоруські імена й прізвища ми пристосовуємо до своєї фонетико-морфологічної системи. Тобто, білоруси Яўген Дабравольські, Валянцін Чарноў, Алена Харужая українською мовою будуть Євген Добровольський, Валентин Чернов, Олена Хоружа.

Російські Александр Пушкин, Михаил Лермонтов, Борис Пастернак українською мовою будуть Олександр Пушкін, Михайло Лермонтов, Борис Пастернак.

Білоруси наші імена й прізвища пишуть відповідно до своїх фонетичних особливостей. Наприклад, Володимир Сосюра та Олександр Довженко відповідно будуть Уладзімір Сасюра та Аляксандр Даўженка.

Росіяни пишуть Владимир Сосюра, Александр Довженко.

Імена Сергій, Василь, Роман білоруською: Сяргей, Васіль, Раман, російською - Сергей, Василий, Роман. А при перекладі з інших мов зберігаємо форми, наближені до оригіналу. Німецьке Філіпп, італійське - Джузеппе, польське - Юзеф (а не Йосип).

Імператор Константин, а не Костянтин.

Ісьоме питання. "Стосунки" і "взаємини" - це між людьми. "Відносини" - між державами, організаціями, країнами. Кажемо "інститут міжнародних відносин", "виробничі відносини", "дипломатичні відносини". Але "товариські стосунки",

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

взаємини". Хоч слово "стосунки" рідше, але можна вживати також між організаціями й країнами.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **11:41** Дата допису 10 June 2011, Тарас Челепіс Написав:

Пане Пономарів, чи існує в українській відповідник російському "пір ва время чюми"?

2. Час допису **11:55** Дата допису 10 June 2011, Степан Написав:

Шановний пане Пономарів!

Скажуть будь ласка яка різниця між словами "відносини" та "зносини"? Міжнародні "зносини" чи "відносини"?

Дякую наперед

3. Час допису **02:22** Дата допису 11 June 2011, Макся Написав:

Шановний пане професоре!

Моє питання може здатися вам заяложеним, але що робити з дієприкметниками, які, на мою, думку, є недолугими та нехарактерними для української мови. Не хотілося б використовувати звороти зі «що» та «який».

Наприклад, енергозберігаючий. Звучить якось штучно та тьмяно. Чи можна в даному випадку говорити «енергозберігальний» (якщо йдеться про прилад, який споживає енергію економно, менше у порівнянні з іншими)?

З повагою Макся.

4. Час допису **15:05** Дата допису 12 June 2011, Тарас Челепіс Написав:

Таке питання пане Пономарів:

Ігоря чи Ігора

Хабаря чи хабара?

5. Час допису **15:39** Дата допису 12 June 2011, Тарас Челепіс Написав:

Наступне питання, пане професоре.

Слово "випадок", наголос на перший склад, чи не так?

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п"є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)« [Попередній](#) | [Актуальний](#) | [Наступний](#) »[Увесь зміст блогу](#) ▼

Займенник "їхній" - цілком літературний

Professor Ponomariv | 2011-06-20, 8:54

Часто запитують: "Коли потрібно казати "їх", а коли "їхній"?»

"Їхній" - це присвійний займенник, що означає "належний їм". Наприклад: "Усі вони наче живі вставали в моїй уяві - хазяїн, хазяйка та їхні діти" (Михайло Коцюбинський). А "їх" - це форма родового або знахідного відмінка займенника "вони". Наприклад: "Ми поїхали в гості до родичів, а їх не виявилось вдома".

Деякі мовці, особливо ті, що перебувають під впливом російської мови, не дуже охоче вживають "їхній", бо в російській мові "ихний" є просторічним варіантом. Наголошую: в українській мові займенник "їхній" цілком літературний і не має жодних стилістичних обмежень.

Між дієсловами "користуватися" і "послугуватися" значеннєвої відмінності майже немає. Порівняймо: "Михайло мав звичку послугуватися книжними словами" (Лесь Мартович); "Ключа від чорного ходу мав батько і користувався інколи" (Юрій Смолич). Але "користуватися" в поєднанні з абстрактними іменниками має ще таке значення - "мати щось". Наприклад: "користуватися повагою", "користуватися популярністю", "користуватися правом недоторканності". У цьому разі його не варто замінювати на "послугуватися".

Оксана цікавиться: "Як слово "семінар" буде в множині - "семінари" чи "семінарі"?". Іменник "семінар" належить до твердої групи відмінювання, тому в множині має форму "семінари".

Олексія цікавить наголос у слові "вартувати". Якщо йдеться про вартового, то наголос "вартУє". А коли маємо на увазі ціну, то може, запитує читач, треба казати "вАртує"? Не треба вгадувати штучних наголосів. У сучасній українській літературній мові "вартувати" має такі значення: "охороняти когось чи щось", "стояти на варті", "перебувати біля хворого, допомагаючи йому".

Наприклад: "До замку я піду, ти вартуватимеш при вході" (Іван Франко), "Він спить, ми обидві вартуємо біля нього" (Іван Кочерга). А в розумінні "встановити якусь ціну" краще користуватися дієсловом "коштувати".

А ще Олексій просить навести правильну форму прикметника від назви "Алаш": "алашський" чи "аласький"?

Думаю, що за зразком "Сиваш - сиваський", "чуваш - чуваський", треба віддати перевагу формі "аласький". Не варто збільшувати кількість винятків.

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспия](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (RSS)

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (ATOM)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Коментарі Залиште допис ▼

1. Час допису **19:23** Дата допису 21 June 2011, Галина Написав:

Шановний пане професоре!

Скажіть, будь ласка: як правильно писати "не в змозі" - це три окремих слова?; чи правильно "3,5 разу, півтора рази"; "10,5 гривні, 10,5 тис. гривень, 10,5 тонни"; "10,5 відсотка, 4 відсотки"; рос. мовою "подтверждающие доменты" можна перекласти укр.мовою як "підтвердні документи"?

Заздалегідь вдячна

2. Час допису **23:44** Дата допису 23 June 2011, Андрій Написав:

Чи нормативно застосовувати слово упослідити?

упослідити
дієслово доконаного виду
принизити, зневажити, поставити нижче себе
діал.

Зустрічав кілька раз і вважаю, що маючи слова принизити і зневажити, слово
упослідити не слід вживати. А яка ваша думка?

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п"є кави?" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)

« Попередній | Актуальний | Наступний »

Увесь зміст блогу ▼

"Венеційський" і "венеціанський" - слова- дублети

Professor Ponomariv | 2011-06-30, 13:50

"Венеційський" і "венеціанський" - це морфологічні синоніми, точніше дублети, що не мають жодної семантичної відмінності. За зразком "емоційний", "офіційний", а не "емоціональний", "офіціальний" потрібно віддати перевагу слову "венеційський", позбувшись форми із зайвим іншомовним суфіксом "ан".

Слово "корисний" у сучасній українській літературній мові має лише один наголос - на другому складі. "КОрисний" - наголос діалектний і застарілий, як "таблиця", "питання", "російський" замість правильних "таблиця", "питання", "російський". Про різницю між "зачиняти" й "закривати". "Зачиняти" вживаємо тоді, коли йдеться про вікна, двері, раму, а також про позбавлення волі, ув'язнення. Наприклад: "Вечір такий теплий, що аж не хочеться вікон зачиняти" (Леся Українка), "Привезли Кармеля у велике місто в кайданах і зачинили в кам'яну темницю" (Марко Вовчок).

"Закривати" - це "затуляти", "загороджувати", "накривати", "закінчувати". Наприклад: "І день пройшов, і ніч настала, закрила тьмою береги" (Володимир Сосюра). Треба казати "закривати рот", "закривати рахунок", "закривати засідання".

"Мій найкращий словник" - така назва нового українського словника - Ореста Дубаса являє собою велику працю. Вона розрахована на дітей, але з нею з цікавістю ознайомляться і батьки. Тут зібрано відомості про українську мову, історію України, про українську природу, про українську музику. Словом, тут багато цікавих відомостей, які сприятимуть популяризації української мови та України в світі.

Закладка links.i.ua | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(RSS\)](#)

[Блог професора Пономарева - Підписатися \(ATOM\)](#)

Допомога щодо потоків RSS
англійською мовою [тут](#)

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)
Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)
November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

Ця сторінка заархівована і більше не оновлюється

[Дізнайтесь більше про архівування сторінок \(англійською\)](#)[« Попередній](#) | [Актуальний](#)[Увесь зміст блогу](#) ▼

Чим відрізняється "Ігор" від "хабара"

Professor Ponomariv | 2011-07-07, 15:08

Хочу подякувати Джульєтті та Юлії за привітання з нагоди Дня журналіста, за схвальну оцінку моєї праці.

Львів'янин Орест цілком слушно радить працівникам Бі-Бі-Сі замість помилкової конструкції "по Олімпійським іграм" уживати правильну - "по Олімпійських іграх".

Річ у тім, що ця помилка набула великого поширення не тільки на Бі-Бі-Сі, а й по цілій Україні.

У місцевому відмінку з прийменником "по" треба вживати кінцевий звук "х", а не "м". Тобто, казати не "по областях", "по районах", "по дорогам", "по містам і селам", як кажуть безграмотні і начебто грамотні політики, а "по областях", "по районах", "по дорогах", "по містах і селах".

На запитання Галини відповідаю: коли до числівника ми приєднуємо слова "з половиною", то іменник уживаємо в множині - "двадцять п'ять з половиною відсотків". А коли використовуємо десятковий дріб, то кажемо "три цілих п'ять десятих разу", "десять цілих п'ять десятих гривні", "двадцять п'ять цілих п'ять десятих відсотка". З числівниками "два", "три", "чотири" іменники вживаємо в формі називного відмінка множини. Тому кажемо "два поверхи", "три будинки", "чотири хлопці", отже, і "чотири відсотки", про які ви запитуєте.

Російську словосполучку "подтверждающие документы" перекладаємо "підтверджувальні" або "підтвердні документи".

Андрій запитує: «Чи варто, маючи дієслова "принижувати", "принизити", "зневажати", "зневажити", використовувати ще й "упосліджувати", "упослідити"?» Думаю, що "упосліджувати" можна використовувати як набагато рідше вживаний синонім до "зневажати" й "принижувати" для урізноманітнення й пожвавлення викладу.

Кілька запитань маю від Тараса Челеписа - не знаю, як наголошувати це прізвище. Як правильно "Ігоря" чи "Ігора", "хабаря" чи "хабара"? Ім'я "Ігор" належить до іменників м'якої групи, тому відмінюємо його так: "Ігор" - "Ігоря", "Ігореві", "Ігоря", "Ігорем", "на Ігореві". Кличний відмінок - "Ігорю". Як "Бондар" - "Бондаря", "лікар" - "лікаря", "кобзар" - "кобзаря". Кличні відмінки "Бондарю", "лікарю", "кобзарю" тощо. "Хабар" - іменник мішаної групи. В родовому відмінку однини має закінчення "а", а в називному відмінку множини - "і": "хабар" - "хабара" - "хабарі".

Слово "випадок" у літературній мові має наголос на першому складі, як "виняток", "висновок", "виселок" і так далі. Казати "випАдок" так само, як російською мовою казати "случАй" замість "слУчай".

Слово "бал" - вечір з танцями - відмінюємо так: "бал", "балу", "балові", "бал", "балом", "на балу", як "у саду".

Про цей блог

Мовознавець, доктор філологічних наук Олександр Пономарів, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка дає поради стосовно стандартів сучасної української літературної мови

Інші блоги Бі-Бі-Сі Мій Світ

- [Блог професора Пономарева](#)
- [Блог Петра Куспися](#)
- [Новинний щоденник](#)
- [Блог Наталі Гуменюк](#)
- [Блог Алли Лазаревої](#)
- [Наталія Писанська](#)
- [Блог Світлани Пиркало](#)
- [Блог Олега Раца](#)
- [Блог Сергія Воропаєва](#)
- [Блог Ігоря Солов'я](#)
- [Блог Олександра Гриба](#)

Підписатися

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (RSS)

[Блог професора Пономарева - Підписатися](#) (ATOM)

[Допомога щодо потоків RSS англійською мовою тут](#)

Закладка [links.i.ua](#) | [Facebook](#) | [Livejournal](#) | [Twitter](#) - [Що це таке?](#)

Читати цей блог

Дописи на блог за темами

Займенник "їхній" - цілком літературний (2)
Без "меседжів" цілком можна обійтися (5)
"Фотографія" - незвично. Але по-українськи (7)
"Займатися" означає "спалахувати", "загорятися" (8)

Архіви

Останні 12 місяців

July 2011 (1)
June 2011 (3)
May 2011 (3)
April 2011 (4)
March 2011 (4)
February 2011 (3)
January 2011 (2)
December 2010 (4)

Категорії

Деякі популярні теми блогу

Останні дописувачі

Professor Ponomariv

22.10.24, 18:35

BBC Ukrainian - Блог професора Пономарева - Чим відрізняється "Ігор" від "хабара"

Перловою буває не лише каша (2)
У філіжанки лише одне значення (1)
Звідки пішли свійські птахи? (1)
"Папа, чому мама не п"є кави?" (8)

November 2010 (4)
October 2010 (3)
September 2010 (3)
August 2010 (4)
Повний архів

Мобільний

Правила використання
Умови конфіденційності

Про нас
Допомога
Зв'яжіться з BBC

BBC © 2014 Бі-Бі-Сі не несе відповідальності за
зміст інших сайтів